

M Á S O D I K
K Ö N Y V.

C O M P I L A T A
C O N S T I T U T I O K.

THE HISTORY OF

NEW-YORK

FROM 1614 TO 1784

BY J. B. H. H. H.

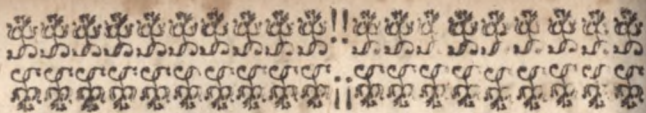
COMPLATÆ
CONSTITUTIONES
REGNI TRANSILVANIÆ
& PARTIUM HUNGARIÆ
EIDEM ANNEXARUM.

EX ARTICULIS ab Anno
Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo
Quarto, ad præsentem hunc usque
Millesimum Sexcentesimum Sex-
agesimum Nonum conclusis
excerptæ.

CLAUDIOPOLI,

Typis Coll. Reform. Anno MDCCLXXIX.

P R A E F A T I O.

OS MICHAEL APA-
FI, DEI GRATIA PRIN-
CEPS TRANSILVANIAE,
SARTIUM REGNI HUN-
GARIAE DOMINUS ET SICULORUM
COMES; &c.

*Memoriae commendamus per prae-
sentes. Quod cum supremi Regum Regis et
Rerum Universalium Opificis, favorabili Cle-
mentia aspirante, post tot cladibus afflictas,
tot ignis voraginibus consumptas, tot interno-
rum et externorum Bellorum furoribus exhau-
stas, tot denique omnis generis, periculorum
fluctibus obrutas, desperatas, et fere ad fata-
lem terminum redactas, res Transilvanicas;
nobis hoc sublimitatis fastigium contigit; nihil
prius potius antiquiusque habuimus, quam in-
ter tanta Infortuniorum discrimina, pericli-
tantibus et jam jam desperaturis Regni nostri
Transilvaniae, et partium Hungariae eidem an-
nexarum, penatibus, Vitâ et sanguine nostro
posthabito, nihili penso, desiderabili sanctae Pa-
cis aura apud fulgidam Portam Otthomanni-
cam reacquisitâ; Optime perfectis, perfusis
et*

P R Æ F A T I O.

et refocillatis, *Astraeam* revocare, *sacrae The-
midos tropheum* erigere, et *justitiam Pacis
internae basim*, ad instar *magni Nominis*, et
foelicis reminiscentiae, *Principum, Prae-
deces-
sorum videlicet nostrorum*, in *Ditionibus Prin-
cipatui nostro subjectis* recolendam, et *exor-
nandam astruere*: *Pace apud fulgidam Portam
Ottbomannicam*, *maximo negotio*, *solicitudi-
ne ineffabili*, et *studio nostro non contemnen-
do* (*divino favente numine*) *jam confecta et
reacquisita*; *Super Legibus patriis inter Ar-
morum strepitus circum sonantes*, *miserum in
modum convulsis*, ob *vicissitudines Principum*,
eorumque, (*Proh dolor!*) *mutationem pericu-
losissimam*, *confusis et* (*ut plurimum*) *sibi in-
vicem contrariè editis*, *restaurandis*, *concili-
andis*, *compilandis in ordinem redigendis*, et
praelo subjiciendis, *dum tam spontanea nostra
voluntate*, *fuerimus solliciti*, *quam Dominor-
um Statuum et Ordinum instantiis exorati
et sollicitati*, *nostrarum duximus esse parti-
um re in tam utili*, et *turbis forensibus com-
planandis*, *componendis et compefcendis pro-
ficua*, *praedictorum Dominorum Statuum et
Ordinum supplicationibus faventer admisisis*,
clementerque exauditis, *annuere*, et *Articulos
ab Anno Millesimo Sexcentesimo Quinquage-
simo quarto exclusos*, *fundamentalibus Patri-
ae legibus*, *plerosque noxios et contrarios*,
plurimum quidem segregandos, *segregatos com-*

P R Æ F A T I O.

pilandos, post compilatos examinandos, examinatos in ordinem redigendos, in Ordinem redactos tandem Calcographorum opera excudendos curare. Quorum Articulorum Compilandorum curam, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Octavo, Viris idoneis, et legum Patriarum, Consuetudinumque Approbatarum peritissimis, demandaveramus, qui illi negotio, Fidei et solertiae eorum commisso, totis viribus intenti, Colophonem eodem Anno imposuerunt, et in Generali Congregatione Dominorum Statuum, et Ordinum Trium Nationum, Regni nostri Transilvaniae et Partium Hungariae eidem annexarum, in Civitatem nostram Albam Juliam, ad diem 25. Mensis Januarii, Anni utpote currentis, arduis quibusdam Regni negotiis, totam Communitatem aequa sorte concernentibus, exantlandis, et examini jam Compilatorum Articulorum, per nos, indictâ, celebratâ, praesentaverunt. Quibus legum Patriarum, Consuetudinumque approbatarum, cynosurae conformandis, et cooptandis, licet multum temporis impensum sit; Nihilominus tamen ob ardua Regni Negotia, nè tunc quidem quod optavimus, optatum ferre quivimus. Verùm in publica Dominorum Regnicolarum Congregatione, publicè lectos, relectos, et legum Patriarum, Consuetudinumque approbatarum, ad amussim examinatos eosdem Articulos, Viris de re Judiciaria benè meritis,

P R Æ F A T I O.

tis, in ordinem distinctaque capita, coaptandos, conformandos, et distingvendos dedimus, commisimusve. Quibus, secundum Approbatarum Constitutionum Methodum (iis quoque, quae juxta Propositiones nostras in eadem generali Congregatione Dominorum Statuum et Ordinum, in Articulo erant conclusa, ut rerum occasio suadebat, et ordo jubebat, insertis) in Quinque Partes disponere (ut eò citius Approbatarum Constitutionum Dispositioni, Partitionique asvesfacta ingenia percipere possint et valeant) placuit: Assumitur itaque I. Cura Ecclesiarum; Negotia Principis, Statuum et Fisci, II-do disponuntur. III-tio Dominos Regnicolas concernentium negotiorum series describitur. IV-to Processus juridicus coordinatur: Edicta tandem: V-to in ordinem revocantur, totumque Opusculum in Compendium congestum et complicatum, Domini Status et Ordines Trium Nationum Regni nostri Transilvaniae, et annexarum partium Hungariae nobis praesentaverunt: submissee supplicantes et sollicitantes, dum Compendium illud juridicum publicè in Generali Congregatione, Examinatum (quanquam inter Beltonae furores) ex Articulis pro re nata, elaboratis, excerptum, tamen jurium suorum et Justitiae administrationi non dissonum, imò proficuum cognitum sit. Nos quoque ut omnia,

P R Æ F A T I O.

*et singula in eodem contenta, habita, admit-
tere, et approbare, eisdemque et eorum hae-
redibus, ac posteritatibus pro statutis futurum
et valiturum, auctoritate nostra Principali
roborandum et confirmandum ducere clementer
dignaremur. Cujus quidem Opusculi
tenor, et verbalis continentia
sequitur hoc modo:*

COMPILATÆ
CONSTITUTIONES REGNI
TRANSILVANIÆ, ET PARTI-
UM HUNGARIÆ EIDEM
ANNEXARUM

Ex Articulis ab Anno Millesimo Sex-
centesimo Quinquagesimo Quarto, ad prae-
sentem hunc usque Millesimum Sex-
centesimum Sexagesimum Nonum
conclusis excerptae.

PARS PRIMA.

TITULUS PRIMUS.

Ekkléfiai Dolgokról.

ARTICVLVS I.

Melly *Religiõn* lévõknek

Templomok kezekbõl a' más *Re-Ex Art.*
ligiõn lévõktõl hatalmasúl ki fog-
An. 1664.

laltattak magok *authoritásokból*, az ilyen
hatahmaskodók ellen *procedáljanak*, az illye-
nekrõl írt *Articulusok* szerént.

ARTICVLVS. II.

1664. A' Melly Paraszt ember Templomot nem akarna *frequentálni*, hanem az Isteni tiszteletet el-múlatná háromszor egymás után, az ollyakat a' *Dominus terrestris* Istenhez való buzgóságából, méltó mentsége nem lévén az ollyan Jobbágnak, veretesse kézi kalodába, hogy az által-is az Isteni tiszteletre foktathassa.

ARTICVLVS III.

1664. A' Prédikátorok a' *Patronusnak* és *Populusnak* nagyobb részének akaratja ellen az Ekklesiákban meg-ne maradhassanak, lakhassanak, ha szintén a' *minor Partól* maradtatnának is; hanem az Esperestek kötelesek légyenek az ollyan helyekből ki-vinni, és más helyekre *collocálni*.

ARTICVLVS. IV.

Ex Art. An. 1655. Történt ollyan dolog-is, hogy némelly Nemes embernek lovát el-lopván, a' nyomot Egyházi rend Prédikátor házához nyomozták, honnat a' lator el-faladván, javait a' káros embernek még Tiszt kérésére-is ki-nem adta volna, *praetendálván* azt, hogy semmiben néki a' külső Tiszt nem *praescribál*: mivel pedig az ollyan dolognak *patrálása* Papi hivatalján kívül vagon, és nem úgy Papi, mint Nemesi szabadsággal élő emberek ö Kegyelmeke-is

ez-iránt; hogy azért az ilyen *Casusokban* az Egyházi rendek-is az Ország Törvényes *Processus*inak *subiaceáljanak*, sőt nem kisebb szabadsággal, mint más Nemes emberek ellen *procedálhassanak* a' Tíztek ö Kegyelmekek ellen-is.

ARTICVLVS V.

Vannak olly' emberek-is, kik a' Prédiká-^{Ex Art.}tori rendeknek fokott jövedelmeket, ^{Art. 1656.} dézmájokat, ki-adni nem akarják: lévén azért ennek-előtte-is erről való *Constitutio*-ja az Orzágnak, hogy senki az Ekklesiái *Proventust*, maga *usus*ára ne *convertálja*, hanem minden rendek az Orzágnak erről írt *Constitutio*i szerént minden fokott jövedelmeket tartozzanak meg-adni, tőlök el-ne tartsák: ha hol pedig más falu határán vetnevalaki, az ott való Papnak tartozzék a' dézma ki-adással a' régi *usus* szerént; annak *praetensio*jával, hogy más falu határára vetett, 's nem hallgatja Prédikátzióját, el-ne tarthassa. A' hol pedig vékával foktak fizetni ö Kegyelmekek (azzal hogy most a' véka meg-kisfebedett) bérek ne *minuálódjék*, hanem annyi búzát és egyéb gabonát adjanak, mint az előtt járt, igazságoson fel-intéztvén.

ARTICVLVS VI.

A' Melly helyekben bődög emlékezetü ^{Ex Art.}Idősbik Rákóczi György Fejedelem ide-^{Art. 1668.}

jétől fogva, a' Papoknak 's *Schola* Mestereknek dézmájok vagy *quartájok* járt, az alatt más *privata Personáktól* el-foglaltattanak, à *modo deinceps*, azon Ekklesiához való Papoknak *Schola* Mestereknek, avagy azon *Dioecesis*ben lévő szegényebb *Ecclesiastica Personáknak* vizsza adattassanak, mellyről viseljen gondot, és tégyen *dispositioe* azon *Dioecesis*ben lévő Esperest. A' *verus praetendens Possessorok* az Oláh Papokon, dézmájokon, és illendő *honorariumok*on kívül, egyéb *taxát* ne *exigáljanak sub poena articulozum*.

ARTICVLVS VII.

NAGY Enyeden az nem régen nemese-
Ex Art.
Ann. 1657
 dett lakosok a' közönséges jóból ki-
 akarják magokat vonni; azért a' kik ott
 házakat birnak, azon határon fölökét mi-
 velnek, piatzával, határával, és minden
 házon vívő helyeivel akarnak élni, még-
 is a' Város Hadnagyától nem akarnak füg-
 geni, hanem minden közönséges jókban *re-*
luctálni láttatnak; Sőt házokon bizonyos
 adó maradván *Restantiában*, melly a' *Colle-*
gium fizetése közzé való volna, mind ed-
 dig-is nem akarnák meg-adni; holott jó
 emlékezetü Rákóczi György Fejedelem ide-
 jében betsületes ahöz értő Ország *Commissá-*
riusi által *finaliter determináltatott* vólt, az
 akko-

akkori Enyedi Városi és ott lakos Nemesfég között való *Controversia*, és a' melly házaknak *exemptio*ja nem vólt, ugyan azon *Commisariusok annualis taxát* limitáltak vólt házokra; melly adó fokakon *Restantiában* vólna. Azért a' melly adó a' meg-nemefedésekig reájok rakodott, és házokon maradt, azon adósfágot adják-meg a' *Collegiumhoz*. Ez után pedig mindenekben értsenek egyet a' Várossal.

ARTICVLVS VIII.

EZ el-múlt vezedelmes időkben jött vólt illyen alkalmatlanfág - is bé közinkbe, hogy némelley ember feleségét, és felesége-^{Ex Art.} is Urát el-hagyván, azonban rabságban ^{Art. 1664.} lévő atyánkfainak is feleségek némelleyek Urokat életben lenni tudván, hitekről meg-nem emlékezvén férjhez mentek, 's mennek; rab Uroknak-is javokat el-hordván 's tékozolván, ha a' Papok fékin vizfá ítéltetnek-is, hitek mellé nem *redeálnak*, némelleyek pediglen efféle személyeket házoknál tartanak és lappangtatnak. Mellyről *concludáltunk* úgy, hogy ha melly személyt, akár férjfi, akár a'z'zonyi állat légyen az, de vizfá ítélnék a' Prédikátorok, kötelesek légyenek hitek mellé *redeálni*; és istenesen élni; ha hol rabságból meg-fabadúlt, vagy meg-fabadúlandó

landó atyánkfiaiinak feleségek férjhez ment
lézen, 's meg-fzabadúlt Ura mellé vizfz
redeálna, 's Ura nem *recipiálja*, el-vitt és
tékozlott javait tartozzék Urának vizfz
fordítani: mellyet ha nem tselekednék, a'
Tifztek kötelefségek fzerént tégyenek *ple-
nariè satisfactiót*, ide értvén a' férjfiakat-is,
kik már feleséget vettek életbéli felesé-
gekhez való kötelefségek ellen. A' kik va-
lakinek feleségét meg-nem adnák, hűti
mellé Urához nem botsátanak, azokat *com-
perta rei veritate eo facto statim in ducento-
rum florenorum hungaricalium onus incurrált*
fzemélyeknek *pronunciáltuk*, és *vigore prae-
sentis Articuli* a' Tifztek *exclusis omnibus ju-
ridicis remediis, de facto exequálják-is*; a' Tifz-
tek-is ha kedveznének, hafonló *poenába*
incurráljanak, és *modó praenotató exequáltas-
fa* rajtok a' *Director*. Ezt pedig az *Articu-
lust* értjük nem tsak a' rabságban forgott
fzemélyek felöl, a' mint némellyek magya-
rázni akarták, hanem mind azokról, vala-
kik a' Szent Irásban *specificált casusokon*
kivül házas-társok mellöl el-állanak, ilyen
declaratióval, hogy *ad Instantiam laesae par-
tis* annak a Vármegyének vagy Székeknek
Tifztei, a' hol találtatik lenni az ö há-
zas-társa mellöl el-állott fzemély, *admone-
álja* a' vizfza menésre: mellyet ha amaz
nem tselekednék, úgy tégyen két-fáz fo-

rintig való *Executiót*, e' jelen való *Articulusban inserált* mód szerént: és *post factam Executionem* újjobban *admoneálja*; mellyet ha akkor-is meg-vetne, *toties quoties* azt fogná tselekedni, *exequáltasék* rajta az *Articularis poena*: hogy - ha pedig annyi java nem lézen, hogy az *Articularis poena exequáltathasék* rajta, kössék nyakon, 's adják hütös tárfa kezébe.

ARTICVLVS IX.

AZ Oláh Papok - is hoztak olyan alkalmatlanságot - bé, hogy némelly Nemes Atyáinkfiainak, kik közzülök ugyan *Ex Art.*
1655. azon a' *Sectán* vannak, vagy magokon, vagy Jobbágyokon törvénytelen büntetéseket tselekezőnek, az *Vladice*-is olyan dologba elegyíti magát, melly nem az ő tiztit illeti; ha kit pedig közzülök efféle *excessusért in jus* akarnának *atrabálni*, *residentiátlan* lévén, hol légyen *competens Forum*, nem tudjuk. Azért a' meg-bántódott félnek *arbitriumában* légyen, ha Vármegyén akarja-é keresni, vagy Táblán, az olyan dolgokat *patráló Vladicát*? a' Vármegyéről pedig *transmittáltasék* Táblára, ha a' *Causának meritumja* úgy kívánja, és tartozzék két-fáz forintig kezeft állatni, hogy a' törvényt végigállja, légyen-is mi-
böl

ből a' *triumphans* félnek *satisfactiót* im-
pendálni.

ARTICVLVS X.

Ex Art. An. 1665 Némelly Oláh Esperestek és Papok *privata injuriából*, vagy magok *privatum*-
októl vífeltetvén, magok halgatójok köz-
zül némellyekre neheztelvén, egész falu-
kat tiltottanak-el a' Templomtól, holt em-
bereket-is el-nem temettenek, a' kisdé-
dek-et-is kerefszteletlen hagyták meg-halni;
Concludáltak azért, hogy az Oláh *Vladica*
sub amissione honoris et officii, az ilyenek-
nek igazán végére menvén, a'hol *comperi-*
*áltak*ni főgnak az ilyen *exorbitáló* Espe-
restek és Papok, mind most 's mind en-
nek-utánna érdemek fzerént, semmiben
nem kedvezvén nékiek, igaz törvény fze-
rént meg-büntesse.

COMPILATÆ CON- STITUTIONES REGNI TRANSILVA- NIAE, ET PARTIUM HUNGA- RIAE EIDEM ANNEXARUM PARS SECUNDA.

TITULUS PRIMUS.

Fejedelmi Dolgokról.

F' Hazának eleitől fogván va-
ló szokása volt a' *Libera Electio*,
mellyre nézve, a' választandó Fe-
jedelmeknek, az időknek folyása szerént a'
Regnicolák Conditiókat - is szoktak *praescri-
bálni*, és azoknak a' *Conditióknak* helyben
hagyásokat 's meg-változtatásokat, követ-
kezendő Fejedelmeknek az idő szokta hoz-
ni. Hogy azért némelly Fejedelmeknek
Conditiói nyilván legyenek, méltónak ítéltük
ide írni. Elsőben-is azért Néhai Bartsai Ákos Fejedelem *Conditióit* le-írtuk.

ARTICVLVS I.

Conditiones Acacii Bartsai.

NOha nem tagadhatjuk, kegyelmes U-^{*Ex Art.*}
runk, mind magunknak, 's mind ből-^{*An. 1658.*}

dogtalan maradékinknak nem kitsiny fö-
 morúságunkra lenni ezt - is , hogy Nagy-
 ságod Fejedelmi méltóságos Tisztibe való
 bé-állása, nem eleinktől reánk maradt 's
 eddig meg-tartatott *libera Electiönk* által
 lött légyen, hanem a' hatalmas Nemzetek-
 nek parantsolatjából kényszerítettünk Nagy-
 ságodat *acceptálnunk*, és Fejedelmünknek
 ísmérvünk; holott az el-múlt napokban
 Seges.váratt lévén Országunk Rendeinek
 gyülekezeti, olly' kemény parantsolatja
 érkezék a' hatalmas Császárnak Fő Vezére
 által közinkbe, hogy ha Nagyságodat *ac-
 ceptálni* nem akarnók, meg-maradott ki-
 tsiny részetskéje el-puhtúlt hazánknek ha-
 sonló romlást szenvedendö volna, mint a'
 melly része az ellenség tüze miatt porrá
 's hamúvá tétetett. De mind ennyi szorofs
 állapotunkban-is kegyelmességét Isten tö-
 lünk meg-nem vonta, hanem elméjeket a'
 hatalmas Nemzeteknek még-is arra bir-
 ta, hogy Nagyságodat magunk kerefztyén
 Nemzetünköl álló vérünket tagunkat, nem
 más kerefztyénség nélkül való Pafsát ren-
 delnének igazgatásunkra, Fejedelmül. Nagy-
 ságod is pedig nem nézven azt, minémü
 úton lépett légyen Fejedelmi Tisztibe,
 maga kerefztyénségétöl, és hazájához való
 szeretetitöl viseltetvén, mind azokat a' *Con-
 ditiókat*, mellyeket Országúl magunk jö-
 ven-

vendöbéli haznunkra alkalmatofoknak íté-
hettünk, fel-vállalta, 's azok fzerént va-
ló igazgatáfunkra hittel magát közönsége-
fen Gyülekezettünkben kötelezte. Mellyek
hogy mind ez egész Világ előtt nyilván-
ban lehessenek, ez *Articulusunkba* bé-iratni
fzükfégesnek ítéltük, mellyek e' fzerént
következnek :

I. **H**ogy mindeneket fzemély válogatás nél-
kül a' négy *Recepta Religiókban* és
azoknak egyaránt való fhabados *exerciti-*
umiban ö Nagysága meg-tart, és mások-
kal-is meg-tartat, és egyik *Religió*n lévő Ek-
klésiákra-is hatalmasúl nem küld, el-nem
foglaltatja, ö Nagysága *Religióknak* *respe-*
ctusaért fenkit-is a' Haza fiai közzül meg-
nem vét; hanem ebböl minden fzemély
válogatás és meg-külömböztetés nélkül
éltet minden rendeket.

II. Hogy az Orzágtól végeztetett és
helyben hagyatott *Unionak* *conditióit* min-
den czikkelyivel fogyatkozás nélkül meg-
tartja: mellyre hogy minden jelen - való
Rendek mostani Gyülésünkben meg-es-
kedjenek; a' kik pedig jelen nem volnának,
Székes helyeken *effectu*álják fő Tisztek e-
lött; jövendőben-is eftendönként, a' kik
még arra való időt nem értek volna, vagy
Gyülésünkben, vagy Székes-helyekben,
B hogy

hogy meg-esküdjenek, ő Nagysága ne *impediálja*.

III. Hogy a' Fényes *Portától* soha semmi időben el-nem szakad, sem az Országot el-szakasztani nem igyekezik, hanem mindenekben kedvét keresi, és ahhoz illendő *obsequiumát praestálja*, Erdélynek a' Török Császárral való régi frigyét *intactè* meg-tartja, és a' *Portára* járandó követeket-is az elébbi ditséretes Fejedelmek fokáfa szerént *expediálja*; A' *Portáról* hozandó Athnáménak *impetrálásában*-is nem annyira maga személyében, mint az Országnak közönséges háznára, és meg-maradására vigyáz. Azt pediglen mi formában kellessék *solicitálni*, az egész Tanács *consensusából* végezi, meg-hozattatván a' *Portáról* elsőbb közelbik Gyülésben *publicáltatja*, és az Orzággal közli.

IV. Hogy mindenkkel a' jó Szomszéd-ságot, és szép békefiséget, minden tehetségével óltalmazza és meg-tartja, és senki ellen semminémű hadat *offensivè* nem indít, ha méltó okot reája nem adnak; És ha szintén adnának-is, az egész Ország *Statusi* meg-egyezett *consensusokból* tselekezi, a' *Portát*-is arról való *annuentiáért* nem *solicitálja*, Ország engedelve nélkül.

V. Hogy semmi követségeket, valamelyek az Orzágot és közönséges dolgot illetik,

tik, Tanáts nélkül meg-ne hallgasson, se első jövelekor, se azután: el-se botsáthasson azok nélkül; Szállásokra is senkit titkon ne jártasson, és azokra való válaht ő Nagysága ne adjon; se követséget ne *institualjon* a' Tanátsoknak tetzése és meg-egyezett akarátja nélkül; *Confederatiókat* pedig akármelly fömzéd avagy távúl való Országokkal, Királyokkal és Fejedelmekkel nem különben, hanem az egész Orzágnak minden *Statusinak* meg-egyezett akarátjából Ország Gyűlésében tézen ő Nāga.

VI. Az Orzágnak határit és Vég-Házait semmi úton és módon nem *abalienálja* ő Nagysága, és el-nem ígéri.

VII. Hogy az Orzágnak *Libera Electióját*, semmi úton nem *impediálja* tellyes életében, hanem azt az Orzágnak meg-ferzeni igyekezik, és senkire a' Fejedelemséget nem *transferálja*, nem is *tractál* arról senkivel is, sem az Orzágnak soha nem *proponáltatja*, és senkinek is nem *intimálja*, avagy nem *intimáltatja*, sem pedig *tacitè* senkivel is arról nem *concludál*, sem pedig a' maga Fejedelemségét, semmi úton módon másra nem *transferálja*.

VIII. Hogy a' Tanátsi és minden egyéb rendeknek, mind Országos gyűlésekben, mind azon kívül is *libera voxot* enged ő Nagysága, nem fenyegetözéssel, sem ígé-

retekkel, sem adományokkal, sem valakikkel külön való becéllgetéssel, vagy mások által való *intimatió*val, sem semmi egyéb úton módokon azt nem *impediálja*, és senkire a' szabados voxért *indignatió*ját nem veti; mindenféle panaszokodásoknak és igazságoknak elő-zámlálására szabadságot enged.

IX. Hogy minden rendeknek és a' három *Natio*knak eleitől fogva bé-tsúzott, és *Articulus*okban íratott, vagy szokásba vett szabadságtalanságokat, és meg-bántódásokat első közönséges Ország gyűlésében, ő Nagysága meg-orvosolja, és a' szabadsággal ellenkező *Articulus*okat az Orzággal együtt *tollálja*; sőt ennek-utánna is ha valamely dolgot mind a' három *Natio* maga határára valót ítélt, meg-egyez és meg-áll rajta, 's ő Nagyságát *requirálja*, tartozzék *confirmálni*: mellyet ha nem tselekednék-is, *Articulus*ba íratassék 's ereje legyen.

X. Hogy Urakat, Nemefeket, kerített és mező Városokat, Székelységet és Száfságot régi és minden *legitimè emanáltatott Privilegium*okban, *Donatió*okban, *Annuentiá*okban, *Inscriptió*okban, *Assicuratió*okban és *Consensus*okban, *ab antiquo* bé-vött *Ufus*okban *salvo jure alieno*, és szabadságokban meg-tart.

XI. Hogy a' *Decretum* és *Articulusok* tartások szerént, mindennek zemély-válogatás nélkül, igaz törvényt fölgáltat ő Nagysága, és méltó *Executiókat* tétet, senkit sem zemélyében, sem jószágában, sem semminémü javaiban, törvény nélkül meg nem bánt, sem másoknak bántani nem enged, Uri, Nemes és egyéb Szabadsággal élő Rendek közzül törvény előtt senkit is nem *arestáltat*, semmi szín és mód alatt; hanem ha ki *legitima Citatione mediante, juris ordine, in Foro et coram Judicibus competentibus convictus et aggravatus esset*; és semmi *violentiákat*, vagy törvénytelen ségeket, akárkiktől is alattok valói közzül, senkin *exerceálni* nem enged; *Terminusokon* és *Diaetákon*-is, semminémü törvényeknek *discussiójában* benn nem ül, holott *ad suae Celsitudinis praesentiam appellálják* a' Törvényt, mint *summus Justitarius* eleibe. Melly ő Nagysága eleibe *appellálándó* Törvényekben, a' Tanátsi Rendnek nagyobb részének voxá álljon meg, kik-is a' *Decretum* és *Articulus* szerént tartozzanak Törvényt tenni, ő Nagyságával együtt.

XII. A' Fejedelem kinek-kinek szabadságot engedjen igazságának elő-mozdításában, és abban semmi szín és módok alatt senkit is meg ne akadályoztasson, és senki pe-

ribe magát ne elegyítse, se írása, sem Prókátoroknak avagy más rendbelieknek való parantsolatok által, se pedig egyéb úton ne is végezzen senkivel, afféle perben függő jószágoknak magára, Feleségére vagy gyermekére való maradása felől: lévén *Decretalis* utak és módok a' jószágoknak *Fiscusra* nem Fejedelmekre való szállások felől. Ide nem értvén, ha valamely olly' *miserabilis personának* segítséggel lenne ö Nagysága, Istenre tekintvén, minden maga házna nélkül; mellyet mint kereszttyén Fejedelem, méltán meg-tselekedhetik.

XIII. Hogy az Országnek közönséges és egyenlő akarathból való végezését, *Articulusit*, mellyek *per contrarias Constitutiones* nem *tolláltattak*, és jövendőben is nem *tolláltatnának*, maga is meg-tartja, másokkal is meg-tartatja.

XIV. Hogy a' Hazának mostani és leendő első Rendeit, Tanátsit, Tisztviselőit, kiket az Ország ö Nagával együtt érdeme-
seknek ítél, tisztekben, állapotjokban, hivataljokban a' kik meg-akarnak maradni, ö Naga meg-tartja, meg-maradni nem akarókat nem kényszeríti, és semmi időben a' hasznos Hazafiait más idegenekért hátra nem veti; azoknak tanátsokkal és szolgálattal él, kinek-kinek alsó és felső rendnek az ö állapotja szerént való betsü-
lete-

leteket meg-adja, és azokat betstelenséggel illetni senkinek is alatta-valói közzül meg-nem engedi, sem maga betstelenséggel nem illeti.

XV. Hogy Tanátsokat *plenô numerô*, azaz tizenkét - számúakat mindenik *Natió*ból az Ország válaftván ö Nagyságával együtt, ö Nagysága *confirmálja*: kik közzül ha *dedálnának*, első közelbik Gyülésen a' megírt mód szerént helybe állassanak, kik-is *Juramentumokat deponálják* az Ország és Fejedelem hűségére ugyan az Ország előtt: kiknek tanáts adásokhoz olly' köteles legyen ö Nāga, hogy azoknak meg-egyezett akarajok nélkül derekas Országos dolgot ne igazgasson, Ország Házaiban-is fő Tiszteket azok tetzések-nélkül ne odfon, azokkal együtt-is az Ország *Articulusa* kívül ne, külömben az Ország semmivé tegye; ha pedig a' Tanátsok közzül Országunk törvénye, szabadsága, *Decretumi* ellen valamellyik lelki - esméretit nem tekintvén, vezedelmes es ártalmas tanátsra indítaná ö Nāgát, *comperta rei veritate* kedvezés-nélkül afféle tanáts-adót *proscriptió*-val és *notoriussággal* büntessenekmeg. A' Tanáts renden kívül is ha kik másoknak vezedelmére, Hazánk szabadságának romlására, ártalmas és törvénytelen dolgokra való tanátsokat adnának ö Nāgának, azo-

kat az egész Tanátsnak meg jelenteni tartozzék : kik-is a' fellyebb meg-írt *poenával modô præmissô* büntetteffenek az Orzágtól, *comperiáltatván* a' dolog.

XVI. Hogy a' Vármegyéknek Fő Ispánokat, azon Vármegyében elégedendő, legalább ezer forint éfő zalogúakat adjon ö Nāga, kiknek ha *vacantiájok* történik, másfokat helyekbe rendelni ne halassza; hogy azoknak nem létek miatt a' Vármegyéknek törvényes Székei *celebrákása* ne *interturbál* tassanak; *Fiscalis* és egyéb vég Várakbéli fő Kapitányokat, és azokban lévő minden egyéb derekas Tízteket, kiváltképen a' kikkre Ország Házai 's *Fortalitiumi*, Fegyvere, sőt minden Lovas és Gyalog vitézlő Rendei fizoktak bizattatni, nem másokat hanem *nativus* igaz Haza-fiait, avagy *per solennem incorporationem* recipiáltatott és az Ország közzé köteleztetett zalogos és érdemes embereket állat, ugy-is a' Tanáts nagyobb részének egyező tetfzéséből, kik-is az Ország törvényére, hűségére, és szabadságára Fejedelmünknek tartozó kötelefségek mellett, hittel légyenek kötelesek. Mind Lovas 's Gyalog fizetett hadak, és azoknak Tíztfviselői, hasonlóképen légyenek hittel kötelesek, kiknek fámok felől ö Nāga az Orzággal együtt végezzen. Idegen nemzetből álló hadakat-is, az

Országának akarata nélkül ne tartson; A' Vitézlő népnek zemélyén és józágán semminémű *injuriákat* tselekedni senkinek ne engedjen.

XVII. Hogy a' Székelységen *Generalis*-okat, Kapitányokat, magok Nemzetekből állókat, és köztök lakókat adjon ö Nāga; a' Fő Király Bírónak pedig válaftáfa, és azoknak meg-változtatások, *specificè* tsak ugyan az ö kegyelmek szabadságában álljon.

XVIII. A' Szász *Natio* is e' Hazának egyik betsületes tagja lévén, Király Bírakat, és egyéb minden Tifzteket válaftthassanak magoknak: tsak fiatán a' Szebeni Király Bírónak *confirmatiója* állván az ö Nāga *authoritásában*; mivel az *Comes Universitatis Saxonicae*.

XIX. Hogy az Ország jövedelmének *percipiálására*, az Országának Fő Rendeiből lévő *Tthesaurarius* rendeltsék ö Nāgától és az Orzágtól, ki-is az Ország mindenféle jövedelmének *Erogálásában* mitsoda *modalitást* kövessen, ugyan most ö Nāga az egész Tanáts tetzéséből *deliberáljon* felöle; Ha pedig annak *vacantiája* történnék, mentől hamarébb a' Tanátsok egyező értelmekből mást alkalmatost *substituáljon* ö Nāga, és a' közelebb következő Gyűlésen az Ország-is *approbálja*.

XX. Hogy a' *liber quaeftus* semmi úton módon ö Nāga ne *impediálja*, hafonlóképen a' *salvus passus*-is a' Haza-fiaitól.

XXI. Hogy a' melly jószágok *per Notam* avagy *defectum* állanának *Fiscus*ra, vagy eddig-is állottak, azokat ö Nāga magánál ne tartsa, Feleségének, se gyermekinek se adja, hanem *bene merita Personának* adja ö Nāga: nem-is igyekezik külömben a' *Fiscus* jószágát faporítani, hanem tsak a' *Decretumban* és *Articulusokban* meg-írt útakon és módokon; ki-vévén Vinczet jószágostól, mellyet a' fűkséghez képest magának *reserválhat* a' *Fiscus*, *salvo tamen jure alieno*; Mindazáltal ha azt-is valakinek *conferálni* akarja, szabadságában légyen.

Noha, Kegyelmes Urunk, kételenségtől vífeltetvén, kényszerítettünk a' Fényes *Porta* parantsolatjából előbbi Fejedelem Rákóczi György Urunk mellől el-állanunk; de hogy ö Nagyságához való indúlatunk, ha ö Nagysága a' fzerént akarja venni, mind e' Világ előtt nyilván valóvá lehesfen, *homagiumunknak* formáját, mellyel a' Nagyságod hűségére köteleztük magunkat, *Articulusba* íratván ki-botsátani akaruk, melly ekképen következik:

EN T. & T. Esküszöm az Élő Istenre, ki Atya, Fiú, Sz. Lélek, tellyes Sz. Három-

romság egy igaz Isten, hogy az én kegyelmes Uramnak a' Méltóságos Bartsai Akos Urunknak, Erdély Ország Fejedelmének, Magyar Ország hozzá tartozó Rézéinek Uranak, és Székelyek Ispánjának, tellyes életemben igaz és hü lézek, ellenségének ellensége, barátjának barátja, soha se titkon, se nyilván az ö Nagysága Méltóságos személye vagy Fejedelemsége ellen nem *practicálok*, sőt ha másokat értenék-is olyanokat, vagy magam vagy mások által, ö Nagyságának idejénkorán értésére adni elnem múlatom; tehetségem fzerént magam-is az olyanoknak ellenek állani igyekezem; úgy mindazáltal, ha ö Nāga-is az eleibe adott *Conditiók* fzerént bír és igazgat, és a' fényes *Portától* el-fzakasztani nem igyekezik, Ezt-is fenn tartván, hogy ha a' Méltóságos Fejedelem Rákóczi György Uram ö Nāga a' fényes *Portától* kegyelmet nyerhet, az ö Nāga hűségére *redeálnom* szabad legyen; a' *Porta* engedelmeiből, ha ö Nagysága addig e' Nemes Ország ellen *hostilitást* nem mutat, és semmi úton módon meg-gátlója nem lézen, hogy a' fényes Portának engedelmesek lehessünk, és ö Nagysága-is eddig való szabadságtalanságinkat meg - orvosolja, Isten engemet úgy segéljen, 's úgy adja lelkem idvefségét.

Forma Juramenti ejusdem Prin-
cipis.

EN BARTSAI ÁKOS Erdély Országának Fejedelme, Magyar Ország hozzá tartozó Rézseinek Ura, és Székelyek Ispánja, Esküzföm az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Sz. Lélek tellyes Sz. Háromság egy örök Isten, hogy én a' meg-mondott birodalomban lévő minden Rendeket, a' mostani előmbe adatott *Conditiók* szerént igazgatok, semmi újítást az Orzágnak régi szokása és szabadsága ellen bé-nem hozok, söt mindeneket, valamiket e' szegény Hazának, és benne lévő minden Rendeknek közönséges javára, hasznára, és törvény szerént való szabadságára mivelhetek, az én erőm's tehetségem szerént, azon lézek az Orzággal együtt, Isten engemet úgy segéljen, és úgy adja lelkem idvefségét.

A R T I C V L V S III.

HOgy mindeneknek előtte nyilván valóvá tennök Nagyságodnak szabad akaratunk szerént való hivatását és *acceptálását*, arra nézve e' közönséges *Articulus*unkban mind a' Nagyságod nekünk le-tött *juramentumának* formáját, mind a' mi Nagyságodnak *praestált homagiumunkat* bé-írni szükségesnek ítéltük, mellyek így következnek.

Ex Art.
An. 1659.

For-

*Forma Juramenti Principis Geor-
gii Rákóczi.*

EN RAKÓCZI GYÖRGY, Erdély Országá-
nak választott Fejedelme, Magyar Or-
szág Rézéinek Ura, és Székelyek Ispán-
ja; Esküszöm az élő Istenre, Atyára, Fiú-
ra, Sz. Lélekre, tellyes Sz. Háromság Isten-
re, hogy én a' Nemes Erdély Országot a'
*Partium*mal együtt, sőt annak minden la-
kosit elébbeni *Inauguratió*nkkori *Conditio*i és
az Orzágnak törvénye szerént birom és
igazgatom, semmi újítással ö Kegyelme-
ket tehetségem szerént nem terhelem, ha-
nem annak szabadságára az Orzággal e-
gyütt vigyázok, Isten engem úgy segél-
jen, és úgy adja lelkem idvességét.

*Forma Juramenti Dominorum
Regnicolarum.*

EN T. Esküszöm az élő Istenre, az Atya,
Fiú, Sz. Lélek, tellyes Sz. Háromság
Egy bizony örök Isten engem úgy segél-
jen, 's úgy adja lelkem idvességét, hogy
az én Kegyelmes Uramnak ö Nagának, a'
Méltóságos Fejedelemnek, Tekintetes és
Nagyságos Rákóczi György Urunknak ö
Nagyságának, Erdély Országának Fejedel-
mének, Magyar Ország hozzá tartozandó
Rézéinek Urának, és Székelyek Ispánja-
nak.

nak igaz és hü lézek, jó - akarójának jó - akarója, ellenségének ellensége, és soha sem titkon sem nyilván az ő Nagysága Fejedelemsége Méltósága, és élete ellen nem *practicálok*, nem tselekedem; sőt ha kiket másokat olyanokat, vagy az ő Nāga ártalmára, vezedelmére való híreket érhetnék hallhatnék, vagy tudhatnék, azt ő Nagyságának, vagy Tanács rendinek, vagy más rendbéli belső híveinek, vagy fő Tízteinek mindjárt meg-jelentem, - és az olyanoknak magam-is tehetségem férent ellenek állok. Ugy mindazáltal, hogyha ő Nagysága - is Fejedelmi kötelességéhez alkalmaztatván magát, engemet-is szabadságomban és törvényemben meg-tart, Isten engemet úgy segéljen, és úgy adja lelkem idvefségét.

ARTICVLVS. IV.

*Conditiones Principis Johannis**Kemény.*

I. HOGY a' Haza-fiait semély válogatás nélkül a' négy *Recepta Religiókban* és azoknak egyaránt való szabad *exercitiumában*, meg-tart és másokkal-is meg-tartat, és egyik *Religió*n lévő Ekkléfiákra-is hatalmason nem küld, és el - nem foglaltja ő Nagysága; *Religióknak respectusáért* fen-

fenkit-is a' Haza-fiai közzül meg-nem vét, hanem 'ebből minden [személy válogatás és meg - különböztetés nélkül] éltet mindeket.

II. Hogy az Orzágtól végeztetett és helyben hagyatott *Uniónak* *conditióit* minden czikkelyivel minden fogyatkozás nélkül meg-tartja, mellyre hogy minden jelen - való Rendek mostani Gyülésünkben meg-esküdjenek, a' kik meg-nem esküdtek, a' kik pedig jelen nem volnának, Székes helyeken *effectuálják* fő Tisztek előtt: jövendőben-is éftendőnként, a' kik még arra való időt nem értek volna, vagy Gyülésekben, vagy Székes helyeken, hogy meg-esküdjenek, ö Nagysága ne *impediálja*.

III. Hogy a' fényes *Portától* fo ha semmi időben el-nem szakad, sem az Orzágot el-zakasztani nem igyekezik; hanem mindezekben kedvét keresi, és ahoz illendő *obsequiumát praestálja*, Erdélynek a' Török Császárral való régi frigyét *intactè* megtartja: úgy mindazáltal, ha a' *Porta*-is nyilván való romlásunkra és vezedelmünkre nem igyekezik; *in tali casu* ö Nagysága is minden útatkat módokat Hazánk megmaradására el - követhessen, az Ország és Tanácsok tetfzéséből; A' *Portáról* hozandó
Ath-

Atináménak *impetrálásában*-is nem annyira maga személyére, mint az Országnek közönséges háznára, és meg-maradására vigyáz. Azt pediglen mi formában kellessék *solicitalni*; az egész Tanács *consensusából* végezi; [meg-hozatván a' *Portáról* első közelbik Gyűlésen *publicáltatja*, és az Orzággal közli.

IV. Hogy mindenekkel a' jó Szomfédságot, és szép békeiséget minden tehetségével óitalmazza és meg-tartja, és, senki ellen semminémü hadat *offensivè* nem indít, ha méltó okot reá nem adnak; És ha szintén adnának-is, az egész Ország *Statusi* meg-egyezett *consensusokból* tselekezi; a' *Portát*-is arra való *annuentiáért* nem *solicitalja*, Ország engedelme nélkül.

V. Hogy semmi követségeket, valamelyek *constálnak*, hogy a' Hazát, az Orzágot, és közönséges dolgokat illetik. Tanács nélkül meg-ne hallgasson, se első jövetelekor se az után, el-se botsáthasson azok nélkül; állásokra-is senkit titkon ne jártasson, és azokra való válaht ö Nāga ne adhasson, se követséget ne *institualjon* a' Tanácsoknak tetzése és meg-egyezett akarata nélkül, *Conföderatiókat*-is pedig akármelly somféd avagy távól való Orzággal, Királyokkal és Fejedelmekkel

kel nem külömben, hanem az egész Országoknak minden *Status*inak meg-egyeztet akaratjokból Ország Gyűlésében tézen ö Nagysága.

VI. Az Orzágnak határit és vég-Házait semmi úton és módon nem *abalienál*ja ö Nagysága, és el-nem ígéri.

VII. Hogy az Orzágnak *Libera Electio*-ját, semmi úton nem *impediál*ja tellyes életében, hanem azt az Orzágnak meg-ferzeni igyekezik, és senkire a' Fejedelemséget nem *transferál*ja, nem-is tractál arról, senkivel is, sem az Orzágnak soha nem *proponált*ja, és senkinek is nem *intimál*ja, avagy *intimált*ja, sem pedig *tacitè* senkivel - is arról nem *concludál*; sem pedig a' maga Fejedelemségét, semmi úton módon másra nem *transferál*ja.

VIII. Hogy a' Tanátsi és minden egyéb rendeknek, mind Országos Gyűlésekben, mind azon kívül - is *libera vox*ot enged ö Nāga, nem fenyegetözésekkel, sem ígéretekkel, sem adományokkal, sem valakikkel külön való beféllgetéssel, vagy mások által való *intimatió*val, sem semmi egyéb úton módokon azt nem *impediál*ja, és senkire a' szabados *vox*ért *indignatió*-ját nem veti, mindenféle panaszokodásoknak és igazságoknak elő-fámlálására szabadságot enged.

IX. Hogy minden Rendeknek és mind a' három *Natióknak* eleitől fogva bé-tsúfzott, és *Articulusokba* íratott, vagy fokásba vett szabadságtalanságát, és meg-bántódását első közönséges Ország Gyűlésében ö Nāga meg-orvosolja, és a' szabadsággal ellenkező *Articulusokat* az Orzággal együtt *tollálja*; sőt ennek-utánna-is valamelly dolgot mind a' három *Natio* maga hafnára ítélt, meg-egyez és áll rajta, 's ö Nagyságát *requirálja*, tartozzék *confirmálni*: melyet ha nem tselekednék-is, *Articulusba* íratassék 's ereje légyen.

X. Hogy Urakat, Nemefeket, kerített, és mező-Városokat, Székelységet és Száfságot, régi és minden *legitimè emanált Privilegiumokban*, *Donatiókban*, *Annuentiákban*, *Inscriptiókban*, *Affecuratiókban*, és *Consensusokban ab antiquo* bé-vött *Ufusokban salvo jure alieno*, és szabadságokban megtart.

XI. Hogy a' *Decretum* és *Articulus* tartáfa szerént, mindennek személy-válogatás nélkül igaz törvényt szólgálat ö Nāga, és méltó *Executiókat* tétet', senkit sem személyében, sem jószágában, sem semminémű javaiban, törvény nélkül meg nem bánt, sem másoknak bántani nem enged; Uri, Nemes és egyéb szabadsággal élő Rendek közzül törvény előtt senkit-is
nem

nem *arestáltat*, semmi fín és mód alatt; hanem ha ki *legitima Citatione mediante, juris ordine, in Foro et coram Judicibus competentibus convictus et aggravatus esset*; és semmi *violentia*kat, avagy törvénytelen ségeket, akarkiktől - is alatta valói közzül senkin *exerceálni* nem enged tudva; *Terminusokon* és *Diaetákon*-is, semminémü törvényeknek *discussiójában* ben nem ül, holott *ad suae Celsitudinis praesentiam appellálják* a' Törvényt, mint *summus Justitarius* eleibe: Melly ö Nagysága eleibe *appellálándó* Törvényekben, a' Tanátsi rendnek nagyobb részének *vox*a álljon-meg, kik - is a' *Decretum* és *Articulusok* szerént tartozzanak törvényt tenni ö Nagyságával együtt.

XII. A' Fejedelem kinek-kinek szabadságot engedjen törvényes útjában való igazságának elő mozdításában, és abban semmi fínek és módok alatt senkit - is meg - ne akadályoztasson, és senki peribe magát ne elegyitse, se írása, sem Prókátoroknak avagy más rendbélieknek való parantsolatok által; se pedig semmi egyéb útakon ne-is végezzen senkivel, afféle perben függő jószágoknak magára, Feliségére vagy gyermekére való maradása felől; lévén *Decretalis* útak és módok a' jószágoknak *Fiscusra* nem Fejedelmekre való szállások

felöl. Ide nem értvén, ha valamelly olly' *miserabilis personának* segítségével lenne ő Nagysága, Istenre tekintvén, minden maga hazna nélkül; mellyet mint kereszttyén Fejedelem, méltán meg-tselekedhetik.

XIII Hogy az Orzágnak közönséges és egyenlő akaratból való végezéfit, *Articulusit*, mellyek *per contrarias Constitutiones* nem *tolláltattak*, és jövendöben - is nem *tolláltatnak*, maga-is meg-tartja, másokkal is meg-tartatja.

XIV. Hogy ez Hazának mostani és léjendö első Rendeit, Tanátsit, Tisztviselőit, kiket az Ország ő Nagyságával együtt érdemefeknek ítél, tisztekben, állapotjokban, hivataljokban a' kik meg-akarnak maradni, ő Nagysága meg-tartja, (ide nem értvén Eftendös és *Conventiós* szölgák állapotját,) meg-maradni nem akarókat nem kényszerit, és semmi időben a' Haza fiait más idegenekért hátra nem veti, azoknak tanátsokkal és szölgálatjokkal él, kinek-kinek felső és alsó Rendeinek azon állapotja szerént való betsületeket meg adja, és azokat betstelenséggel illetni fenkinek - is alatta valói közzül nem engedi tudva, sem maga betstelenséggel nem illeti igaz ok nélkül.

XV. Hogy Tanátsokat *plenô numerô*, azaz tizenkét számúakat mindenik *Natióból*

az Ország válaftván ö Nagságával együtt; ö Nāga *confirmálja*: kik közzül ha *decedálnának*, első közelbik Gyűlésen a' meg-írt mód szerént helybe állasfanak, kik-is *juramentumokat deponálják*, az Ország és Fejedelem hűségére, ugyan az Ország előtt: kiknek tanáts adásokhoz olly' köteles legyen ö Nāga, hogy azoknak meg-egyezett akaratajok nélkül, derekas Országos dolgokat ne igazgasson, Ország Házaiban Fő Tiszteket azok tetfzések nélkül ne öfzon, azokkal együtt-is az Ország *Articulusa* kívül ne; külömben az Ország semmivé tegye: ha pedig a' Tanátsok közzül, Országunk törvénye, szabadsága és *Decretumi* ellen, valamellyik lelki-esméretit nem tekintvén, veszedelmes és ártalmas tanátsra indítaná ö Nāgát, *comperta rei veritate* kedvezés nélkül afféle tanáts adót *proscriptióval* és *notoriussággal* büntetessenek-meg. A' tanáts Renden kívül-is a' kik másoknak veszedelmére, Hazánk szabadságának romlására, ártalmas és törvénytelen dolgokra való tanátsokat adnának, azokat az egész Tanátsnak meg-jelenteni tartozzék; kik-is a' feljebb meg-írt *poenával modò prae-missò* büntetessenek az Orzágtól, *comperiáltatván* a' dolog.

XVI. Hogy a' Vármegyéknek Fő Ispánokat, azon Vármegyékben elégedendő,

leg-alább ezer forint érő zálagúakat adjon ö Nāga; kiknek ha *vacantiájok* történik, másokat helyekbe rendelni ne halasztja: hogy azoknak nem léte miatt, a' Vármegyéknek törvényes Székeinek *celebrálási* ne *interturbáltassanak*; *Fiscalis* és egyéb várakbéli fő Kapitányokat, és azokban lévő minden egyéb derekas Tiszteket, kiváltképen a' kikre Ország Hazai, *Fortalitiumi*, Fegyvere, sőt minden Lovas és Gyalog vitézljő Rendei szoktak bízattatni, nem másokat hanem *nativus* igaz Hazafiait, avagy *per solemnem incorporationem recipiáltatott*, és az Ország közzé köteleztetett, zálagos és érdemes embereket állat, úgy-is a' Tanács nagyobb részének egyező tettéséből: kik-is az Ország törvényére, szabadságára, és hűségére, Fejedelmeknek tartozó kötelekségek mellett, hittel légyenek kötelesek, mind Lovas, Gyalog, fizetett hadak, és azoknak Tiszt-víselői hasonlóképen hittel légyenek kötelesek, kiknek számok fölül ö Nagysága az Orzággal együtt végezzen: idegen Nemzetből álló hadakat-is ö Nagysága az Orzágnak akaratja nélkül ne tartson; A' vitézljő népnek, senki személyén és jószágán semminémű *injuriákat* tselekedni ne engedjen tudva.

XVII. Hogy a' Székelységen Generalisfokat, Kapitányokat, magok közzül valókat,

kat, és elégséges *residentarius*okat, úgy-
mint leg-alább ezer forintig adjon ö Nā-
ga: a' Fő Király Bírának pedig válaftá-
fa, és azoknak meg-változtatása *specificè*
csak ugyan az ö Kegyelmekek szabadságá-
ban álljon.

XVIII. A' Száz *Natio*-is e' Hazának e-
gyik betsületes tagja lévén, Király Bírá-
kat és minden egyéb Tízteket válaft-
hassanak magoknak; csak fíntén a' Szebe-
ni Király Bírónak *confirmatió*ja állván az ö
Nagysága *authoritás*ában, mivel az *Comes*
Universitatis Saxonicae, az eddig ö Kegyel-
mek között való *usus* fírent.

XIX. A' Fejedelem ö Nagysága mostani
bé-jövetelinek alkalmatosságával, vagy az
előtt-is, ha fíntén némellyek láttattak
vólna vétetni ö Nagyságának, mivel olly²
kötelességek akkor ö Nagyságához nem
vólt, bozfűt nem üz, senkit nem *injuri-*
ál és károsít.

XX. Hogy a' *liber quæstus* semmi úton
módon ö Nāga nem *impediál*ja, hasonlóké-
pen a' *salvus passus*-is a' Haza-fiaitól.

XXI. Hogy a' melly jószágok *per notam*,
avagy *defectum* szállanának *Fiscus*ra, avagy
eddig-is szállottak, azokat ö Nagysága magá-
nál ne tartsa, Feleségének, se gyermeké-
nek ne adja Ország akaratja nélkül, hanem
bene merita Personáknak adja ö Nāga: nem is

igyekezik a' *Fiscus* jószágát külömben fapóritani, hanem tsak a' *Decretumban* és *Articulusokban* meg-írt útakon és módokon; ki-vévén Vinczet jószágoltól, mellyet a' szükséghez képest magának *reserválhat* a' *Fiscus, salvo tamen jure alieno*; Mindazáltal ha azt - is valakinek *conferálni* akarja, szabadságában légyen.

A' mi Kegyelmes Urunk ö Nagysága inauguratiójakor a' fellyebb meg-írt *Conditiónak* meg-tartására le-tött *juramentumának* formája.

EN Kemény János Erdély Orzágnak Fejedelme, Magyar Ország hozzá tartozó Rézfzeinek Ura, és Székelyek Ispánja, Esküfzöm az élő Istenre, kí Atya, Fiú, Sz Lélek, tellyes Sz. Háromság egy igaz örök Isten, hogy én a' meg-mondott birodalomban lévő minden Rendeket, a' mostani előmbe adatott *Conditiónok* szerént igazgatók, semmi újítást az Orzágnak régi jó szokása és szabadsága ellen bé-nem hozok, sőt mindeneket, valamiket a' szegény Hazának, és benne lévő minden Rendeknek közönséges javára, hasznára, és törvény szerént való szabadságára mivelhetek, az én erőm 'stehetségem szerént azon léfzek az Orzággal együtt, Isten engemet úgy segéljen, és úgy adja lelkem idvefségét.

*Forma juramenti Dominorum Re-
gnicolarum.*

ÉN T. T. Esküföm az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Sz. Lélek, tellyes Sz. Háromság egy igaz Isten, hogy az én Kegyelmes Urannak, a' Méltóságos Kemény János Urunknak, Erdély Ország Fejedelmének, Magyar Ország hozzá tartozó Rézseinek Urának, és Székelyek Ispánjának, tellyes életemben igaz és hü léfzek, ellenségének ellensége, barátjának barátja, soha se titkon, se nyilván az ő Nagysága Méltóságos zemélye vagy Fejedelemsége ellen nem *practicálok*, sőt ha másokat értenék - is olyanokat, vagy magam vagy mások által ő Nagyságának idejénkorán értésére adni el nem múlatom, tehetségem szerént magam is az olyanoknak ellenek állani igyekezem. Ugy mindazáltal, ha ő Nagysága is az eleibe adatott *Conditiók* szerént bir és igazgat, Isten engemet úgy segéljen, 's úgy adja lelkem idvefségét.

*Conditiones Celsissimi Principis Do-
mini Domini MICHAELIS APAFI.*

I. HOGY mindenecket zemély válogatás nélkül a' négy *Recepta Religiók*ban, és azoknak egyaránt való szabados *exercitiumá*-ban ő Nāga meg-tart, 's másokkal is meg-

tantat, és egyik *Religió*n lévő Ekklesiára is hatalmason nem küld, és el-nem foglaltatja ő Nāga, *Religió*nak *respectus*áért - is a' Haza fiai közzül senkit meg-nem vét, hanem ebből minden személy válogatás és meg-külömböztetés nélkül éltet mindeket.

II. Hogy az Országtól végeztetett és helyben hagyatott *Unió*nak *Conditio*nait minden czikkelyeivel fogyatkozás nélkül megtartja, mellyre kegyelmes szemmel vigyázván ő Nagysága jövendőre ezfendönként, a' kik még arra való időt nem értek volna, hogy meg-esküdtek volna *debito tempore*, vagy Gyűlésekben, vagy Székes-helyeken, meg-esküdjenek, ő Nagysága ne *impedi*álja, sőt parantsolja.

III. Hogy a' Fényes *Port*ától soha semmi időben el-nem szakad, sem az Országot el-zakasztani nem igyekezik, hanem mindenekben kedvét keresi, és ahhoz illendő *obsequium*át *prae*stálja; Erdélynek a' Török Császárral való régi frigyét *intactè* megtartja, és a' *Port*ára járandó követeket-is, az előbbi ditséretes Fejedelmek szokása szerint *expedi*álja; A' *Port*áról hozandó Athnáménak *impetr*álásában - is nem annyira maga személyére, mint az Orzágnak közönséges hasznára, és meg maradására vigyáz. Azt pediglen miképen kellefsék *sol-*
lici-

licitálni, az egész Tanáts *consensus*ából végezi: meg-hozatván a' *Portáról* első közbik Gyülésen *publicáltatja*, és az Országgal közli,

IV. Hogy mindenekkel a' jó Szomféd-ságot, és szép békeiséget, minden tehetségével óltalmazza és meg-tartja, és senki ellen femminémü hadat *offensivè* nem indít, ha méltó okor reá nem adnak; És ha fíntén adnának-is, az egész Ország *Statusi* meg-egyezett *consensus*okból tselekezi, a' *Portát* - is arra való *annuentiáért* nem *solicitálja* Ország engedelme nélkül.

V. Hogy femmi követségeket, valamelyek az Országot, és közönséges dolgokat illetik, Tanáts nélkül meg-ne hallgasson, se első jövetelekor se az után, el-se botsáthasson azok nélkül; állásokra-is titkon senkit ne jártasson, és azokra való válast ö Naga ne adjon, se követséget ne *institváljon* a' Tanátsoknak tetzésék és meg-egyezett akarattok nélkül; *Confoederatiókat* pedig akármedly szomféd vagy távól való Országokkal; Királyokkal és Fejedelmekkel, nem különben hanem az egész Orzágnak minden *Statusinak* meg-egyezett akarattokból Ország Gyülésében tézen ö Nagysága

VI. Az Orzágnak határit és vég-házait femmi úton és módon nem *abalienálja* ö Nagysága, és el-nem ígéri.

VII. Hogy az Országnek *Libera Electio*-ját, semmi uton nem *impediál*ja tellyes életében, hanem azt az Országnek valósággal meg-ferzeni igyekezik; és senkire a' Fejedelemséget nem *transferál*ja, nem-is *tractál* arról senkivel-is, sem az Országnek soha nem *proponáltat*ja, és senkinek-is nem *intimál*ja, vagy *intimáltat*ja, sem pedig *ta-citè* senkivel-is arról nem *concludál*; sem pedig a' maga Fejedelemségét, semmi úton módon máfra nem *transferál*ja.

VIII. Hogy a' Tanátsi és minden egyéb rendeknek mind Országos Gyűlésekben, mind azon kívül - is *libera voxot* enged ő Nāga, nem fenyegetözésekkel, sem ígéretekkel, sem adományokkal, sem valakikkel külön való bezzéllgetéssel, vagy mások által való *intimatió*val, sem semmi egyéb úton módokon azt nem *impediál*ja, és senkire a' szabados *voxért indignatió*-ját nem veti; mindenféle panaszokodásoknak és igazságoknak elő- számlálására szabadságot enged.

IX. Hogy minden Rendeknek és mind a' három *Natió*nak eleitől fogva bé-tsúzott, és *Articulusok*ba íratott, vagy szokásba vett szabadságtalanságit, és meg-bántódásit első közönséges Ország Gyűlésében ő Nagysága meg orvosolja, és a' szabadsággal ellenkező *Articulusok*at az Orzággal együtt *tol-lál*ja;

lálja; sőt ha ennek-utánna - is valamelly dolgot mind a' három *Natio* maga határára ítéel, meg-egyez és áll rajta, ö Nagyságát *requirálván*, tartozzék *confirmálni*; mellyet ha nem tselekednék-is, *Articulus*-ba íratassék 's ereje légyen.

X. Hogy Urakat, Nemeseket, kerített, és mező-Városokat, Székelységet és Szátságot, régi és minden *legitimè emanált privilegiumokban*, *Donatiókban*, *Annuentiákban*, *Inscriptiókban*, *Affecuratiókban*, és *Consensusokban ab antiquo* bé-vött *Ususokban salvo jure alieno*, és szabadságokban megtart.

XI. Hogy a' *Decretum* és *Articulusok* tartáfa szerént, minden személy-válogatás nélkül igaz törvényt fölgáltat ö Nagysága, és méltó *Executiók*at tétet, senkit sem személyében, sem jószágában, sem semminémü javaiban, törvény nélkül meg-nem bánt, sem másoknak bántani nem enged; Uri, Nemes és egyéb szabadsággal élő Rendek közzül törvény előtt senkit - is nem *arrestáltat*, semmi fín és mód alatt, hanem ha ki *legitima Citatione mediante, juris ordine, in Foro et coram Judicibus competentibus convictus et aggravatus esset*; és semmi *violentiák*at, avagy törvénytelenéseket, akár kiktől - is alatta valói közzül senkin *exerceálni* nem enged tudva. *Terminuso*

usokon és *Diaetákon*-is, femminémü törvényeknek *discussiójában* ben nem ül, holt *ad suae Celsitudinis praesentiam appellálják* a' Törvényt, mint *summus Justitarius* eleibe: Melly ö Nagysága eleibe *appellálándó* Törvényekben, a' Tanátsi Rendnek nagyobb részének *voxa* álljon - meg, kik - is a' *Decretum* és *Articulusok* szerént tartozzanak törvényt tenni, ö Nagyságával együtt.

XII. A' Fejedelem kinek-kinek szabad-ságot engedjen igazságának elő-mozdításában, és abban semmi szín és módok alatt senkit-is meg-ne akadályoztasson, és senki peribe magát ne elegyítse, se írása sem Prókátoroknak avagy más rendbélieknek való parantsolatok által, se pedig semmi egyéb útakon ne - is végezzen senkivel; afféle perben függő jószágoknak magára, Feliségére, gyermekére való maradása felöl; lévén *Decretalis* utak és módok a' jószágoknak *Fiscusra* nem Fejedelmekre való szállások felöl. Ide nem értvén, ha valamely *miserabilis personának* segétséggel lenne ö Nagysága, Istent tekintvén, minden maga hazna nélkül; mellyet mint kerésztyén Fejedelem, méltán meg-tselekedhetik.

XIII. Hogy az Országnek közönséges és egyenlő akaratból való végezését, *Articulus* sit, mellyek *per contrarias Constitutiones* nem *tolláltattak*, és jövendőben - is nem *tollátatnának*, maga-is meg-tartja, másokkal-is meg-tartatja.

XIV. Hogy ez Hazának mostani és léjendő első Rendeit, Tanátsit, Tisztviselőit, kiket az Ország ö Nagyságával együtt érdemefeknek ítélt, tisztekben, állapotjokban, a'kik meg-akarnak maradni, ö Nagysága meg-tartja, nem akarókat nem kényszeríti; és semmi időben a' haznos Hazáfiat más idegenekért hátra nem veti, azoknak tanátsokkal és szolgálatjokkal él, kinek-kinek alsó és felső Rendnek az ő állapotja férént való betsületeket meg-adja, és azokat betstelenséggel illetni senkinek-is alatta valói közzül meg-nem enged, sem maga betstelenséggel nem illeti.

XV. A' Tanátsokat *pleno numero*, az - az tizenkét számúakat mindenik *Natióból* az Ország választván ö Nagyságával együtt, ö Nagysága *confirmálja*; kik közzül ha *decedálnának*, első közelbik Gyűlésen a' meg-írt mód férént helybe állattassanak; kik is *juramentumokat deponálják*, az Ország és Fejedelem hűségére ugyan az Ország elött, kiknek tanátsokhoz olly' köteles legyen ö Nagysága, hogy azoknak meg-
egy-

egyezett akaratiok nélkül, derekas Országos dolgokat ne igazgasson, Ország Házai-ban-is fő Tiszteket ne oúfzon és tégyen, azokkal együtt-is az Ország *Articulusa* kívül ne; külömben az Ország semmivé te-gye. Ha pedig a' Tanátsok közzül, Országunk törvénye, szabadsága, *Decretumi* ellen, valamellyik lelki-esméretit nem tekintvén, veszedelmes és ártalmas tanátsra indítaná ö Nágát, *compertare i veritate* kedvezés nélkül afféle tanáts adót *proscriptio*val és *notorissággal* büntetfennek-meg. A' Tanáts Rendek kívül-is, ha kik másoknak veszedelmére, Hazánk szabadságának romlására, ártalmas és törvénytelen dolgokra való tanátsokat adnának, azokat az egész Tanátsnak meg-jelenteni tartozzék, kik is a' fellyebb meg-írt *poenával modó praemisso* büntettefennek az Orzágtól *comperiál-tatván* a' dolog.

XVI. Hogy a' Vármegyéknek fő Ispánokat, azon Vármegyékben elégedendő, leg-alább ezer forint erő zálagúakat adjon ö Nagysága: kiknek ha *vacantiájok* történik, másokat helyekbe rendelni ne halasztá, hogy azoknak nem létek miatt, a' Vármegyéknek törvényes Széki *celebrálása* ne *interturbáltassanak*: *Fiscalis* és egyéb Vég-várbéli fő Kapitányokat, és azokban lévő fő derekas Tiszteket, kiváltképen a' kikre

kikre Ország Házai, *Fortalitiuni*, Fegyverre, sőt minden Lovas és Gyalog vitézlő Rendei foztak bízattatni, nem másokat hanem *nativus* igaz Haza fiait, avagy *per solennem incorporationem recipiá*tatott, és az Ország közzé köteleztetett, zálagos és érdemes embereket állat; úgy-is a' Tanács nagyobb részének egyező tetzéséből; kik is az Ország törvényére, szabadságára, és hűségére, Fejedelmünknek tartozó kötelelések mellett, hittel légyenek kötelelések; Mind Lovas, Gyalog, 's fizetett hadak, és azoknak Gondviselői hasonlóképen légyenek hűttel kötelelések, kiknek fázatok felöl ö Nagysága, az Orzággal együtt végezzen; Idegen Nemzetből álló hadakat is az Ország akarátja nélkül ne tartson; A' vitézlő népnek, fenki személyén és jószágán semmi *injuriá*kat tselekedni ne engedjen.

XVII. Hogy a' Székelységnek Generalisfokat, Kapitányokat, magok Nemzetéből állókat, és köztök lakókat adjon ö Nagysága; A' fő Király Bírának pedig választások, és azoknak meg-változtatások *specifícè* tsak ugyan az ö Kegyelmelek szabadságában álljon!

XVIII. A' Szász *Natió*-is e' Hazának egyik bersületes tagja lévén, Király Bírókat és minden egyéb Tízteket választással

nak magoknak: tsak fíntén a' Szebeni Király Birónak *confirmatiója* állván az ő Nagysága *authoritásában*; mivel az *Comes Universitatis Saxonicae*.

XIX. Hogy az Ország jövedelmének *percipiálására*, az Orzágnak fő Rendeiből lévő *Thesaurarius* rendeltsék ő [Nagyságától és az Orzágtól, ki-is az Ország mindenféle jövedelmének *erogálásában* mitsoda *modalitást* köveffen, ugyan most ő Nagysága az egész Tanáts tetzéséből *deliberáljon* fölöle: ha pedig annak *vacantiája* történik, mentől hamarébb, a' Tanátsok egyező értelmekből, mást alkalmatost *substituáljon* ő Nagysága, és a' közelebb következő Gyűlésen az Ország-is *approbálja*.

XX. Hogy a' *liber quaestust* femmi úton módon ő Nagysága nem *impediálja*, hasonlóképen a' *salvus passust*-is a' Haza fiaitól.

XXI. Hogy a' melly jószágok *per notam*, avagy *defectum* szállanának *Fiscusra*, avagy eddig-is szállottak, azokat ő Nāga magának ne tartsa, Feleségének, se gyermekének ne adja, hanem *bene merita Personáknak* adja ő Nagysága: nem-is igyekezik külömben a' *Fiscus* jószágát faporítani, hanem a' *Decretumban* meg - írt útakon és módokon; ki-vévén Vinczet jószágostól, mellyet a' szükséghez képest magának *reserválhat* az

Ország, mindazáltal ha azt is valakinek *conferálni* akarja, szabadságában légyen.

XXII. Hogy soha ö Nagysága az Ország-
nak semmi rendeit *Reversalis* adásra, és
kételen szolgálásra ne kényszerítsen, sőt em-
lékezetbe se hozza, *contentus* lévén ö Nagy-
sága a' *Homagiumnak depositiójával*, és ki-
nek-kinek szabad akarata szerént való szől-
gálatjával.

XXIII. Hogy ö Nagysága a' Haza fiait
extra limites Regni ki-nem viszi, sem kül-
di *expeditióra* Porta parantsolatja kívül,
hanem ez Haza óltalmára vézi csak fel
intra limites Regni.

XXIV. Hogy ö Naga soha semmi időben
és dologban ez Haza fiaitól azt nem kí-
vánja, sem parantsolja, hogy ö Nagyságát és
a' Tanáts Rendet *authorálja*, hanem az Or-
szág közönséges értelméből és tetzéséből
discurráljon minden Haza javára czélozó és
meg-maradandó dolgokról.

*Forma Juramenti ejusdem Celsis-
simi Principis.*

EN APAFI MIHALY Erdély Országának Fe-
jedelme, Magyar Ország hozzá tartozó
Rézseinek Ura, és Székelyek Ispánja; Es-
küfööm az élő Istenre, ki Atya, Fiú, Sz.
Lélek, tellyes Sz. Háromság, hogy én

a' megmondott birodalomban lévő minden Rendeket, a' mostani előmbe adatott *Conditiók* szerént igazgatok, semmi újítást az Országnek régi jó szokása és szabadsága ellen bé-nem hozok; sőt mindeneket, valamiket e' fegyény Hazának, és benne lévő minden Rendeknek közönséges javára, hasznára, és törvény szerént való szabadságára mivelhetek, az én erőm 's tehetségem szerént azon lézek az Orzággal együtt, Isten engemet úgy fegéljen, és úgy adja lelkem idvességét.

*Forma Juramenti Dominorum
Regnicolarum.*

EN T. T. Esküözöm az Élő Istenre, ki Atya, Fiú, Szent Lélek, tellyes Szent Háromság egy igaz Isten, hogy az én Kegyelmes Uramnak, a' Méltóságos Apafi Mihálynak, Erdély Országának Fejedelmének, Magyar Országának hozzá tartozó Rézseinek Urának, és Szekelyek Ispánjának, az én tehetségem szerént, tellyes életemben igaz és hü lézek, ellenségének ellensége, barátjának barátja lézek, soha se titkon, se nyilván az ő Nagysága Méltóságos személye vagy Fejedelemsége ellen nem *practicálok*; sőt ha másokat értenék-is olyanokat, vagy magam vagy má-

mások által ö Nagyságának, vagy belső hívének idejénkoran értésére adom, és tehetségem szerént az olyanoknak ellenek állani igyekezem. Ugy mindazáltal, ha ö Nagysága-is az eleibe adatott *Conditiók* szerént bir és igazgat, és a' hatalmas Török Császárhoz való tökéletes hűségben végiglen meg marad; Isten engemet úgy segéljen, 's úgy adja lelkeim idvetségét.

TITULUS SECUNDUS.

ARTICVLVS I.

Midön a' Fejedelmek Fejérváratt *continuálják* lakásokat, Udvara népének lo-^{Ex Art.} vait a' Fejérvár körül lakó Nemességnek ^{An. 1666} rétekre kötni ne mérézfeljék, hasonlóképen egyéb helyeken-is, a' hol a' Fejedelmek lakásokat *continuálják*, ezen mód *observáltassék*.

ARTICVLVS II.

A' Fejérvári Nemességnek femminémü füvelő helyek nem lévén, meg- engedtetett, hogy Linba ellenébe való Szigetet ^{Ex Art.} irtsák- meg, és lovakat füvelhessék rajta; ^{An. 1654} úgy mindazonáltal, hogy a' *Fiscus* réteiben kárt ne réteffenek.

ARTICVLVS III.

Gyűlések alatt mikor a' Fejedelmek elsőben ki- küldik a' *Propositiót*, más új

Propositiók annakuránna ne *annectáltassanak*, mellyek a' Gyülelt *prolongálnák*; hanemha olly' el-kerülhetetlen *Casusok interveniálnának*, mellyek tovább nem haladhatnának.

ARTICVLVS IV.

A' Gyülések ki-fölgáltatásának helye és napja, mind pedig a' Fejedelmektől *Ország* eleibe ki-adandó *Propositiók*, söt egyéb dolgok - is, ha kik *occurrálnának*, mellyek az egész Országot *concernálnák*, a' Fejedelmek Tanáts Ur híveinek egyező tetzésekéből, meg-egyezett akaratjokból legyenek és rendeltessenek.

Ex Art.
An. 1667.

ARTICVLVS V.

Néhai Méltóságos Fejedelem Rákóczi György, a' Nemesi szabadság meg-bán-tódáinak helybe állittatását meg - ígerte volt *sub verbo Principali*, mellynek végbe vitelét a' háborúságok meg-gátolták; de hogy következő Méltóságos Fejedelmeknek például fenn maradjon, illendőnek ítéltetett *Articulusba* íratni.

Ex Art.
An. 1658.

ARTICVLVS VI.

A' Hufzonnegyedik *Conditioját* kívánván ö Nagysága *qualificálnunk*, *concludál-tuk* egyenlő *Consensusból*, hogy mindenek-

Ex Art.
An. 1662.

ben az ötödik *Conditio*jához alkalmaztatván a' Tanátsi Rend ö Nagyságok 's ö Kegyelmeik magokat, Nagyságoddal egy értelemből *concludáljanak*.

TITULUS TERTIUS.

Harmintzad állapotjáról.

ARTICVLVS I.

A² Mostani szükséghez képest végeztetett, ^{Ex Art. An. 1663.} hogy a' *fiscus*nak abból is leheffen ház-
na, és ne *defraudálta*sék, a' Kolos-Monostori Harmintzados, Tordán és Széken *exigáljon* Zászlót, és a' *Constitutiók* szerént *exigálja* a' harmintzadot.

ARTICVLVS II.

Mivel találkoztanak némellyek, a' Harmintzadosok, Vámofok és *Rationisták* között, kik a' régi *Vectigál* kívül a' fegénységen és egyéb kereskedő Rendeken is törvénytelen *exactiót* tselekedtenek; hogyha azért ennek - utánna a' kereskedő Rendeket, és egyéb fegénységet is a' régi *Vectigál* kívül valaki fattzoltatna, *taxál*na, és húzna vonna, azon Vármegyéknek és Székeknek Tíztei, a' hol a' tselekedet lézen, az olyan törvénytelen *exactiókat* tselekedő *Officialisokat* *vigore praesentis Articuli* büntetésék-meg, az *Articularis poenát*

toties quoties exorbitálnának, exequálván rajtok; comperta tamen rei veritate.

TITULUS QUARTUS.

A' Dézmásokról.

ARTICVLVS I.

A' Vicé Dézmások ennek - utánna akkor menjenek - ki *procesfusokba*, mikor a' Dézmára való vigyázásnak ideje el-jő; idő előtt pedig a' szegénységen ne élődjenek, és ha afféle Dézmások találtatnának, kik a' szegénységen szolgáltól, lovastól élödnének, annál inkább ha kik a' szegényfég lován vadáznának, madaráznának, vagy őket huznák - vonnák, panaszt tévén a' helynek és Székeknek Tízteinek, *comperta rei veritate*, a' Director az *Articularis pœnát exequáltat*ta az ilyen Dézmásoknak mindenféle javokból *exclusis omnibus iuridicis remediis*: mellynek fele a' megbántódott feleké, fele pedig a' Directoré légyen az *executorok*kal együtt.

ARTICVLVS II.

Midőn a' szegényfég annak idejében a' *Regius fundus*ról a' *Fiscális* jószágokban lévő Tízteknek kezéhez Dézmat szálit, semminémű szolgálatra, a' melly *per abusum* jött bé, a' *Fiscális* Tíztektől ne kényszeritessék

teffenek; hanem mihelt le-rakják terheket, magok, marhájok, egyéb minden nálók lévő *substantia*jokkal együtt, kár nélkül *absque mora* békével botsáfsák.

ARTICVLVS III.

Noha vannak a' *Fiscalis* Dézmáknak elvételek felől *Articulus*ink; de a' Neme Ex Art. An. 1660. és Paraszt emberek részéről mivel semmi nintsen, végeztetett hogy valaki más ember földéről jutandó Dézmát engedelem nélkül el-hordaná, vagy hordatná, a' Nemes ember kárára; a' *damnificatus*ok a' Tiszteket kihíván, (kik-is kötelesek légyenek ki-menni *sub pena Articulari*) és ha Paraszt ember, *cum Pena duodecim florenorum*; ha pedig Nemes ember, *sub pena florenorum* két száz *restitu*áltasák az el-vett Dézmát *defacto* minden helyeken *indifferenter* :

ARTICVLVS IV.

A' *Fiscalis Reversalis*os szám adó Vicé Dézmásoknak fok *excessus*okat értvén az *Universitas* részéről, *conclud*áltuk, hogy ennek utánna a' *Fiscus* számára való Dézmának ki-vételében ilyen mód *observ*áltasék: hogy a' Pincze járaskor a' Vice Dézmás azon helynek Predikátorával és esküttivel együtt igazságosan mérjék-meg Istáppal, a' melly hordokat meg kell mérni, és a' szerint vétefsék-ki a' Dézmát, hasonlóképen a' melly

hordóba a' *Fiscus* Dézmáját tölti, az-is mérefsék-meg akkor: melly végbe menvén, a' Dézmás azután olly gondot viseljen reá, hogy ha kevesebbnek találtatik a' *Fiscus* bora, az légyen a' Dézmás kára, a' míg bizonyos helyre vitetik a' Dézma bor, annak meg-indításáig, ha valami hiba esik a' borokban, azok fizessék-meg, a' kiknek gondviselésekre bizatott vólt: annak vitelekor vagy szállításkor, a' Vice Dézmás és bizonyos esküttek legyenek a' borok mellett; mellyeket ha meg vizeznek, vagy egyéb aránt-is meg-iznak benne, a' Dézmás az esküttekkel együtt fizessenek. A' Gabona és minden *leguminák* dolgában - is hasonló rend-tartás légyen. A' hordókat 's egyéb edényeket - is annak idejében tartozzanak vizfá adni fogyatkozás nélkül. A' melly *abusus* vólt eddig a' magok és lovok *Praebendájok*nak *extorqueálásában*, *penitus tolláltassék*; hanem a' melly faluba mégyen, a' *Fiscus* főzlgálatjában fáradozván, abban a' faluban rendeltessék bizonyos *praebenda* magoknak és lovoknak, kit jó lelki-esméret el intézzenek-meg. A' Dézmás vagy Fő és Vice *Arendator* a' mint eddig magok számára *Regius funduson* gabonát szoktak vettetni, azt-is *penitus tollálják*: E' felett a' szegénység jó idején el-vegezvén gabonájoknak fel-aratását, hogyha kedveket

nem

nem keresik a' Vicé Dézmásoknak, egy néhány hetekig halasztják a' Dézmálást, a' szegénységnek 's mind pedig a' *Fiscus*nak nyilván való károkra. Azért a' fellyebb *specificált* Tíztek betsületekre légyenek kötelesek reájok való vigyázásra; és ha kik ilyen Vicé Dézmásoknak *comperiáltat*nak lenni, azon Tíztektől *priváltassanak*, affelett érdemek szerént *seriò* meg-is büntetteffenek.

ARTICVLVS V.

A' Miképen eddig tselekedtenek a' Vicé Dézmások, a' *Regius Fanduson* lakó szegénységnek pénzeket ki-adó *Creditorokkal*, kiket tudnia illik a' Vicé Dézmások szokatlan *honorariumra* és *exactiora cogáltak*, mellyet ha tőlök *denegáltak*, a' *Creditor* gyakorta kárt vallott a' Vicé Dézmásoknak ez iránt való akadályoztatások miatt: melly *abusus à modò deinceps* hogy *tolláltassék in perpetuum* végeztetett; sőt ha ezután *attentálnának* a' Vicé Dézmások ollyat tselekedni, a' Szász *Nation* lévő Gondviselők a' Fő és Vicé *Arendatorokat* tudósítván, erőfen büntetteffenek-meg tőlök, *sub amissione honorum et officiorum suorum*.

ARTICVLVS VI.

Bihar Vidékéről mindenféle Dezmák bé-
szólgáltassanak, a' melly *Privilegiumot*
Rá-

Rákóczi György Fejedelemtől ez iránt *impetráltak*, semmit-is nekik ne *suffragáljon*, hanem a' Fogarasi *Articulus* szerént *exigáltassék* mind rajtok, 's mind azokról a' helyekről, mellyek azon Fogarasi *Articulus*inkban *specificálva* vannak, sőt egyéb helyekről-is *irremissibiliter*.

COMPILATÆ CON-
STITUTIONES REGNI TRANSILVA-
NIAE, ET PARTIUM HUNGA-
RIAE EIDEM ANNEXARUM
PARS TERTIA.

TITULUS PRIMUS.

Postálkodókról ingyen gazdálkodta-
tókról és Quartélyozókról.

ARTICVLVS I.

 fok rendbéli Postálkodók-
nak mind szegénységeinken, mind
Nemesi renden lévő Aryánkfiain-
való fok *insolentiájokat* látván, kik sem az
Országnek fok rendbéli *Articulus*ival, sem
a' Nágod *Protectionale Mandatum*ával nem
gondolván, rend kívül húzzák vonják őket,
mar-

marhájokat-is erővel el-vonják, mind házoknál, mind pediglen dologra menvén ekéjek, fekerek elöl, igen nagy terhekre és fogyatkozásokra, nevezet szerént Zágornak, Szénaverősnak, kis-Szölősnak, Fületelkének, több helyeken-is; mivel ezek a' helyek a' Száfságnak félin-is vadsnak, kiket büntelen talál a' jövő-járó kelő és Postálkodó. Mellyhez képest végeztük egész Országúl úgy, hogy a' melly Postálkodók sem az Orzágnak *Articulus*ival, sem a' Nagyságod *Protectionale Mandatum*ával nem gondolnak, hanem illetlen fok *Exactió*kat, ló és marhabéli húzásokat-vonásokat tselekednek, panaszt tévén a' *Fiscalis Director*nak, *mox et defacto* *exequáltassa* az *Articularis poenát indifferenter* az olyanokon, akárhol található jovokból, jószágokból, *exclusis omnibus juridicis remediis*; mellynek fele légyen a' meg-bántódott félé, fele pedig a' *Directoré* az *executorok*kal együtt fáradságokért: kit ha a' *Director requisitus posthabeálna*, a' maga jószágán *exequáltassék* azon *specificált poena*, *modo ut supra per legitimos Regni Executores*. Melly dologban ha bizonyság kívántatnék azon helybélieknek-is *acceptáltassék testi-moniumok*, a' hol a' dolog esik.

Estenek olyan dolgok-is, hogy a' *salvus Conductus*okkal, és Czímerrel járó Postálko-

kodók, némelly helyeken, noha elégséges Posta ló adatik alájok, de még-is a mezön lévő fzegény emberbe belé garázdálkodnak, a' fzegény ember marháját elvonfák; ki marhája mellett ha *insurgál*, meg-ijesztvén a' fzegény embert, érette meg-sattzoltatják; az illyenek-is *modo ut supra* a' panázló fél *instantiájára Articularis poenával* büntetteffenek: mellynek fele a' *Directoré*, fele a' meg-bántódott féle légyen.

Ha melly Posták vagy pediglen Postálkodók, sokadalmokba, vagy egyéb kereskedésre menő embereknek lovokat vagy egyéb marhájokat szekerek elöl erővel elvonnák, vagy ki-fogni akarnák, vélek bírván fogják-meg, és vigyék a' közelebb lévő Tifteknek kezekbe érdemek szerént való büntetésre.

ARTICVLVS II.

Rákóczi György Fejedelemnél lévén *Privilegiumok* a' Háczokiaknak, hogy a' Postálkodás ö rólok *tolláltafsék*, de úgy, *Ex Art. An. 1665.* hogy Magyar Prédikátort, Scholát, és Templomot tartozzanak tartani: mellyre mivel mostan-is kötelezik magokat, azon Fejedelem adta *immunitások Privilegiumok*ban, helyben hagyatik.

ARTICVLVS III.

Noha az ingyen gazdálkodtatók, és Postálkodtatókról világos *Articulusunk extál*, úgy-mint 1659. Eftendöbéli második *Articulus*, melly mostan-is *in vigore* ha^{Ex Art. An.1662.} gyatik; azzal *augeálván*; hogy fohólt az Országban semmi rendek ingyen gazdálkodással, tereh hordozásokkal, Posta ló, ökör és ló szekér adással ne terhelteffenek, hanem csak a' kik *in publicis Regni negotiis* járnak, és Nágd. hűséges dolgaiban fáradóznak; viszont a' kiknél Nágd czímere, és *Salvus conductusa* lézen, azoknak tartozzanak a' szükséghez képest gazdálkodással, Posta ló és szekér adással; egyéb rendbélieknek jó akaratjokon kívül, e'romlott Haza fiai semmi gazdálkodással ne tartozzanak; hanem szállás adással, 's pénzért való gazdálkodással, ha minnek szerét tehetik, légyenek csak kötelesek; senki-nek pedig magok dolgokban járóknak *Salvus Conductust* ne adjon ö Nagysága a' fegénységnek terhére: ez ellen tselekedök büntetteffenek az Ország *Articulusi* szerént; Ide értetvén mind Vármegyék, Székelység, Százságok és *Partium*-is.

ARTICVLVS IV.

NEM kevés terheltetések lévén a' Száz Natió n lévö zégénységnek, az ingyen rajtok élödök, és *quartélyozók* miatt, melyet semmiképen nem *supportálhatnak*; Végeztük azt-is Nagyságod *anmentiájából*, hogy mindenütt az ingyen élödés, és *quartélyozás tolláltafsék*.

ARTICVLVS V.

VÉgeztük azt-is Nagyságod *Consensusából*, hogy a' Postálkodást ennek-után-
Ex Art An. 1668. na *continuálják* a' fizetett Posták, *excipiálván*, ha olly' dolog és alkalmatofság *intervenialna*, melyet Postánál nagyobb emberre kellene bízni: az-is pedig midön *expediáltatik* útjára, füzögait és lovait a' zégénysfégen quartélyban ne hadja, Posta lovat pedig többet magával el-ne vigyen, hanem csak az elötte való útjához képeit. Mivel pedig azért tartatnak Quartélyban a' Portai Posták lovai, hogy azokon vigyék végbe Portai útjokat: Annak-okáért a' magok lovokon postálkodjanak, Posta lóval nekik ne tartozzanak, hanem ha a' zörös ügy és zükség kénzseritené. Ha pedig más rendbéli zemélyt kellene, a' zükség és alkalmatofság azt kívánván, postálkodtatni, az illyent Posta lóval kell *subleválni*, de úgy, hogy meg-betsülvén a' lovat,

a' mellyet el-vezzen a' Postálkodó zemély,
 ha el-vezti, avagy maga *ususára* fordítja,
 panaszolván a' káros, *plenariè* fizettessen-
 meg a' károsnak Hopmester Atyánkfia *sub*
poena Articulari.

ARTICVLVS VI.

Mivel Régen Városfa az el-múlt fok há-
 borúságokban, mind embereiben, mind
 pedig egyéb alkalmatosságiban igen meg- 1568.
 romlott, a' Postálkodás miatt annál-is in-
 kább el-pusztúlnak. Végeztük, hogy azon
 Régeniek ezután hat zámú Posta lovakat
 tartozzanak a' Nagyságod czimeres Postái
 alá valókat tartani; mellyeket-is Maros-
 Vásárhelyfelé menvén, tovább azon hely-
 nél semmiképen ne vihessenek; hanem a'
 azon Maros Vásárhelyiek tartozznak mind-
 járást más lovat a' Posta alá állítani; sőt
 másutt-is valahol Posta lovakat szoktanak
 tartani, azon helyeknek Tíztei az alattok
 valókkal tartassanak Posta lovakat illendő-
 képen; Hogy-ha pedig Maros-Vásárhelyt
 's másutt-is a' Posta alá késedelem nél-
 kül lovat nem állatnak elé, *requiráltatván*
 tőlök, 's kényszerítettnek a' Posta a' meg-
 fáratt lovon útját *continuálni*, melly miatt
 vagy el-vezne a' ló, vagy semmire valóvá
 lenne, tartozzanak a' lovat *plenariè* a' ká-
 rosnak az olyan *contumax* lakosok meg-
 fizet-

fizetni; A' Posták-is kötelesek légyenek, közelebb való Székből vizfá botsátani a' Posta lovat.

ARTICVLVS VII.

NOha a' Postálkodóknak, és egyéb rend-
bélieknek fattzoltatások fok rendben
meg-tiltatott, de még-is a' Falukban a'
Folnagyok és Bírák, félelemtől, és egyéb
respectusoktól-is néha viseltetvén, *per abu-*
sumbé-jött szokások szerént afféle fattzolt-
tatástól nem *superfedeálnak*; Végeztük a-
zért, hogy ha melly Folnagyok vagy Bírák
afféle fattzoltatóknak valamit *conferálnak*,
és az *per inquisitionem Magistratum et Of-*
ficialium Nap-fényre jöne és *elucescálna*,
mikor az olyan Folnagyoknak és Bírák-
nak estendejek 's idejek el-telik, a' Falu
ne vegye az olyan helytelen *expensát*
számba, ne-is *acceptáltsák*, hanem legyen
a' magok károk az olyan Folnagyoknak
és Bíráknak; *Insuper* a' *Magistratusok* serió
meg-büntessék az olyan Folnagyokat és
Bírákat, sőt az olyan fattzoltatóknak-is
fattzoltatások, ha a' *Magistratus* által ez
iránt véghez vitt *Inquisitio*jokból *eluces-*
cálnán és *constálnán*, a' *Director* *inquirál-*
tatván *exclusis omnibus iudicis remediis*,
az *Articularis* *poenát* *mox et defacto* *exequál-*
tasfa az olyan fattzoltatóknak minden-

féle javokból, jószágokból; mellynek a' fele *Directoré* az *Executorokkal* együtt, fele pedig a' panaszló féle légyen.

ARTICVLVS VIII.

A' *Fiscalis* Tíztek-is a' szükséghez és alkalmatosságokhoz képest, mikor fekérvagy egyéb vonó marha kívántatik, *requirálják* a' Székeknek Tízteit; a' kik-is illendöképen rendeljék-el a' dolgot; a' *Fiscalis* Tíztek *simplex requisitiojára* pedig ne tartozzanak semminémü vonó marhát és fekeret adni.

ARTICVLVS IX.

Végeztük azt-is, hogy mikor Nagyságod egyik lakó helyéből máshá indúl, akkor a' *Fiscus* szükségére való feke-
rekre, Hopmester Atyánkfia kötelessége szerént *providéáljon* úgy, hogy azon alkalmatossággal mások Posta lovakat 's feke-
reket ne fogjanak, abban-is szorgalmatos légyen, hogy mentöl illendőbbek, kevesebb számúak légyenek, hogy ennél-is inkább ne romolják a' szegénység.

ARTICVLVS X.

A' Szász *Nation* lévő szegénységnek elvivelhetetlen igényeket látjuk ebben, hogy más helyeken Posta lovakat nem akarnak

tartani; a' hol azért ennek-elötte tartottanak, tartsanak ennek-utánna - is *sub poena Articulari*. Máramarosban-is bizonyos helyeken tartozzanak Posta lovakat tartani, mellyeknek tartásában az ott való öt Vároft *subleválja* az egész Vármegye, a' mostani oda való Fő Ispán Atyánkfia rendelkezé fzerént; söt itt Erdélyben-is bizonyos helyeken tartozzanak a' Szász Atyafiak - is Posta lovakat tartani, kik-is magokközött mentöl helyesebben rendeljék-el, hogy a' Posta-is rendesebben *continuálhassa* elötte való útját. Régenről való *Articulus intactè* maradjon. A' Tekeiek még *actendeig relaxáltatnak* a' Posta ló adástól.

ARTICVLVS XI.

HA mikor a' Puskások Fejedelmek szükségére vadászni kényszerítettnek menni, bor sohólt-is nékiek, se Posta ló ne adattafsék, kire-is az elöttök járóknak légyen fzigalmatos gondjok, hogy a' fzegegyiséget ezzel-is ne *aggraválják*; melly ellen ha tselekednek, és az elöttök-járóknak panaszolnak, az meg-nem zabolázná, vagy büntetné az olyanokat, tehát *in poena Articulari convincáltafsék*; ha annyi erő javai nem vólnának, maga fzemélyéhez-is hozzá nyúlhasson az *Articularis poenái*g a'

Hopmester, *ad instantiam querelarum sub eadem poena.*

TITULUS SECUNDUS.

Salvus Conductus adásról.

ARTICULVS I.

Végeztük azt - is Nagyságod *Consensusa* *accedálván*, hogy se Máramarosban, se Százszágon, se más helyeken, idegen kereskedő rendeknek, 's egyéb rendeknek is idegeneknek, *Salvus conductus* ne adattassék; sőt mikor Száz *Natió*n lévő betsületes első rendbéli Atyánkfaira *Commissiók* íratnak, a' mennyiben lehet íratassanak fenyegetés nélkül.

ARTICULVS II.

Elendőnek ítéltük azt is *Articulusba* írni, hogy mikor *Salvus Conductus* adatik valakinek, abban *specificáltság* meg, kiknek, hány személyeknek, hová menőknek adatik; Mivel sokan *abutálván* másoknak adják, 's azok járnak azután alá 's fel véle, a' melly *penitus tolláltság* ; és ha kinek *Salvus conductus* adatik, 's útját *peragálja*, tartozzék azon *Salvus conductus* a' Posta-Mester kezébe adni, ki is *Diari-*

umot tartson effélékről, mint idvezült Rákóczi György Fejedelemségének idejében volt.

TITULUS TERTIUS.

Utakról, Hidakról és Vámokról.

ARTICVLVS I.

NEM kitsin fogyatkozását látjuk lenni a^o Hazának, hogy idegen nemzetségek minden határit, hegyeit, völgyeit, havait, szabadoson járnak, és ökröt, juhot, lovat, 's egyébféle lábas marhákat - is kereskedésre felzedvén az Országból ki-hajtják, és árrat fel-verbén igen el drágitják 's drágitották: mellyből látjuk ki-jöni, hogy a^o földes Uraknak, az Országbelieknek-is kára, nagy következik. A^o *Fiscus*nak-is nyilván való nagy kára forog benne, mivel minden vám, harmintzad nélkül vízik-ki az Országból; Végeztük azért, hogy minden helyeken az Ország határiban, a^o tilalmas utak bé-vágattassanak, azok által kik eddig béfokták vágni, és senki *sub poena florenorum* 500. az olyan helyeken utat nyitni, és azon járnai ne mérézjeljen; valaki pedig *comperiáltatik*, hogy az olyan helyeken utat nyitna, a^o *Residentiás* emberen a^o meg-írt ötfáz forint *summa exequáltas* fék

fék *irremissibiliter*, azon fellyül minden véle lévő javait *amittálja defacto*. Az idegenek és *Residentiátlan* emberek meg-fogattatván érdemek fzerént való büntetésre a' közelebb való Várakba viteffenek, és érdemek fzerént meg-is büntetteffenek. Egy főval *interdicáltatik* a' szabad Vásárlás az idegen nemzeteknek, kik kereskedésre 's nem magok fükségére vásárlanak lovakat, ökröket, és egyéb lábasmarhákat. A' Haza fiainak ellenben szabados kereskedés engedtetik mindenekkel, a' meg-tilalmazott marhákon kívül, úgy-mint a' Kénesöt és Arany-port ide nem értvén: és az *Appobata Constitutió*ban meg írt mód kívül a' Tisztviselők, úgy-mint Vámosok, Harmintzadosok, és egyéb Tisztviselők-is ne *onerálják*, ne húzzanak-vonjanak rajtok *sub poena violationis Articuli, amissioneque honorum et officii*: melly *exorbitáló* Tiszteket *Praefectus* Atyánkfia erős fenytékben tartson, meg-is büntessen.

ARTICVLVS. II.

Sok helyeken a' régi szabados útakat mind Nemes, mind paraszt emberek elakarván foglalni, az ott alá 's fel járó emberekre rá támadván nagy *Insolentiákat* tselekedtenek, fokakat futva falasztván efféle

Ex Art.
An. 1657.

útakon; Végeztük azt-is, hogy ennek utánna a' régi szabados útakat senki, se Nemes ember, se paraszt *sub poena florenorum* 12. el-ne mérézseljen foglalni. E' *Constitution*nk ellen ha valaki tselekednék 's *deprehendá*ltatnék, azon Vármegyéknek, Székeknek és helyeknek Tízzei, a' fellyebb meg-írt *poenát saltem vigore praesentis Articuli* *exequálják toties quoties.*

ARTICVLVS III.

Végeztük azt-is, hogy a' melly útakról, hidakról, a' Rikában, Barczaságon, és egyébütt-is mindenütt ez Hazában, valaholott vámot szoktanak *exigálni* a' *Possessor*ok, azokra illendő gondviseles légyen, egyéb aránt ha tovább-is panasz lézen az útaknak, hidaknak rosz vóltáról, a' mint eddig, vám adással senki ne tartozzék, sőt *amittálják* abból *proveniálható proventusokat.*

ARTICVLVS IV.

A' Csútsi vám felől *decernáltuk* vólt ennek-elötte való Gyülésünkben, hogy a' *Patronus* tartozzék éztendő alatt arról való *Privilegiumát producálni*, melly vétet-hetség igazításba, helyes-é, nem-é? de nem tudatik mire való gondolatjából a' *productiót praetervittálta*; Tetfzett azért nekünk egész
Or.

Országúl, három Nemzetül, hogy a' Csútsi Vám *in perpetuum tollálfafsék.*

ARTICVLVS V.

AZ Ör Mezönél lévő hídakról illendöképen való vám adásnak el-igazítására, *post expirationem praesentis Diaetae* tartozzanak ki-menni *sub poena Articulari*, Belső Szólnak Vármegyéből Kozárvári Ferentz, és Sándor Deák; Kolosvármegyéből Kabás Gábor és Havaseli Lázló Atyánkfiai; és az ott lévő hídaknak állapotjokhoz képest *proportionaliter limitálják* - el istenesen a' Vámnak *modalitását* és *exigálását.*

ARTICVLVS VI.

E' Mostani Gyűlésünkben *proponáltatván* Nagyságod, hogy a' Váradgyai és Fogarasi hidak el - puftúltanak, mellyeknek meg - építések felől *prospiciálnánk* úgy, hogy építtethetnének - meg; mellyet *consideratióba* vévén *concludáltunk* úgy felöle, hogy mivel magunk - is, szegénységinkkel együtt el-puftúltunk és el-romlottunk, a' kik eddig építették, épültre való fákkal is *subleválták* emberbéli segítséggel együtt, ez-után-is azok építsék.

ARTICVLVS VII.

A' Maros-Vásárhelyi Atyánkfiai a' melly Ex Art. An. 1655. hídát a' Maros vizen tartanak, mivel

Privilegiumok extál az ott való vámról; Végeztük, hogy a' Székelység közt lévő Drabant rend-is a' vám adástól *immunis* ne légyen, sőt mások-is, kik *quaestus gratia* holmi vecturákat által-viznek azon vámos hídon, ha nem magok majorságából való, fél vám adással tartoznak.

ARTICVLVS VIII.

Háromzéki Atyánkfiái-is, kik a' két Oláh Országból szoktanak magok szükségekre gabonát hordani, mint szintén más Nemesek, úgy ezen Atyánkfiái-is sohólt vám és harmintzad adással ne *aggraváltassanak*; mindazonáltal, ugyan ha hittel *referálják*, hogy nem nyereségre, hanem magok szükségekre hozzák a' gabonát; másképen a' vám adással és harmintzaddal tartozzanak.

TITVLVS QUARTVS.

Falusi Bírótság Viseelésről.

ARTICVLVS I.

Ex Art. An. 1654. VÁrmegyékben lévő *Sessionatus* Nemes Atyánkfiái közzül, a'hol eztendőnként a' Bírósnak tisztit és terhét kételeníttenek *supportálni*, az olyan Falukban táborozásnak idején-is efféle Bírák otthon maradhatnak.

ARTICVLVS II.

Vannak némelly Nemes Atyánkfiainak ilyen meg-bántódások, hogy némelly ^{Ex Art. An. 1656.} Falukban egy vagy két ház helyeket birván, a' nagyobb *Patronusok*, kik tíz, tizenhat, vagy több jobbágyokat, avagy *Fundusok*at birnak-is, csak egyenlöképen akarják jobbágyokkal a' Bíróságot viseltetni, a' kevesebb *portiót* bíró szegény Nemes emberrel; ellenben pedig a' kortsomállásból, határ birásból való jövedelmet az *Articulus* szerént akarják *percipiálni*. A' közönséges igazságnak láttatván azért ez ellene lenni, *concludáltuk* a' Nagyságod bölts tetzéséből, hogy a' Bíróság viseltetés-is a' Vármegyéken, mint szinte a' kortsomállásnak és határnak birása légyen *juxta quantitatem portionis possessionariae*.

ARTICVLVS III.

Székely Atyánkfiái-is jelentik, hogy eddig ö. Kegyelmek között, a' hol elégséges Drabantak vóltanak, azok viselték a' Falusi Bíróságot; a' hol pedig azok nem vóltak, a' *Primipilusok*-is viselték; de mióta a' Fejedelmek a' lovas Puskásokat Ló fő szabadsággal meg-ajándékozták, azolta a' Bíróság viseléstől tellyesféggel *immunisok* akarnak lenni. Mivel pedig némelly helye-

lyeken annyira fel-íratják a' Drabontok a' Lovas Puskások közzé magokat, hogy némely Falukban egy sem maradott, ki magát fel-nem íratta volna; hogy azért eből - is ö Kegyelmeknek valami fogyatkozások ne essék, végeztük a' Nagyságod tetzéséből, hogy a' Verefs Drabontokkal együtt mind a' mostani lovas Puskások, mind a' régi *Primipilusok*, rend szerént vizsgálják a' Falusi Bírótságot.

ARTICVLVS IV.

Ex Art. An. 1668. ERTEVÉN azt - is, hogy némely helyeken a' Nemes embert a' Parasztok a' Falusi Bírótságra kényszergették; mely hogy *penitus tolláltassék*, közönségesen végeztük, úgy, hogy nem csak békefényben, hanem hádas időben - is reá ne adják, ha fíntán fel-vállalná - is.

TITVLVS QUINTVS.

Tanáts Urak, Tábla-fiai, és *Praesidum* állapotjokról.

ARTICVLVS I.

HOGY mind a' Tanátsi Rend tizenkét főmúaknál, a' Tábla Bírái - is hasonlóképen, Itélő Mestereken és *Directoron* kívül tizenkét főmúaknál alább ne legyenek, ísmét mind Vármegyéken, Székeken, Vá-
rak-

rákban lévő, sőt külső állapotbéli Fő és Vité Tisztek; akár fizetett, akár egyéb rendbéliék légyenek, nem csak a' Fejedelmeknek, hanem a' Nemes Országok-is hűségére, szabadságára és törvényére hittel légyenek kötelesek; a' hol pedig a' fűkségnek kívánsága szerént hadait a' Fejedelmek faporitják, valamint a' mostaniakról, úgy ez-után *conscribálandókról-is affecurálni* méltóztatnának, hogy sem magok azokkal Hazánk szabadsága ellen nem élnek, sem azokat élni nem engedik.

TITULUS SEXTUS.

Kortsomárlás Dolgáról.

ARTICVLVS I.

NOha elég *Articulusok* extálnak arról, hogy a' paraszt ember Nemes ember borára ne kortsomároljon és annak mind *Ex Art. An. 1654.* *poenája* mind *processusa* extál; mindazáltal a' Parasztság újjabb ravaszságot találván-fel, azt tselekezi, hogy hűsönötön 's harmin-tzan, a' Falúknak nagy vagy kitsiny vóltokhoz képest, a' kik valamennyire értekesek a' Faluban, öfve beféllgetvén, magok közzül egyet bor vételre el-küldenek, és hordóftól bort hozatnak-bé a' Faluba, czégért nem tesznek ugyan, de azt a' bort

hord.

hordják és ízfák annyira, hogy tíz hordó bort hoznak addig-bé, a' meddig a' Nemes embernek egy hordó bora el-kél. Ha Ispánt akarnak *executióra* ki-vinni, azzal mentik magokat, hogy ők czégért nem töttenek; és így a' kortsomából lévén fzegény Nemes Atyánkfiainak kitsiny jövedelmek, avál a' *cautelával* azt-is tellyefséggel *defraudálják*; Némelly paraszt ember pediglen bizván ahoz-is, hogy a' Vicé Ispánok távól vannak, és addig egy néhány hordó bora el-kél, a'míg *executióra* ő ellene kihíhatják, mellynek nyereségéből a' tizenkét forintot könnyen meg-adhatják, czégért-is tévén bátran kortsomárlanak: Azért végeztük, hogy akarmitsoda *fini* és *praetextus* alatt vigyen bort-bé a' paraszt ember ennek-utánna, a' Nemes ember kortsomárlása idején, sőt ha Faluba bé nem vinnék-is a' bort, és akár mezőn erdőn adnák-el, tégyenek *executiót* az *Articulus* férent a' Tisztek ellene. Hogy-ha pediglen a' Vicé Ispánok, Fő Bírák, és Székeknek Fő és Vicé Király Bírái, távól létek, vagy egyéb foglalatosságok miatt ki-nem mehethnének, tartozzanak a' Vicé Szólga Bírák, és a' Székeknek Esküttei vagy *Affessori executiót* tenni a' paraszt ember ellen. Annak-felette ha a' bor vagy fer már el-költvólna-is, valamenyi hordóval a' paraszt ember-

berek hoztanak vólt, mindeniktől külön *exequáltasék* a' tizenkét forint *poena, comperita temen rei veritate*; Ezt mindazonáltal hozzá tévén, hogy - ha valamelly *portionatus* Nemes ember bort nem akar árúlni, ne *transferálhasfla* a' parázt embernek abbéli jussát, más Nemes embereknek *praejudiciumokra*.

ARTICVLVS II.

A' Székely Atyánkfiái-is jelentik, hogy az *Articulusban* a' ser kortsomárlás ti- *Ex Art.*
An. 1655.
lalomban lévén, bor kortsomárlásnak idején a' fzegénységnek fok fogyatkozása vólna miatta, holott bor köztök nem teremvén, nem érkezhetnek reá a' Ló-fő és Drabantí Rend, hogy bort kortsomálhassanak: és így a' ser kortsoma-is meg - tiltatván, semmi jövedelmek nem vólna, mellyből csak a' Haza szolgálatjára való fegyvernek szerzésére-is rá nem érkezhetnének; Végeztük azért Nagyságod *Consensu*sából, hogy a' ki fert akar árúlni közzülök, *indifferenter* légyen szabados árúlni mindennek.

ARTICVLVS III.

A' Huzti *Praesidiumnak* a' Huzti kortso-
ma *proventus*ából lévén tartása; *Conclu.* *Ex Art.*
An. 1665.
dáltuk Nagyságod tetfése-is ez - iránt *accedálván*, hogy azon kortsomárlás csak zintén

tén a' Hufti Patronus fámára légyen, a' Nemesség abból *praeccludáltásék*; *alioquin* ha melly Nemes ember *contumaciter* kortsomároltatna, *eo facto per officiales Arcis* borok el-vétettefsék, vagy fenekek ki-vá-gattásék, *toties quoties* tselekednék.

TITULUS SEPTIMUS.

Potentiákról.

ARTICVLVS I.

Noha a' *Potentiarius*oknak kezeből, mi módon *restituáltásék* *verus haeresek*nek; hatalmasúl el-foglalt jószágok, világos *Articulus* *decernáltatott* felöle; mindazonáltal találkoznak némellyek, kik az Ország végezésinek *contumaciter* *opponálván* magokat, az *Articulus*ban meg-írt *Processus* szerint *Tiftek* által *restituáltatott* jószágokat ismét vizsgálják: kik hogy inkább *refraenáltásának*, végeztetett; Hogy ha ki másodszor is *reoccupálná*, az egyzer törvény szerint *restituáltatott* jószágot, *comprobáltatván* *Vármegyén* vagy *Széken*, *eo facto* *major* *potentián* *convincáltásék*. Ha harmadszor *natrálná*, semminémü *gratia* néki nem *suffragálván* üttesék-el a' feje; *servatis tamen de jure servandis*, *Hoc additò*; Hogy ha *cum Gente Comitatus* kellenék a' *Tiftek*nek *executiót* tenni, *in isto casu* valaki a'

Vármegye tagjai közzül fel nem kelne, és segítséggel nem lenne a' Tíztnak, *in poena Articulari convinctátsák.*

ARTICVLVS II.

Vannak olyan Faluk-is, kik fámosan fel-kelvén, hatalmasúl el-mennek más Falu erdejére, gondolván azt, hogy kevés fámú ember nem *resistálhat* nékiek; Azért ha valamelly Falubéli emberek fereggel, *absoluta potentia mediante* mennek mások erdejekre, és azon helynek *possessori*, vagy lakosi nem *resistálhatnak*, panaszt tévén azon Vármegye vagy Szék Tízteinek, fáz forintot *exequálhassanak* az olyan hatalmaskodókon, *comperta tamen rei veritate*; mellynek fele a' panaszló félé, fele pedig az *Executoroké* legyen. Ha kik pedig *privatim*, vagy kevesen és nem fámosan mennek, vagy taláztatnak mások erdejekben, *procedáljanak* az olyanok ellen, a' *Decretum* és *Approbata Constitutióban* írt *processus* szerént.

TITULUS OCTAVUS.

Székelységről.

ARTICVLVS I.

Csík Széknek volt ilyen meg-bántódá-
sa, hogy a' Csíki Hámoron, Harmin-
Ex Art.
An. 1655.

tzadokon, és Örökön lévő Gondviselők, nem akarnának a' Vitézlő rendnek törvényt fölgáltatni; azért *à modò in posterum*, ha kiknek Nemes, Ló-fő és Drabantok közzül, lenne örökség dolgából törvények, tehát az ott való Gondviselők tartozzanak a' Vicé Tízteket és *Assessorokat* a' törvény-tételre bé-hívatni: és ha azok olly' törvényt tennének, hogy valamelyik félnek nem tetzenék, *per viam appellationis transmittátsák* a' fő Tíztek eleibe derék Székre.

ARTICVLVS II.

CSík Széki Kozmás megyében lakó Rendeknek lévén az Apór és Mikó *Familia* vával egybe-folyó határok, kik között a' nyom dolga felöl való *difficultások tolláttassanak*, és ennek-utánna a' Mikó és Apór *familia* vagy vétesse-fel a' nyomot, valamikor azon határra vízi a' káros ember; avagy a' melly emberekkel a' nyomot felvézi, midön azon emberekkel azon pufta határnak a' közepéig el-vízi, *requiráttván* a' más Falubéliek, kik azzal határok, tartozzanak oda menni és fel-venni, 's nyomot követni; mivel ollyan hófzás nyom követéssel csak egyik fél nem terhel-tethetik.

Ex Art.
An. 1667.

ARTICVLVS III.

Csíkban annak-előtte a' Hámorhoz szabadoson fát vágathattanak; azért lennek-^{Ex Art. An. 1655.} utánna - is azon szabadságban tartasfanak-meg, mint ennekelötte úgy ez-után-is fokott fizetések meg-járván.

ARTICVLVS IV.

A Ranyas Székben à *memoria hominum* *Arenda* fizetéssel nem tartoztanak, még-^{Ex Art. An. 1655.} is szabadságok ellen némelly Titzektől, *Arenda* fizetésekre kényszerítettének, *praetendálván* azt, hogy régen Torda Vármegyéhez lévén az a' hely *incorporáltatva*, és *Arenda* hely közzé *registráltatott* volna; Hogy azért kik *post adeptam Siculorum libertatem Arendát* nem fizettek, a' tereh-vifeléstől *immunisok*nak engedtetnek, és azal nem terheltetnek.

ARTICVLVS V.

A' Székelységen a' Latrok *prosequáltatásában* bé-vött *ususkok*, úgy-imint káro-^{Ex Art. An. 1668.} foktól, vagy egyéb aránt meg-bántódott felektől való kezes kérés, és több törvényes útakat 's módokat meg-gátló akadályok-is à *modo deinceps tolláltassanak*, és a' miképen a' Vármegyéken, úgy ö Kegyelmekek között-is tartasfék-meg az ollyanokban, az *Approbata Constitutio, Par. 3.*

Tit. 47. Art. 3. és a' Fogarafi 1666. Ezten-
döbéli 28. *Articulus*. Ugy-hogy gyanóra-is
meg-fogattassanak ö Kegyelmekek között-is
a' latrok, és *juxta demerita eorum* meg-is
büntetteffenek, az *Articulus* szerént. Efféle
latrokat pedig fenki *protectiója* alá ne ve-
gye, se pedig ollyankor jobbágyává ne te-
gye, akár Tízst, akár egyéb *privatus* em-
ber, *sub poena florenorum 200. mox et de-
facto exequendorum*. Ezen *Articulusunk* ér-
telsék *indifferenter* minden helyekre. Melly
poenát az *impingáló personán* a' Tízst, a'
Tízsten a' *Director exequálhasson*.

ARTICVLVS VI.

Ex Art.
An. 1665. **A'** Kézdi-Vásárhelyiek *in suis veris et le-
gitime emanatis Privilegiis* meg-marad-
ván, a' szerént éljenek; a' miről pedig
Privilegiumok nintsen, tartsák az Ország
törvényéhez és Székek *ususához* magokat.

ARTICVLVS VII.

1665. **A'** Kézdi-Vásárhelyiek, hogy a' magok
határinak igazságával és Földöknek ter-
mésével szabadon élvén, a' Vitézlő Ren-
deknek határát, erdejét, mellyekben az
előtt *Pacificum Dominiumok* nem vólt, za-
dadozon ne élhessék; hanem ennek igazi-
tására hogy ki-menjenek Háromfzéki fő
Tízst atyánkfiai, és ö Kegyelmekek mellé
Kál-

Kálnoki Mihály Atyánkfia, végeztük.

ARTICVLVS VIII.

Hoztak ilyen alkalmatlanságot-is bé némelyek, hogy közönséges *Privilegiumokon* kívül, olly' *immunitást* 's *Privilegiumot extraháltak*, hogy közönséges terhek viseléstől *immunisok* légyenek; végeztük azért Nagyságod *consensusa*-is ebből *accedálván*: hogy, az ilyen *noviter impetrált*, magok haznát, *privatumát* követő embereknek *Privilegiumok cassáltságok*, *invalidáltságok*, és *annihiláltságok*, 's vonják és *supportálják* az Ország *Statusival* a' terhet, a' Székely Rend az ö *Natiójával* egyéb *Natio* pedig a' maga *Natiójabéliekkel*.

1665.

ARTICVLVS IX.

Mivel Apór Lázár sem a' Nagyságod kegyelmes parantsolatjával, sem a' Tisztek *admonitiójával* nem gondolván, a' Kéz-Ex Art. An. 1664di-Vásárhelyieket Lemhényi Erdőről, és több fomszéd Falubéliekéről, (mellyeket *ab antiquo* szabadon és békecségesen bírtak minden *impedimentum* nélkül,) *arceálni* nem *superfedeál*; hanem mint az előtt, úgy most-is háborgatná, igaz útjokban *persequálná*, és bé hajtana, fájakat és egyéb vélek való javokat el-vévén tsak üressen bocsátaná-el az emberit. Végeztük azért

Nagyságod *ex consilio* írt kegyelmes válaftétele szerént, hogy meg-írt Apór Lázár ha ez-után-is azon hatalmaskodást *continuálni* fogná, *toties quoties* tselekedné, *exequáltásék* az *Articularis poena* rajta *mox et defacto*, *vigore praesentis Articuli*; és ha mi *praetensiója* az erdőhöz, *in dominio* lévén a' Kézdi - Vásárhelyiek keressék *suis modis*.

ARTICVLVS X.

Ex Art. An. 1665. Vannak olly' zemélyek-is a' Székelységben, kik ez háborúságos időkben *extrahált Novumokat* el vészítették; végeztük azt-is Nagyságod kegyelmességéből, hogy a' Székely *Natio* közzül a' ki *Novumát* el vészítette, ne *incurráljon calumnialis poenába*; hanem köztök lévő *usus* szerént *remedálhassa* dolgát, *comperta tamen rei veritate*.

ARTICVLVS XI.

1665 A' Hol a' Drabanti Rend meg-kevesedett, úgy-hogy elégtelen foglyoknak őrizésére, és késérésére; végeztük azt-is Nagyságod kegyelmes *consensusából*, hogy az ollyan helyeken a' Ló-fövek-is foglyok őrizésére és késérésére *sub poena Articuli* kötelesek legyenek el-menni. Ezt pedig úgy értjük, a' hoi elégtelen a' Drabanti rend.

ARTICVLVS XII.

MAROS-Vásárhelyi Atyáncfiai közzé *per abusum* bé-jött fokások szerént, fokásoknak törvényes útjokat 's dolgokat, hozfú *procrastinatio*kkal, és egyéb imez-amaz akadályokkal meg-gátolják, melly miatt fok-féle dolgok *periclitálódtak* köztök; hogy azért mind Maros-Vásárhelyi 's mind más helybéli atyáncfiai éljenek 's *procedáljanak* törvényes dolgokban, a' *Decretum* és Ország *Constitutio*ja szerént mindenekben végeztetett.

Ex Art.
An. 1668

ARTICVLVS XIII.

HOGY - ha az *extraneusok* közzül, a' Háromzéki atyáncfiai között perlekednének; az *extraneusok*nak Nemes és Városi Rendek közt *legitimè emanáltatott Relatoriájok sub poena Articulari in iudicio acceptáltassanak*, magok *ususokban* meg - maradván.

Ex Art.
An. 1665

ARTICVLVS XIV.

NÉMELLY Atyáncfiai, vagy fegeénységink gyakorta meg-találván, Székely atyáncfiai között gonofúl el - vezetett marhájakat, nem akarnak az Orzágnak arról írott *Articulusa* szerént Szavatost adni vagy előállítani, a' károsoknak nyilván való *injuriájokra* és károkra, elégségesnek tartván ál-

Ex Art.
An. 1668

domást ivó Felekkel való bizongatásokat; Végeztük, hogy ha hol 's kinél az olyan marhák fel találtatnak, tartozzanak Szavatoft adni a' Székelységen-is, keressé a' káros-is mind fáradságának, 's mind pedig kárainak *refusióját*; *Alioquin* a' Vármegyék se tartozzanak Székely-*'atyánkfainak* Szavatoft adni.

TITULUS NONUS.

Bányák colálásáról, 's Idegen Országokra való szabados járásról kelésről.

ARTICVLVS I.

Mindenféle szabados kereskedés; Bányák-
nak magok határokon *colálása*, A' Ha-
za fiainak kereszttyén Országokra igazságos
dolgokban szabados járafok-*kelések*, javok-
nak tartása Országokban, 's egyéb szükséges
dolgaikban való mulatások *simpliciter*
szabados légyen. Tanulásra, Szólgálatra,
Lakásra, *Peregrinálásra* való mehetések-is
pedig nem hogy *interdicáltatnék*; sőt an-
nak tilalma az Hazában *in perpetuum* em-
lékezetben se légyen. Mindazáltal *Salvus*
Conductust tartozzanak *impetrálni*, a' Feje-
delmek-is adni; mellyet ha *denegálnának*
vagy *procrastinálnának*-is, szabadoson el-
mehesfenek: Városi és kereskedő vagy mi-
ves legények állapotjokról az eddig való

EN Art.
An. 1659

usus tartásék; mindazáltal a' Hazának-is *legitimus* Fejedelmeknek ártalmokkal ne mérészeljenek lenni. E' végezésünket pedig kívánjuk *pro perpetuo et irrevocabili Decreto* tartani, *hóc per Expressum declarató*, hogy ha ki akármelley idő folytában, Fejedelmek, *Statusok*, *Constitutiók* változásiban, tsak *Propositióban* vagy *Postulatumban* adná vagy venné ennek *abrogálását*, megkissebbítettését, annal inkább a' ki *voxolna*, *annuálna*, vagy tselekedetivel annak ellene tselekednék, vagy *contraria Constitutiót* tsináltatna, tsinálna, vagy *acceptálna*, a' jöendő világon Istentől átkozott legyen, e' világon pedig betsületi-vefítete.

TITULUS DECIMUS.

Máramarosiakról.

ARTICVLVS I.

Máramarosi Atyánkfiai *Pacificatió*jokat, a' melly lött a' szomszéd Lengyel Urakkal, bizonyos dolgok végett, a' Nagyságod *annuentia*jából ezen *Articulusunkkal* *confirmáljuk* ugyan ö *Kegyelmeknek*; mint-hogy az *Evocatiókban* a' régi *usosok* megengedettett vólt, úgy az *Executiókban*-is *procedálhassanak* a' régi *approbált usosok* szerént.

ARTICVLVS II.

Jelentik azt-is ö Kegyelmek, hogy fo-
 katlan *exactiókkal*, czédula pénzeknek
exigálásával terhelik az ott való szegény-
 séget, akármí díb-dáb egyetmástól-is az ott
 való Harmintzadosok; Végeztük Nagysá-
 god *consensusából*, hogy valamiből har-
 mintzadot nem adnak, czédula pénzel se
 tartozzanak, ne-is *aggraváltassanak* a' Har-
 mintzadosoktól.

ARTICVLVS III.

Mivel Máramaros Vármegyebéli atyánkfi-
 ainak kellett volt ennek-előtte való
 időkben, Lengyel szomszédságokkal szűksé-
 gesképen *poena* alatt való bizonyos *paci-*
ficatiót tenniük, melly *pacificatio* ellen Ma-
 gyar Orzági, egyzersmind Máramaros Vár-
 megyében jószágot biró ember tsak nem
 régen szomszéd Lengyel Ur *Jacobus Potucz-*
ki emberén, szolgain, rút *insolentiákat* tsele-
 kedett, meg-háborgatván igaz járásokban,
 egyzersmind meg-károsítván javokban őket;
 Végeztük azért Nagod *consensusa*-is *acce-*
dálván, hogy azon Magyar Orzági *ex-*
cessusú patráló ember a' meg bántódott fél-
 lel, mentől hamarébb *admoneáltatván* Má-
 ramarosi atyánkfiaitól, *conveniáljon*, és ká-
 rairól *contentálja* azon szomszéd Lengyel

Urat. Mellyet ha *posthabeál*, *post admonitionem*, akár maga, akár Felesége jussával birjon az Erdélyi Ditióban józágot, tehát *mox et defacto, exclusis omnibus juridicis remediis et processibus*, azon helynek Tifztei, a' hol józága vagyon vagy magának vagy Feleségének, *contentálják plenariè* abból azon fómzéd Lengyel Urat: Ennek - utánna-is pedig ha kik hasonló dologban elegyítik magokat, ezen mód *observáltassék* ellenek.

ARTICVLVS IV.

Mivel szegénységink fok károkat vallanak a' Máramarosi atyankfiai miatt, oda Ex Art. An. 1667. lopott marhájoknak *recuperálására* való fáradozásokból; végeztük, hogy ennek-utánna ök-is az Ország törvényével éljenek, szegénységinket minden imide amoda való halogatással igazságokban meg ne gátolják; kik ellen ha *exorbitálnának*, bizonyos *poenán* maradjanak érette; Végeztük mondok egész Országúl, hogy ennek-utánna ö Kegyelmekek mindenekben szabják az Ország *Constitutióihoz* magokat, senkit-is a' szegénység közzül igazságos dolgában kárának keresésében meg ne gátoljanak, meg ne verjenek, fogjanak, törvény útja kívül, *sub poena florenorum 200.* Ezt pedig értjük *reciprocè*.

ARTICVLVS V.

Ex Art. An. 1665. MÉltóságos Rákóczi György Fejedelem-ségében, Máramarosban a' Sótól Harmintzadot nem *exigáltak*, *respectálván* Huft várának alkalmatosságát benne, hogy inkább a' *Praesidium* tartására el-érkezhes-fék annak *Possessora*; végeztük azért, hogy ez-után-is a' Sótól harmintzad ne *exigát*-tásfék.

ARTICVLVS VI.

Ex Art. An. 1664. UGyan Máramarosi atyánkfiak *instantiájok*-ra, hogy ennek-utánna se Máramarosi Nemesség, sem pedig Huft, Visk, Téső, Hofzú-mező és Szigeth nevű Városok lakosi harmintzaddal ne tartozzanak, Nagyságod *consensusából communi votò con-*cludáltak.

TITULUS UNDECIMUS.

Vármegyékről.

ARTICVLVS I.

Ex Art. An. 1665. Mivel Máramarosban és Hunyad Vármegyében - is kinek-kinek jobbágyinak meg-büntetések, Földes Urok hatalmában volt 's vagyon, nem alább való hívei lévén a' Fejedelmeknek a' több Vármegyéknek lakosi-is; Végeztük közönsége-

fen, hogy a' többj Vármegyékben-is mindenütt e' Hazában azon *usus observáltas* fék, 's ha a' Földes Ura meg-bünteti érdeme szerént a' Jobbágyát, jó; ha nem, a' Tifztek érdemek szerént büntessék-meg a' büntetést érdemlő zemélyeket, mind *multalis* bírsággal, 's mind halállal; Ide értvén a' Székelységet-is.

ARTICVLVS II.

DOBOKA Vármegyebéli Atyánkfiái kívánságokra végeztük, hogy ez-után kezes-^{Ex Art.} állítás nélkül felelhesse^{An. 1667.} nek, ne-is kellese^{nek}. Nemesi szabadságok ellen kötést tennie Szék Városának *incoláival*, mikor előttök vagy vélek perelnek. Ha pediglen a' perefek a' pert *appellálni* akarják, nem a' Kamara házhoz, hanem Táblára *appellál* hafsák.

ARTICVLVS III.

NEM kevés *excessusok* esnek a' Vármegyéken, a' fő Ispánok után való Tifzektől: Végeztük azért, hogy valakik il-^{1667.} letlen *excessusokat*, *exactiókat*, *Decretum* és *Articulus* kívül való *executiókat* ennek-előtte *ab Anno 1657.* tselekedtek, vagy ez-után-is tselekeznek, a' meg bántódott fél Vármegye Székin vagy Gyűlésin meg-bántódását adja-elő, 's *comprobál*ja-

is : mellyet minden imide amoda való műtogatás és kedvezés nélkül , a' fő Tisztek kötelességek fzerént az oda gyülekezett Rendekkel együtt tartozzanak igazításba venni , és *ad quindenam* az *exequált* vagy *extorqueált* jókat *cum poena Articuli florenos 200. faciente* , restituuáltatni a' *damnificatusok*nak; mellyet ha *ad quindenam executióba* nem vennének a' Tisztek, tehát a' *damnificatusok* a' Deákok által *nulla praehabita certificatione* , *vigore saltem praesentis Articuli exclusis omnibus juridicis remediis exequáltathasák* az olyan *exorbitáló* Tiszteken.

ARTICVLVS IV.

Zaránd Vármegyei Atyánkfiainak lévén ilyen panaszok, hogy magok füzkségekre való *vecturáktól*-is Ország *Articulusa*, és Nemesi *praerogatiuájok* ellen, némelly helyeken vám adáfra *cogálják* őket; Végeztük, hogy ennek-utánna se ezen Atyánkfiainak, se mások, Nemesi szabadsággal élő emberek, vám adással, magok füzkségekre való *vecturáktól*, akár hól-is ne *aggraváltsanak*.

ARTICVLVS V.

Ex Art. An. 1665. A' Várad Nemes és vitézljő Rend Atyánkfiainak alázatos *instantiájokra*, Désen, O és Uj Tordában, Egyház-falvában-is az
urat-

uratlan pufta *sefsiök* hogy *connumeráltassanak*, és fámokra lakó helyül adassanak és *deputáltassanak*, azokhoz *ab antiquo* birattartott hafznos helyekkel, Malmokkal és Vámokkal együtt, egész Országúl *annuál*tunk. Végeztük is Nagyságoddal egy *consensusból*, hogy *connumeráltassanak* a' megemlített *sefsiök* és *fundusok*, azon *specificált* helyeken ilyen *declaratióval*: hogy a' melly pufta helyekhez valaki *praetendens*nek mondja magát, az olyanokhoz tudnillik, mellyek régtől fogván puftán állottak, ne légyen elég tsak szóval az olyanokhoz való *competentiáját* állatni, hanem *doceáljon* róla; mivel láttatnék fok ember nem annyira maga jószágát jóltalmazni; mint mások oda telepedését meggátolni irigységből. A' *connumeratióra* pedig botsáttassanak bizonyos fámú Fő renden lévő Haza-fiai, kik is *connumerálják* az *Orthodoxa* és *Unitaria Religión* lévők *praesentiájokban*, Templomoknak, Scholáknak, és egyéb azokhoz való minden nével nevezendő *proventusoknak* és *accidentiáknak* alkalmatosságokat, (mellyek *ab antiquo* oda birattattanak) 's birattassanak *utrinque*, a' *connumeratióról* való *Regestrum* szerént, melly is annak módja szerént adasfélkébe a' *Conventbe*.

ARTICVLVS VI.

1665. **D**Éfre O és Uj Tordába telepedőknek kívánságokra végeztük, hogy azon helyben lévő *Civilis Statusok*-is *Nobilitá-*tassanak, úgy - hogy egy *Corpusban* Nemesi szabadsággal élvén, eddig *supportált* terüh viselés alól fel - szabadulván, és a' Nemes Vármegyéktől *dependeálván*, Vármegye Zászlója alatt üljenek fel-is a' szükségnek idején, törvények dolgából-is Vármegyén pereljenek. A' *recenter* oda telepedett zemélyeket hogy épülhessenek, három Éztendeig Nagyságoddal *egyconsensusból*, hadi *expeditiókból* *immunitá*tuk.

ARTICVLVS VII.¹

1665. **A'** Fenn meg- említett helyekre telepedetteknek *instantiájokra* végeztük, hogy régi Királyok, Fejedelmek, *Donatiójok*, *Collatiójok*, és *Privilegiumok* szerént *cum suis pertinentiis et emolumentis* meg-tartassanak, és ha mik azokban másuvá *applicáltattak* volna-is, számokra *restituáltassanak*, és mint *Privilegiatus* egy szabadsággal élő emberek, *jus regium* adással *confirmáltassanak* és *condecoráltassanak*, úgy - hogy magok major-ságok iránt semmiből, se fölejeből se fántó földökből magok határokön valókból dézmát ne adjanak, mivel a' Nemes

Vármegyével egyenlő szabadságú és *onus supportáló* zemélyekké téttenek. *Excipiálván* Kereftes mezejét, mivel az más *usus*-ra való hely lévén, Tordának több határrival légyenek *contentusok*.

ARTICVLVS VIII.

A' *Partiumbéli exulált* és fellyebb *declarált* atyánkfiai jelentvén, hogy midőn egymás között Tordán a' nékiek *conferálatott* puftákat és Uratlan *Sessiókat* fel-öftötták, akkor némellyek közzülök bizonyos darab földeket el-foglalván, az órától fogva nem építették, sőt feléje sem mentek, tsak puftájában állanak ma-is a' *zomfzedságnak* károkra. Végeztük azért az olyan el-foglaltatott gondvifelés nélkül való helyeket, adják 's adhafák más *exulált*, és örökség nélkül való zemélyeknek *de facto*: kik-is mint sajátjokat építhesfék úgy.

ARTICVLVS IX.

AZ O és Uj Tordaiak 's Défiek, hogy Mézfár-féket és kortsomát tarthassanak, másnak kívülöttök azon helyekben Mézfár-fékeket és kortsomákat tartani szabad ne légyen *sub poena Articulari*. A' Sóvágok mindazonáltal, és aknához tartozó szolgák, a' Kamara háztól el-nem szakasztatnak, ha-

nem az ö állapotjokban (*excipiálva* lévén a' Nemeségtől) elébbeni hivataljokban meg-tartatnak.

ARTICVLVS X.

Ex Art.
An. 1666

Tövissi *Patronusok* találván-meg, hogy az Al-földi Oláhok és Rácok kik Tövifre felelesen telepedtek, nem gondolván a' régi *Portionatus* Nemes emberekkel, *sessiójokra* házakat tsináltatnak, Nemes házak után való szántó földeket, réteket, berkeket, magok számára el-foglalnak; hogy azért ilyen *difficultások* tolláltassanak; Végeztük hogy a' Fejérvármegyei Fő Bírák bizonyos számú *Assessorokkal ad faciem loci* ki-ménvén, valamely házhoz vér találtatik, ha el-foglaltatott-is *de facto restituálják*; A' szerént a' Réteket, Szántó-földeket-is. A' melly helyeket pedig, szántó földeket és réteket a' *Possessorok* között nem *manuteneáltak*, az oda telepedett embereknek *Privilegiumok* szerént meg - adattassanak, úgy mindazonáltal hogy azon Vármegye törvényétől fügjenek mindenekben, melyet hogy ha nem tselekednének azon Vármegye Tíztei meg - büntethessék érdek szerént. Jenő felé pedig áll úton ne járjanak; Affélékről írott *Articulusokban specificált poena* alatt. Az úton-járók-

nak-

nak-is szállást adni tartozzanak, mivel az Ország-is szállást adott nékiek.

TITULUS DUODECIMUS.

Articulusokról.

ARTICVLVS I.

ENnek-utánna a'petsétes írott *Articulusok*-ban, hogy egy *exemplárt* tartsanak magoknál Itélő Mester atyánkfiái, és midön az *Articulusok*nak ki-nyomtatása el-végeződik, vitéssék Itélő Mester Atyánkfiái kezekbe, és ott *conferálván* a' *reservált exemplárral*, ha mi fogyatkozás esik a' nyomtatásban, azt hivataljokhoz tartozó kötelességek alatt, *corrigálják*, az-után bortsattasának - ki a' nyomtatott *Articulusok*, végeztük.

ARTICVLVS. II.

A' Fel-háborodott időknek alkalmatofságával, elsőben *in Anno 1661.* Bezterczen *Art. 5.* az-után *in Anno 1662.* Gör-Ex Art. An. 1666, gény S. Imrén, *Art. 10.* végeztetett volt, hogy *residentiás* Nemes ember is *suspicióra* meg-fogattassék; melly tsak azon bóldogtalan időre íratott volt; Mostan azért Isten kegyelmességéből, e' fegény hazának-is állapotja tsendesedvén, azon *Articulus-*

culusinkat in toto et per omnia cassáljuk, annihiláljuk, és erőtlenné tévűk.

ARTICVLVS III.

EZer hatfáz ötven-négy Eftendöbéli *Articulus*inknak *continentiájok* szerént, a' mint *extal Part. 3. Tit. 41. recipiáltatnak* a' haza Fiai és Statusi közzé e' betsületes *Ex Art. An. 1655.* zemélyek, a' mi kegyelmes Urunk kegyelmességéből, és Ország *Consensus*ából, Tekintetes Nagyságos Ráthóti Gyulafi Lázló, Nemzetes és Vitézlő Fekete Lörintz, Gilányi Gergely, Pongrácz Gergely és Samariái Péter Deák Uramék, és ugyan akkor *solenne iuramentumokat deponálták* a' mi Kegyelmes Urunk főlgálatjára, és Haza szabadságának 's. törvényinek megtartására.

ARTICVLVS IV.

A' Melly *Edictumokat* és *Instructiókat* a' Bánfi Diénes Kolosvári Fő Kapitány a' tyánkfianak a' közelebb el-múlt Fejérvári *partialis* gyülésünkben adtunk volt, *Articulusba* bizonyos okokra nézve nem íratuk volt, hanem a' három *Nationak* három fokott petsétek alatt ő kegyelmének kiadtuk, melly akkori ő kegyelmének kiadattatott *Instructiókat* és *Edictumokat* egész Országúl Nagyságod Kegyelmes *consensus*ából, minden *punctumiban* és cikkelyeiben

ben helyben hagyunk, *confirmálunk*, ez *Articulusunkban*, és fíntén úgy *pro rato et firmo* tartunk, mint - ha főről főra vólnának ezen *Articulusunkba inserálva*.

ARTICVLVS V.

A' Medgyesi 1662. Éztendőbéli *Potentia*-ról írt *brevis Articulus* tolláljuk; Mind-azáltal az el-múlt időkben történt dolgok, mellyekről kiváltképpen kellett vólt azon *Articulus* írni, akár *inchoáltattak* akár ne, ha kinek tetzik, és azon időbéli dolga még fenn áll, *prosequálhassa* azon *brevis Articulus* szerént. Ennek-utánna történendő dolgok, *prosequáltassanak* az *Approbata Constitutióban* írott *processus* szerént, de ha ki *poenalis*, azon Medgyesi *Articulus* szerént *ut supra*, a' *major Potentia* semmiképen meg-ne ítéltesék.

TITVLVS DECIMUSTERTIVS

Százszágról

ARTICVLVS I.

A' Száz atyánkiai részéről *conclúdáltuk* Nágod *consensussából* hogy bizonyos *casusok*on kívül ő kegyelmek közzül *privata personák immediate* Táblára ne *evocál*-tatnának; Ugy - mint *quinque casusokat*, Gyilkosságot, és *Depositumokat concernáló*

casusokon kívül egyéb *casusokban* ha ki-
 pert akar indítani ö kegyelmek ellen, az
 alsó *forumon coram iudicibus competentibus*
prosequálja peresét. Ezen *Reciprocatio ob-*
serváltatván, ha kiknek ö kegyelmek köz-
 zül a' Nemességgel, valami *causájok occu-*
rálna, a' meg-írt *casusokban* pedig *in Arbit-*
rio Actorum légyen, ha Táblán-é? vagy
 alsó *forumon* *prosequálja* perit; Ide nem
 értvén a' *fugitivus* jobbagyok és szolgák
 dolgát, mellyekért Tízteket vagy *Commu-*
nitást szoktak *evocáltatni*; mert e' *causák-*
 ban az eddig való *usus* és *Articulus* szerént
 akarunk *procedálni*.

ARTICVLVS II.

A' *Regius funduson* lévő Tókat a' *Fiscalis*
 Tízteknek magok *authöritásokból* ha-
 láztatni szabados ne légyen; hanem mi-
 kor a' *Fiscusnak* szükségé lézen, *requirál-*
tatván elsőben a' Falubéliek akkor halá-
 zának a' *Fiscus* számára; *Commissiójok* nem
 lévén pedig a' *Fiscalis* Tízteknek, meg-
 engedjék az olyan helyeken a' halá-
 zást.

ARTICVLVS III.

ENnek-utánna mikor makkra hajtának a'
Fiscus sertés marhái, a' *Regius fundusra*
 és erdökre, azon Széknek Tíztei illendő-
 képpen intézzék-el, honnat juthatna il-
 len-

Ex Art.

An. 1664

lendöképen makk, 's ahoz-képeft hajtaffanak a' *Fiscus* marhái a' *Regius funduson* lévő erdökre. Mivel pedig fok helyeken eddig *abutáltak* a' Vicé Tifztek, fokzor a' magok erdejekből a' fzegénység marháit ki-rekeftvén, más idegen marhákat fogadtak a' *Fiscus* marhái közzé; Végeztük azért, hogy ha hol ilyen idegen marhák találtnak, azon Székeknek Tifztei szabadofon magok *authoritásokból*, el-vehetség az ilyen idegen marhákat magok fámokra; mikor pedig a' *Fiscus* erdején elég makk terem, tartafség - meg a' régi ez iránt való *Articulus*, melly az, hogy olyankor a' *Regius funduson* lévő erdökre *Fiscus* fertés marhái ne hajtaffanak.

ARTICVLVS IV.

Végeztük azt-is, hogy a' Száf *Natiön* lévő Atyánkffai között ha kik perlekedni kénferítettnek; a' *continuus usus municipale jus* fok és *Privilegiumok* fzerént, kinek-kinek *indifferenter* minden helyekben igazságos törvényt kötelefsek légyenek minden tovább való halogatás nélkül ki-főlgáltatni, és *per abusum* fenkit-is valamelly *finistra informatióra absque juris ordine* megkárofitani ne *attentáljanak*:

ARTICVLVS V.

LÉvén bizonyos dolog végett *Controversia* a'Daróczi, Kö-halom Széki és Jánosfalvi; 's az Udvarhely Széki lakofok között; mellyek *dirimálására* kívánván bizonyos *Commissariusokat*, rendeltük Nagyságod kegyelmes *annuentiájából* a'Vármegyéről Horváth Kozma, Székelységről Nemes János Atyánkfiat, a' Száfságról álljon Szebeni Király-Bíró Atyánkfia *authoritássában* kit fog oda rendelni.

ARTICVLVS VI.

Ezer hatfáz hatvan - négy eztendőben Száz *Natió*n lévő Atyánkfiához *accedálván* Nagyságod *Consensuffa*-is ö kegyelmek alázatos *instantiájokra*, a' *Peculium* nevezetet *sopiáltuk* és *tolláltuk* vólt, mostan is azon nevezetet újabban ö kegyelmek *instantiájokra* *tollálunk* és *sopiálunk*; Ugy mindazonáltal hogy ö kegyelmek-is az eddig való *Privilegiumok* szerént *observáltott* szabadságoknál többet azzal magoknak ne *vendicáljanak*, Hazához és Fejedelmhez való hűséget fenn tartván.

TITULUS DECIMUS.

QUARTUS,

Gonosz-tévők és Szitkozódók büntetéséről.

ARTICVLVS. I.

Hogy a' Pribékeket és Armáfokat 's egyéb czégéres vétkekben élő Latrokat is ez - után a' Faluknak lakosi ne lappangtassák, duggassák, annál inkább mellettek fel-támadni ne mérézjeljenek, hanem inkább az olyan Vármegyékben és egyéb helyekben-is akárhol az Országban, azon helyeknek Tízteinek értékekre adják, kik is a' dolognak mivóltához képest *brachiummal*- is ki-mehessenek *persecutió*jokra, végére menvén azon helybéli Tíztektől gonofságoknak, a'honnan-valóknak mondják magokat lenni, addig pedig fogva tartassanak, és ha *comperiáltatik* ártatlanságok *de facto* el-botsáttassanak, ha pedig birnak véllék azon Faluknak lakosi, meg is fogják 's el-botsátani ne mérézjeljék; Sőt ha a' dolog úgy kívánja a' Tíztek mellett a' latroknak igazán való *persecutió*jára fel-is keljenek, támadásokat a' lator mellett ne tegyenek, mint Aklos nevü Falunak lakosi-is tselekedtenek csak nem ré-

gen-is, hanem minden rendek és helyeknek lakosi alkalmaztassák ez *Articulusunkhoz* magokat; A' kik pedig ez ellen tselekednének, *comperiáltatván* latorságok, azon helyeknek Tíztei *sub amissione officiorum et honorum suorum* kedvezés nélkül meg-fogattassanak, és a' Falusi Bíró harmadmagával fel-karóztassék, semmi-némü marhájakat javokat a' *Dominus Terrestris* kárával el-ne vegyék, és magoknak ne *usurpálják*.

ARTICVLVS II.

A' nem régen ez hazába bé-jött káromkodó fitkozódás, melly hallatlan dolog légyen; Azért valaki az illyen káromló fitkozódáson *deprehendáltatik* ugyan ott, és azon helynek Bírái által büntetessenek törvény szerént a' fitkoknak mi-voltához képest, ha nem Nemes zemély lézen, ha pedig Nemes, a' Városi és Paraszt Bírák ne| tehessenek törvényt reá, hanem tartozzanak az| hallók hitek szerént megmondani, és hírré tenni az olyan fitkozódó Nemes ember *Magistratussának*: ki is *sub amissione officii* tartozzék törvénnel *prosequálni*, és érdeme szerént meg-is büntetni, betsületes zemélyek *relatiója* után a' *Decretum* szerént, ha, pedig halálos lézen

Ex Art.
An. 1659.

fen a'vétek, Paraszt tanú ne *admittált*afsék Nemes ember ellen, hasonlóképen a' *Pri-
vilegiatus* lakosit - is, azon helynek Birái büntefsék *sub eadem poena*.

ARTICVLVS III.

Noha láttatik szabadságunk ellen lenni, hogy Nemes házakra meheffenek latrok meg fogására; De mivel Istennek íté-^{Ex Art. An. 1665} letiből az hatalmas Nemzet hazánkban bellyebb - bellyebb érkeztén nagyobb alkalmatlanságnak el-távoztatásáért végezte-tett, hogy Halmágyon *indifferenter* akár-melly Nemes házakra a' Tisztel, vagy arra rendeltetett emberek szabadsón bé-meheffenek, és a' latrokat meg foghafsák, 's érdemek szerént meg-is büntethesék.

ARTICVLVS IV.

Mivel a' Gyilkosság ez hazában igen el-^{Ex Art. An. 1668} áradott, azért valaki egyféri gyilkos-ságnál többet tselekezik, nem használván néki ez iránt semmit-is a' Nemesi szabad-ság, a' hol tselekezi, azon helynek Tisztel-től fogattafsék - meg *de facto*, és mind a' törvény végéig fogságban légyen, ki-is a' fogságot ha neheztelli, igazittassa dolgát mennél hamarébb.

Ha hol meg-érti a' Tiszt a' gyilkosságot, mindjáraft fogassa meg a' gyilkost, avagy vesse

vefle elégséges kezefség alá, annak-utánna a' férelmesek, avagy ha azok akár mi ok-tól vífeltetvén perelni nem akarnának a' gyilkossal, a' Tízt mindazáltal *ratione officii* tartozzék *sub poena Articulari* a' gyilkost *citáltatni*, a' hol a' gyilkofságot tselekedte, ha abban a' helyben Vármegyén vagy Széken *residentiája* vagyon, arról, ha *personaliter* nem találnák vagy elébb állott volna- is *de bonis ibi existentibus*, törvény szerént is *prosequálni*: Mellyről ha *finalis sententia* *pronunciáltatik*, *comperta tamen rei veritate*, *transcribáltatsék ad exequendum*, az egész Orzágra, és a' hol találtatik, újabb per ne-is indittatsék ellene, hanem azon *transcribált sententia* szerént *executio*-ba vétetsék *finaliter*; A' kinek két-éáz forint érő józága nintsen, az egyféri gyilkofságért-is minden helyeken *indifferenter* fogattatsék meg, avagy azon summáig elégedendő kezest állitson, *alioquin* fogva tartatsék, míg *finaliter* el-igazódik dolga.

A' gyilkosoknak pedig fenki-is örökségét se egyebét meg-ne vegye, mivel azzal alkalmatofságot főlgáltat a' büntetés előtt való elébb állásra, valaki pedig meg-venné a' vett *bonumot amittálja*, *in super* megannyi summán maradjon: mellyet azon Vármegyéknek, Székeknek és helyeknek Tíz-
tei mox et defacto exclusis omnibus iudicis

remediis exequáljanak az illyen exorbitá-
tókön.

Ezen *processus* alá *comprehendáttassanak ab*
Anno 1657. történt gyilkosságok, valamel-
lyek *finaliter* törvény szerént el-nem igazít-
táttanak eddig, és ezután következendők-
is; *Excipiálván* mindazáltal ezen *Articulus-*
unk alól azokat az ember öléseket, mel-
lyek az el-múlt fomorú változásokban, 's
Fejedelmek fok egyenetlenkedésekben tör-
téntenek.

A' melly gyilkost pedig meg-szententzi-
áznak, *post pronunciationem finalis sententiae*
mihelyt Hengérnek szerét teheti a' Tiszt,
's nem *exequáltatja*, hanem el-falad a'
gyilkos, maga haljon-meg azon Tiszt, a'
ki el-falasztja, ha fántfándékkal, vagy
fizetésért bortsátja-el; ha pedig *contingen-*
ter, öt-fáz forintot *exequáltasson* a' fő Tiszt
vagy a' *Director* az illyeneken, *vigore sal-*
tem praesentis Articuli. Ez *Articulusunk* az
Hazának háború állapotjában *patrálók*,
vagy ezután-is zenebonás időben *patrálán-*
dók ellen *observáltassék*: békeséges idő-
béli gyilkosokról pedig az *Approbata Con-*
stitutióban írott *processus intacte* meg-tartaf-
sék, ez *Articulusunk* emanálása előtt lött
Pacificatiók ide nem értetvén.

Ex Art.
An. 1669

A'

A' melly Faluban vagy határon megöletett ember találtatik, arról az Istennek világos törvénye *extál*, 's az-is tartafsék-meg; úgy-hogy, tizen-nyóltz ez-tendösön fellyül valók, erős hittel *in loco delicti* mentsék magokat, hogy hírekkel nintsen az olyan gyilkosság vagy emberölés; ez iránt *absolutusok* légyenek.

TITULUS DECIMUS-QUINTUS.

Kereskedőről.

ARTICVLVS I.

Ex Art. An. 1664. **T**Aláltattanak a' kereskedők, de kivált. képen a' Görögök között, kik holmi levelet *extraháltak*, hogy az Országban némelly helyeken tsak önékiek lenne szabados marhájokat árúlniok, kik-is ez Hazában hallatlan és fokatlan adásnak némével, úgy-mint Drámmal és fél svinggel, még pediglen kétfzer árrán a' vevőknek nagy károkra, marhájokat árúlták; hogy efféle tsalárdság fenkinek ne *patrocínáljon*. végeztetett, hogy minden rendeknek igaz marhájokkal kereskedniök, adniök és venniök *indifferenter* minden helyeken az Országban szabados légyen, fenn maradván Városi *Privilegiumok*; ha kik pedig ez-után efféle tsalárdságot tselekedni *deprehendál-*

tatnának, *toties quoties, Articularis poenába incurraljanak: mellyet vigore praesentis Articuli, comperta rei veritate, azon helybéli Tisztek, a' hol a' tselekedet comperiáltak, exequáljanak defacto.*

TITULUS DECIMUS-SEXTUS.

Sóval való Kereskedésről.

ARTICVLVS I.

KAlota-fégi fegénység hogy a' mostani nagy adózásra inkább rá érkezhessék, *Ex Art. An. 1668.* végeztetett, hogy a' Kolosi Aknáról Aknai árron elégséges só adattassék fámokra, kik-is elégedendő só t állítsanak Bánfi-Hunyadra, 's ott rakják-le.

A' Körösben lakóknak pedig annál bellyebb jöni sóért szabados ne legyen, (ide nem értvén a' Szilágyságot;) Ezek-is megadván a' sónak igaz harmintzadgyát, mint fíntén a' Körösbéliek.

ARTICVLVS II.

Mivel fokan a' sóval való kereskedésben a *Fiscus* defraudálják, némellyek nem a' *Portuson*, hanem másutt adván sójokat *1668.* az hajókra, a' melly lopásnak neme; Végeztetett azért, hogyha kik ezután ollyanok talátnak, kikezt tselekednék; ha fíntén *in facto* nem tapasztaltattathatnának.

nak-is, de ha az - után *Inquisitio* által napfényre jöne tselekedetek, *toties quoties*, két-két füz forinton maradjanak, és az ellopott sónak *Portusi* árán: kit - is az *Inspector comperta rei veritate, exclusis omnibus juridicis remediis exequáltasson Fiscus* számára, az alkalmatóság úgy kívánván *etiam cum Brachio*, az illyen *fraudentásokon*.

Ha kik Maros mellett lévő Falubéliek mások - is Sóval akarnak kereskedni, 's leakarják azon Falukban favokat rakni, tovább egy hétnél egy helyben ne tarítsák; hanem vigyék - el a' melly felé el - akarják vinni kereskedésre: mivel ebből gondolható dolog, hogy hajóra akarják adni, és iktatni.

Azért az *Inspector*nak szabadság engedtetik, az illyen Sónak *Fiscus* számára való elfoglalására.

A' Bagariczás szekerek meg - nem gátoltatván az eddig fokott kereskedésre.

ARTICVLVS III.

EZ Haza - fiainak kívánságokra való tekintetből végeztetett, hogy *ante omnes extraneos* számokra adassék Só, vehessenek - is és kereskedhessenek véle minden Haza - fiait *Fiscus* kára nélkül, *Praefectusoktól* és *Inspector-*

spectoroktól inkább lévén respectus az Haza-faira, mint sem más idegenekre: és a' Fiscus jövedelmét igazán ki-adván belöle prima quoque occasione, mindenkor igaz úton módon, mind az Aknán 's mind alatt a' Só vágóktól elégedendő söt vehessenek.

COMPILATÆ CON-
STITUTIONES REGNI TRANSILVA-
NIAE, ET PARTIUM HUNGA-
RIAE, EIDEM ANNEXARUM
PARS QUARTA.

TITULUS PRIMUS.

Jobbágyok Reductiójáról.

ARTICVLVS I.

Mivel *in Causis brevi juridico processu ad-
judicari solitis in arbitrio causantium* ál Ex Art.
An. 1655.
lott eddig-is, hogy-ha Táblán, vagy Vár-
megyén *prosequálák causájokat* az egy Job-
bágy kérésen kívül, vévén ezünkben abbé-
li fogyatkozásunkat, Végeztük, hogy a'
Jobbágy fel-kérés-is, mint egyéb *brevis pro-
cessusok*, légyen a' *Causansok*nak szabadsá-
gokban, ha Táblán-é vagy pedig Várme-

gyén, és azokon fókott *processusok*on ke-
refsek; Ide nem értvén a' *Partiumbéli* vég
Házakat.

ARTICVLVS II.

Végeztük ezt-is egész Országúl, járúlván
hozzá a' *Nagod Consensusa*, hogy ab
Anno 1657. előbbi Urunknak Lengyel Or-
szágba való indulásától fogva, a' melly Job-
bágyok földes Urok alól el-idegenedtek,
azoknak *Reductiójában* ilyen mód *observál-*
talsék. A' *Dominus terrestris inquirálatván*,
hogy az idők alatt az ő földökről és ne-
vek alól mentek -el, azok minden nével
nevezendő helyekről, *indifferenter et sine*
omni discretionem, úgy - mint *Privilegiumos*
's Kóltsos Városokról, Só Aknákról, *Fif-*
cus, Urak, és Nemes rendek jószágiból il-
lyen *modalitásai* *reducáltassanak*. Hogy a'
Praetendens producálván Relatoriáját de pro-
prietate, vagy egyéb *jussát*, *ad simplicem*
requisitionem exponentis, comperta tamen rei
veritate, a' helynek *possessorá*, *Magistratusá*,
Kapitányok, Hadnagyok, Kamara Ispánok
és Uraknak Tifzttartói, Bírái, *sub poena du-*
centorum florenorum tartozzanak *restituálni* a'
praetendensnek mox et defacto, vel ad octa-
vum; Mellyet ha nem *praestálnának*, a' *re-*
petenséktől Testimoniálist vévén, azon hely-
béli Tifztek tartozzanak *ad requisitionem*
praetendentis ki-menni, és a' meg-írt *poená-*
val

Ex Art.
An. 1659.

val *executiót*-is *peragálni*, *vigore saltem praesentis Articuli*, *exclusis omnibus iudicis remediis*: mellyet hogy - ha azon helybéli Tisztek nem *peragálnának*, azok-is *similiter* két száz forint *poenán* maradjanak; kik ellen a' *Director* ezen mód fzerént *executiót peragálhasson mox et defacto*. A' Kezesség alatt való Jobbágyokért pedig a' kezesek lakoljanak, ha nem *reducálják*; ide nem értvén a' rabságba esteket. A' *Partiumban*-is mindennémü helyekről, Hajdu és *Privilegiatus* Városokról, *Praesidiumok* közzül, *modò praemissò* ki-adassanak: hogy - ha a' Tisztek elégségesek nem vólnának az *executióra*, *Brachiummal* - is, *vel cum Gente Comitatus* véghez vigyék. A' Székelységen-is azon mód *observáltassék*.

ARTICVLVS III.

HA ki-fökött Jobbágyát Székely földén és más helyeken-is meg - találja, ha fíntén nem annak a' neve alatt lakik-is, a' kinek földén találtatik; mindazonáltal a' Tisztek arról a' helyről-is, a' hol az ilyen Jobbágy találtatik, tartozzanak a' *verus praetendensnek* kezébe adni, és adatni; *comperta tamen rei veritate*.

ARTICVLVS IV.

VÉgeztük azt - is, hogy az Aknás és egyéb helyekről-is ki - adattassanak a' *Ex Art. An. 1668*

Possessoroknak az el-főkött Jobbágyok, producálván de proprietate az Articulus szerént, sub poena ibidem expressa: mellyet exequáltassanak azon Vármegyéknek, vagy Székeknek Tíztei, az hol ez ellen tselekedök comperiáltatnak.

ARTICVLVS V.

NOha a' melly Jobbágyok *ab Anno 1657.* el-bújdostanak, azoknak *reductiójokról* jó és helyes *Articulusink extálnak*; de mégis sok helyeken azon *Articulusoknak vigore*val nem *procedálhatnak*: ha fel-kérik az el-főkött Jobbágyot, meg-nem adják, ha *executióra* ki-vízik az *executorokat*, azok ellen *repellálnak*, bizakodván abban, hogy az törvények ritkán *celebráltathatnak*, sokaknak nem kevés károkkal: melly Jobbágyok *reductiójokról* való *Articulusunkat* mindenekben *in vigore* hadjuk *cum hac declaratione*; hogyha valamely *personák*, avagy helyek az *executiót* akármi úton nem *admittálnák*, avagy a' meg-bántódott fél *executióra* oda nem mehetne, tehát valahol azon helynek *contumax* lakosi avagy javai táltatnának, azokon avagy azokból teheffenek és tétetheffenek *executiót*.

ARTICVLVS VI.

AB *Anno 1657.* Fogaras földéről el-bújdostott Jobbágyok minden helyekről megadat-

adattassanak, az *Articulus* szerént procedálván a' Fogarasi Tisztek; ha kik pedig meg nem adnák, *exequáltassék* az *Articularis poena* rajrók, *modò in Articularis specificatò.*

ARTICVLVS VII.

A' *Fugitivus* Jobbágyokról és *Reductió* jokról írt 1657. éztendőbeli ugyan Besztercei negyedik, és Fogarasban 1666-ban *augeált* *Articulusok* tartassanak - meg ez-után-is: Mellyeknek mind *processusi*, mind *executiójának modalitása*, a' mint minden helyekre és zemélyekre, hasonlóképen a' *Fiscus* részére - is *reciproce*: ha pedig efféle Jobbágyokról *inquiráltatnak*, akár légyen a' *Relatoriában* az, hogy hol 's ki földén lakik az illyen Jobbágy, csak *constáljon* világoson, hogy azon *Possessoré*, a' ki keresi, és *ab Anno* 1657. bújdosott-el híre 's akaratja ellen, tartozzék a' *specificált* *Articulus* szerént *sub poena ibidem expressa* *restituálni.* 1668.

ARTICVLVS VIII.

Isten ítéletiből e' vezédelmes időkben fok helyek el-pusztúltanak; és ellenség miá, kik meg-maradtanak - is, lakó helyekben nem lakhattanak, hanem kényszerítették *Ex. Art.* magok életek táplálására olly' helyekre *An. 1666.* menni, az hol magokat táplálhatták; mos-

tan már sokak elébbi fézkekre akarván *redeálni* örökös Urokhöz: mivel azért sokan nem gondolnak az Országnek effélékről írt *Articulus*ival, hanem még-is a' zégény bűdosó embereket fogsággal fanyargatják, kezeség alá vetették és hiteltették; Végeztük azért, hogy minden helyekről az olyanokat, kik elébbi fézkekre haza akarnának menni, ha fíntén kezeség alá vetették, vagy eskették volna-is, minden helyekről, mindenek minden javokkal *sub poena Articulari* botsáfsák - el, fzemélyekben és jövökben meg nem bántatván; a' kezesek pedig *absolváttassanak* a' kezeség alól.

TITULUS SECUNDUS.

Székelységről.

ARTICVLVS I.

VOltak a' Székely Atyánkfiainak-is ilyen *difficultások* az *Approbata Constitutiók*-ban, tellyességgel a' *Condescensió*ról való *exceptió*kkal hogy ne élheffenek, *Articulus* íratott volt, melly a' Nemes Ország-nak törvénnyével és az 1619. Ežtendőbéli *Articulus*sal-is láttatott ellenkezni; hogy azért ő Kegyelmekek - is két helyes *exceptió*val a' *Condescensió*ról élheffenek, tsak-

Ex Art.
An. 1655.

hogy

hogy valami *frivola exceptiókkal* ne fáraffák a' *Causansokat*, Nagyságod *Consensusából* végeztük.

TITULUS TERTIUS.

Székek celebrátatásáról.

ARTICVLVS I.

ENnek-utánna Vármegyéken és Székelységen, a' törvényes Székek *celebrátassanak*, a' fő Tiszteknek egymással való *correspondentiájokból* rend szerént: hogy mindenikre el-érkezheffenek a' *Prokátorok*-is, a' *Causansok* perinek általmazására.

TITULUS QUARTUS.

Mandatumokról.

ARTICVLVS I.

Noha a' Nagyságod Méltóságos neve alatt *emanáltatott Compulsorium Mandatumok* mindenekre *in genere* sonálnak, kik Ex Art. An. 1655. ez Hazában laknak; mindazáltal a' Száz Atyánkfiai az *Exponenstől denomináltatott* napra, és helyre ki-menni nem akarnak; hanem a' magok Székes helyekre kívánták mindenkor hogy az *Exponens* fáradjon, ott-is pedig magok emberi előtt akarták a' *fassiókat recipiáltatni*; *Concludáltatott*

azért a' Nagyságod bölts tetzéséből, hogy az eddig való *usus* tartásék-meg annyiban, hogy Polgár lehesse a' *Cancellaristák* vagy egyéb *legitimus Regiusok* mellett *tempore attestationis*; ilyen *qualificatióval* mindazáltal, hogy mind a' Fejedelmi méltóság a' *Compulsoriumnak* *authoritása* mellett, mind az *interessatus* más *Statusbéli* rendek meg-ne hántódjanak: Annak-okáért a' *Regiusok* ne tartozzanak *divertálni*, hanem *rectà* mehesse oda, az hol *Inquirálni* akarnak a' *Fundus Regiuson*; a' falusi Bírának *incumbáljon* az, ha tudósítják-é a' Tízteket nem-é: és ha a' Székes helyekből küldenek Polgárt, *admittálják* magok mellé a' *Regiusok* azon Polgárt-is; *nihilominus* ugyan nem a' Polgárok nevek alatt *peragáltásék* és *expediáltásék* az *Inquisitio*. Ha mikor pedig a' *Fundus Regiusokon* kívül való helyre akarnak ki-vinni *Attestatiókat*, azzal ne tartozzanak; *excipiáltatván*, ha határ igazítása, vagy valamely olly *casus interveniálna*, mellyben *ad faciem loci* kívántatnék menniek; ebben-is a' fellyebb meg-irt *modalitas observáltásék*.

ARTICVLVS II.

Mivel némelleyek szokásba vették, hogy Nagyságodat búsitván, igaz ügy ellen

Ex Art.
An. 1665 *sinistra expositiókkal illegitimum Mandatumokat*

kat *extrabáltak* 's *extrabálnak*, ki miatt megátoltatnak dolgokban; végeztetett Nagyságod Kegyelmes *resolutiója* szerént, hogy valakik olyanoknak *comperiáltatnak* lenni, *eo factò* 200. forint *poenába incurrálanak* mind egyig: kiket ne is kellefsék *viâ juris* *prosequálni*; hanem *comperta rei veritate* *mox et defacto* *exclusis omnibus juridicis remediis*, *vigore praesentis Articuli* *exequáltasék* rajtuk *irremissibiliter*: a' *Cancellaristák* közzül pediglen valakik afféle *illegitimum Mandatumok*at tudva akárki *expositiójára*-is írának, avagy csak *supplicatio* írás által törvénytelen dolgokban bültanák-is Nágodat, *in amissione honorum et officii* *convincáltassanak*.

TITULUS QUINTUS.

Tisztek és Cancellarista Deákok
executiójáról.

ARTICVLVS I.

Mídon a' Tisztek a' Vármegyéken akár *mulctalis*, akár *criminalis* dolgokban, Ex Art. Au. 1659. mellyek *processualisok*, akarnak *procedálni*, Nemes embereket, sőt ha mikor kaphatnak, Vármegye eskütteit-is *adbibeálják* az olyan törvény-tételben.

ARTICVLVS II.

Ex Art. An. 1655 Mint az *Inquisitio* dolgában, ugy az *executió*ban-is *in arbitrio exponentis* légyen, kit akarnak *Regius*nak íratni, tsak légyen *ordinarius* és arra *competens* zemély és *executor*: mellyre képest a' két *Cancellariákon* lévő hites *Deákok* közönséges kötelességgel tartozván minden rendeknek, nem *excludáltathatnak* a' *legitimum Mandatumok* mellett való *executiók* dolgából; mindazonáltal a' meg-irt mód szerént *adhibeáltathatnak* a' polgárookban-is: de a' kikre *dirigáltatnak* az *executionale Mandatumok*, nem lehet hogy mások vegyék a' jutalmokat. Meg-lásák azért, méltatlanul valami *executiókat* ne tegyenek; *alioquin tanquam illegitimi executores* úgy büntetődjenek.

ARTICVLVS III.

Ex Art. An. 1668 Vannak ilyen panaszink-is, hogy némelly helyekre se *Tiszt* se más rendbéli *executores* nem mehetnek *executióra*, a' helyeknek erős és félelmes vóltok miatt: Hogy azért ezután a' *Tisztek* magok mellé elégséges gyalogot vegyenek-fel az olyan falukból, mellyek az *executióhoz* közelebb vannak, végeztük: kik-is tartozzanak a' *Tisztnak* parantsolatjokat mindezekben az *executio* dolgából *effectuálni* 12. forint bírság alatt, *seorsim et sigillatim exequen-*

quendorum; Székely Atyánkfiai között ide értvén nem tsak a' gyalogokat, hanem a' Lovafokat-is. Valaki pediglen az olyan embereket, kik a' Tízteknek segítségvel vóltanak, Törvénynyel fárasztaná, ha nem *exorbitálnának*, *in poena Articuli convinctassék*; melly *poenát* a' Tíz *mox et de facto* *exequáljon* rajta. Ezen *Articulusunk* az hódoltság alatt lévő helyekre illyen formában nem értetik; mindazáltal a' latrok *persecutió*jokra tartozzanak ott-is felkelni az elébbi *Articulusok* szerént.

TITULUS SEXTUS.

Divisio Dolgáról.

ARTICVLVS. I.

TAlálkoznak némelly nyúghatatlan elméjü, és másokat kárba ejteni igye-^{Ex Art.} kező emberek, kik *Divisiót* kívánván vala.^{An. 1656.} melly *Attyokfiától*, hogy a' *Repulsionak onusát* tétessék-le véle, egynéhány rendben-is külön-külön marháira *extrabálnak Divisionale Mandatumot*; mellyből néha a' fok rendbéli *Repulsionak onus*sa annyira nevedik, hogy a' dolognak *meritumát* fellyül haladni láttatik; Mivel azért *fraus et dolus nemini debet patrocinari*, ha az olyan peres dolgát nem *obtaineálhatja*, épen tar-

tozzék *refundálni* a' *Causában deponált onus*, és ha olly' *bonumokra* vizen *Divisionalét*, mellyet egy *Divisionale Mandatummal* peragálhatott volna, ha fíntén többször kénfiserítettett volna - is *Repulsiót* tenni az Alperes, de *tempore levationis. causae*, hogy egy *Repulsió*nak *onusával* meg-érje, a' Nágod kegyelmes *resolutiója* fzerént végeztük.

TITULUS SEPTIMUS.

Rabok dolgáról.

ARTICVLVS I.

HA melly Afzony rabságba esett Urának szabadulásáért, és fátzáért, Urához való fzeretettől, vagy egyéb *respectustól* vifeltetvén, nem az Urának jószágát és egyéb javait, hanem a' maga saját jószágát adná-el, zálagba vagy örökösön-is, a' *verus successorok*nak nyilván való *praejudiciumokra*, *intactè* hagyván ez iránt Urának javait és jószágát; Végeztük azért, hogy ha valamelly Rabnak felesége, a' maga saját jószágának árrán váltja-ki az Urát, vagy váltotta-ki ennek-elötte, addig a' fummáig való jussa fenn vagon az Ura jószágában, a' melly jószágot a' maga jószágának el-adásával tartott - meg, a' mennyiben a' maga jószágát adta, vagy zálagosította-el, az

Urának *fassiója* nélkül-is, *constálván* mindazonáltal a' dolog. Ha pedig az az Afzöny meg-talál halni, az a' *jus* azokra a' vérekre áll, a' kikre az el-adott, vagy zálagosított Afzöny józága *immediate devolválódott* volna, mellyet az igaz vér e' ízerént vehet kezéhez. Azon Vármegyének vagy Széknek valamelyik Tízti által kereffe a' *possessor*tól az ilyen józágot, a' kérés után *admoneáltassa* azon Székre, a' hol a' józág vagyon, és a' törvény-tévök *requiráltván, ante omnes alias causas* tartozzanak az ilyeneket elé-venni: kibent is semmi *exceptiókat* ne *admittáljanak*; hanem a' dolognak *meritumát* meg-visgálván, ha olly' világosnak találják, hogy törvényt tehernek benne, *finaliter pronuncíáljanak*, vegyék *executióba*-is; nem gondolván sem *Repulsióval*, sem egyéb *remediumokkal*. Hogyha pedig valami homályt lát a' törvénytévő benne, nem a' peresek *instantiájokra*, hanem *ad salvandam conscientiam judicium, ad communicandum* küldjönki, *repetálván* arról való *documentumokat*, tegyenek végső igazitást az ilyen dologban *modó praedeclarató*.

ARTICVLVS. II.

A' Rabok állapotjokról, és adótságoknak meg-vételekről *emanált Articulusok in Ex Art. An. 1668a* *vigore hagyatnak, cum hac auctione: hogy*
a'

a' melly rabok elégtelenek az ö adófságoknak, adófokon való meg-vételekre, azon helybéli Tíztek *requiráltatván*, tartozzanak az ollyan gyámoltalan Rabok mellett *assistentiával* lenni: és ha hol 's kinél *comprobálja* adófságát lenni, azon Tíztek azon adófoknak mindennemű javokból, *contradictione, inhibitione, repulsione, aliisque juridicis remediis exclusis et non obstantibus* tartozzanak *contentatiót* tenni vagy tétetni.

ARTICVLVS III.

HOgy ha valamelly Rab levele által szabadságot adott, vagy ad arra, hogy jó-
Ex Art. An. 1660. szága el - adattassék örökösön, ez álljon a' *Decretumnak-is continentiaja* azt tartván, hogy ös jószágát-is el-adhassa *in tali casu* ember; hogyha pedig nem *authorált* mást az örökösön való el - adásra, a' Rab ki-jövéen, álljon szabadságában, adja-é örökösön avagy nem: és ha maga úgy adja, álljon örökösön.

ARTICVLVS IV.

SOK panaszok vannak Kegyelmes
Ex Art. An. 1659. Urunk, a' Tatár és Török rabságából ki-fabadúlt némelly Atyánkfiak felől, kik minden kereftyénséget hátra hagyván, szegény rab Atyánkfiakat érettek való nagy

kezelségben, fok keserves fanyargattatásokra és vereségekre hadják; némellyek pedig fzegény rab Atyánkfiainak váltásokra való fazzokat fel - vévén a' végre, hogy bé-menvén vagy bé-küldvén a' fazzot, meg-fabadítanak; az alatt pedig aféle fazzokat vagy el-veztenek, vagy jó lelki - esmérteket nem gondolván el-költene' vagy magoknak tartanak: Végeztük azért Nāgod kegyelmes tetzéséből, hogyha kik ilyenek találtattak, vagy ezután is talátnak, a' Vármegyéknek, Székeknek és Városoknak Tíztei, kiknek *jurisdictioni*ok alatt talátnak, minden *processus* nélkül, *ad expositionem querulantis* tartozzanak javokból *satisfacti*ót tenni; ha annyi javok nem volna, zemélyekhez-is hozzányúlván: úgy mindazonáltal, ha *tempore executionis* magokat meg-nem menthetik.

ARTICVLVS V.

Noha már egynéhány úttal *conclud*áltunk azok felöl a' rabok felöl, kik másokat kezelségben benne hagytak, vagy egyéb *Ex Art. An. 1661.* *fraudenti*ákat tselekedtenek, mellyekről való *Articulus*inkat mostan-is *in vigore* hadjuk, *add*álván: hogy az olyan *fraudentus*ok, akár adófok, akár kezefek, akár kezelség alatt valóok lörtek légyenek, minden helyekben a' Tíztek által meg - fogathassanak a' Nāgod parantsolatjára, vagy azon ki-

kivül-is: mellyre *requiráltatván* a' panaszló féltől, köteletek-is légyenek a' Tíztek: a' rabságban lévőknek pedig urok, feleségek, gyermekek, Apjok, Annyok tartozzanak rabjokat ki-váltani azokat illető jövokból. Az atyafiak-is hasonlóképen, míg a' raboknak jövok és jószágok fátzokat fel-érik; kik ha nem tselekednék, a' rabokat illető jószágokat és egyéb *res mobileseket*, azon helyekbéli Tíztek a' nem akarók kezekből tartozzanak ki-venni, és azokból fizerezzék-meg a' rabok váltságát, és fordítsák ki-váltásokra. Az Afzöny emberek ha fíntén férjhez mentenek volna - is, vagy mennének, és *comperiáltatnék* Uroknak életben való lételek, annak akármí nével nevezendő jovaik, kezekből ki-véteffenek, és váltságokra fordíttassanak; ellenben férje-is feleségét tartozván ki-váltani, e' mód tartassék abban-is, ha el-tékozlotta volna valamellyik rész a' Rabnak javait, magájét vegyék-el érette, míg az el-tékozlott jókat fel-éri.

TITULUS OCTAVUS.

Az el-múlt háborúságos időben lött meg-károsíttatásokról.

ARTICVLVS I.

Károsítottak fokban-meg e' mostani változó állapotokban, ugyan a' magunk ^{Ex Art.} Hazánk-fiaitól és tagjaitól, a' kik fok jámboroknak jóvait, vagy magok számokra elvonák, vagy másoknak ki-adtak: melyeket hogy hozfú perek folyásával kellessék a' meg-károsított félnek keresni, méltatlannak ítéljük. Azért ha kik *ad simplicem requisitionem* a' károsít *contentálják*, a' káros-is tartozzék el-venni; ha nem, kit-kit a' szabadsággal élők közzül az ő *forumokra*, úgy mint Székes helyekre, a' városokat pediglen, mivel magok dolgában Bírák nem lehetnek, *immediate* Gyűlés alatt lévő Táblára, vagy *Octavára*, de ha a' *privata per* mával Városi rend között-is lenne a' dolog, magok *forumokra*; az *Actor* részéről fenn maradván az *Appellatio*, ha fogja kívánni; *citáltatván* vagy *evocáltatván* mindennemű *exceptiók* és *remediumok* légyenek ki-rekeztve; ha a' dologban valami homály lenne, egy *exmissio* adattasfésak: hogyha pediglen a' jóknak el-vitelét, avagy ki-adását az *Inctus* maga sem tagadná, *exmissióra* se botsáttasfésak, hanem a' kinek a' mennyi erő javait el-vitte, vagy egyéb aránt-is más jámboroknak kezeből el idegenítette, a' Bírák tartozzanak *mox et defacto plenariè contentálni*. Hasonló *processus*

cessus observáltásék azoknak dolgokban-is, a' kik a' más jámboroktól el-bitanglott jókat meg-vették, bitangolták, vagy idegen Katonákat azokra vittek, igazgattak, lappangtattak, mivel a' gonofságban *consentiensek* vóltak; hogyha törvényből megyen-ki, *cum poena minoris potentiae et refusione expensarum contentáltásék* a' káros. A' Jobbágyokat pedig, hogy az imide amoda való *processus abscindáltásék*, azon Vármegyék vagy Székbéli Tisztek eleibe *citálják*, kik előtt ugyan-ott *finaliter decidáltásék*, és *executióba*-is vétésék. Mind azon dologban, ha ki *brevis processust* követni nem akarja, maga szabadságában álljon, ha az *Articulus* és *Decretum* szerént akar *procedálni*. A' kik pedig azok között a' Fejedelmek seregiben laktak, azok Generalisok, és Kapitányok előtt *adhibeálván* a' Vármegyék, 's Székek Tiszteiben, és egyéb Nemességeket-is, ha *ad simplicem requisitionem* a' károsst nem *contentálják*, azon *brevis processus* szerént igazítsák-el, *executió*-is azon *poenával* légyen. Az Udvari Tisztek pedig ha nem akarnak törvény szerént el-igazítani, és *executiót*-is tétetni, *ad instantiam querulantium* a' mi Kegyelmes Urunkat megtaláltatván a' panaszló fél, méltóztásék kegyelmesen *demandálni* az el-igazítás felől; ha pedig Uraknak vagy más Rendeknek

szóljai: azok felöl-is hasonlóképen tegyenek igazitást az Urak: mellyet ha el-múltánának, az Urak javaiból a' Vármegye vagy Székbéli Tisztek, *mox et defacto* tegyenek *cum duplo executiót*: Erről értvén a' *residentiátlan* rendeket; a' kiknek pedig *residentiájok* vagyon, azok ellen *de bonis procedáljanak*: ha kiknek annyi javok nem lenne, a' fellyül meg-írt *processusokban*, hogy a' károsoknak *satisfaciálhatnának* belöle *plenariè, captiváltassanak*, és mind adig fogva tartassanak, míg a' károft nem *contentálják*. Ide nem értvén Szeben Városát, mikor *obsidio* alatt vólt, ha nem a' Városi rendek költötték-el; hanem a' benne való *praesidium* extorquéáltatta, vagy akkori Fejedelem, vagy oda fözörült rendek.

TITULUS NONUS.

Contentatióról.

ARTICVLVS I.

A' *Porta contentatiójára* ennek-elötte-is né-melley Haza szerető Atyáncfiai pénze-
ket ki-adván, kik e'mái napig is nem *con-*
tentáltattak, vagy ha *contentáltattak* - is
ugyan akkor, de a' *contentatióban* kezekbe
adott jószág ismét el foglaltatott: Ez il-
lyenekről azért végeztük, hogy mindenik

Ex Art.
An. 1660.

rendbéli *contentatió*ja meg-légyen, és a' ki-
nek kezéből a' *contentatió*ba adott jószág ki-
ment, azon jószág ismét *restituált*assék, a'
*legitimè emanált*atott és *Statutione mediante*
*roborált*atott *Donationak tenora* szerént; a'
kiknek pedig jószág nem adatott, *contentál-*
*tass*anak, vagy pénzel vagy józággal.

TITULUS DECIMUS.

Városiakról.

ARTICVLVS I.

HOgy Nagyságod kegyelmességéből arra
Ex Art.
Ab. 1662. lépett, a' Száz *Natió*n lévő Arvánkfiai-
nak kívánságokra, hogy ennek-utánna sen-
kinek, se Nemeseknek, se egyéb Rendek-
nak, valakik ez Hazában laknak, 's javo-
kat valamely Városban magokkal együtt
*recipiált*atják, soha sem fémélyekben, sem
*repositum*okban meg-ne károsíttassanak, és
ki se adassanak a' Fejedelmek parantsolat-
jára, Nagyságodnak alázatoson meg-főlgál-
juk mi-is egész Országúl, Nagyságod ke-
gyelmes *annuentiájából* *concludált*uk azért,
hogy soha se Magyar, se Száz, se Székely
*Natió*n lévők, a' Várakból és Városokból
senkinek se magok, se javok, a' Fejedel-
mek parantsolatjára ki ne adattassanak;
hanemha *legitimus* Fejedelmektől *legitimè*
citati et judicialiter secundum juris processum

condemnati et aggravati fuerint: mert in hoc casu et legitime emanált sententiának vigorával mind a' Fejedelmek 's mind más rendbeliek legitime procedáltathatnak. A' kik pedig eddig ki-adattattak, vagy jóvok, vagy magok, Articulusok ellen löttek. Ha pediglen másoknak javokat, vagy magokat ki-adták, és az Articulusok ellen extorqueálták, szabadon hogy meg-kereshessék a' brevis processuson; az egy exmissión kívül minden remediumokat excludálván, ebből Nagyságod kegyelmes consensusaís accedálván arról, concludáltuk úgy, hogy az ilyenekről írt Articulusok in vigore maradjanak.

ARTICVLVS II.

A' Városi Atyánkfiái - is *generaliter* találának-meg azon Országúl minket, hogy Ex Art. An. 1654. Városokba *refugi causa* menvén a' Regnicolák, szállást fogadván ki-ki a' Regnicolák közzül, szállásokon *deponált bonumokat* a' Városi Tiztektől *repetálják Mandatummal* némelly *praetendensek*; ki nem adván és adhatván, *evocáltatnak* érette, és így méltatlanul *evocáltatván* költetik, fárasztják őket: melly dolgot az Ország *consideratióba* vévén, Végeztük Országúl, hogy a' kik ilyen méltatlan *repetitiókat* és *evocatiókat* töttek, tselekedtek, azok *invalidál-*

tatnak, *cassá*ltatnak; Ez után pediglen fenki Várofi Atyánkfiát efféle dolgokkal ne terhelje: mert fenki *repositumát* nem bánthatják, annál inkább fenki *instantiájára repititiójára* ki-nem adhatják 's ki-se adják, se másképen *femminémü color* és *praetextus* alatt fenkit meg-ne károsítsanak Várofi Atyánkfiái, ha szintén *Mandatummal* kérnék és *sollicitálnák*-is; a' különben tselekedök és Várofi Atyánkfiát búsítók, *in poena Articulari* *convincá*ltassanak *eo facto*, és *vigore praesentis Articuli* *exequá*ltassék-is rajtok *irremissibiliter exclusis omnibus juridicis remediis*.

TITULUS UNDECIMUS.

Levelek dolgáról.

ARTICVLVS I.

Mivel a' *verus haerese*knék és *legitimus successor*oknak nem kevés károkat látjuk, leveleinknek *Dotalisták* kezeknél való maradáfok, és idejekorán kezekből való ki-nem adáfok miatt, perrel keresni pedig a' *haerese*knék faját jószágokról való leveleket, károsnak ismérjük lenni, holott afféle leveleknek *processusa* által való véghez vitelekig, fokaknak jószágit *periclitálódni* látjuk: Végeztük azért a' Nagyságod tet-

Ex Art.
An. 1669

retzfése-is *accedálván*, hogy meg-halván a' Nemes ember, azon Vármegyéknek, vagy Székeknek tiztei petsételjék - el a' leveleket mindjárt, és el - temetvén a' Nemes embert, annak adják kezébe, a' kit *de jure Regni* illet a' levél tartás; de úgy, hogy meg-esküdjék erős hittel a' *Relicta*, hogy a' levelekben nem *occultált*, sem egy sem más úton el-nem vevett, sem enyíztett. Ennek -előtte meg-holt Nemeseknek *Relictái* is, mind pedig a' kiknek leveleit ebben a' *disturbiumban*, vagy akármikor az előtt-is hatalmasúl el-vettek volna, *requiráltatván* Vármegyéknek és Székeknek Tiztei által, tartozzanak *praescripto juramento mediante* meg -adni a' *haereseknek* 's *legitimus successoroknak*; Ezek ellen tselekedőkön azon ki-ment Tiztek *statim et defacto* tegyenek *executiót* az 1653. éftendő-béli *Part. 4. Tit. 11. Art. 1. sententiának tenorá* szerént.

ARTICVLVS. II.

Sok károkat és *injuriájokat* látjuk Kegyelmes Urunk a' *verus haereseknek* következni abból, hogy őket illető levelek mások kezénél vannak; mivel némelyek sokszori *admonitióra* és *instantiára*-is nem akarják ki-adni a' *verus haereseknek* őket illető leveleket: a' miképen Mikes Kelemen A-

tyánkfia panaszából-is értjük, kinek-is levelei Néhai Mikes; Mihály *Relictája* kezénél lévén, nem akarja kezéből azon Atyánkfianak ki-adni; Végeztük azért Kegyelmes Urunk, hogy három hólnapra *post expirationem praesentis Diaetae*, tartozzék a' *Relicta fide mediante* mindenféle Mikes Mihály leveleit *producálni* Itélő Mester Atyánkfiai elejekbe: és ha kiket *in originalibus* kell ki-adni, azokat *in originalibus*; ha kiket *in paribus*, azokat *in paribus* adjanak - ki azon Itélő Mester Atyánkfiai akkori *cenfurájok* szerént; sőt ezen *Articulus* értefsék *in genere* mindenekre, ha kik ezzel akarnak élni, úgy-hogy *legitimè admoneáltassa* a' *verus praesens* a' leveleket *conserváló* személyeket: ha ki-adja *bene*, ha pedig nem, az olyanok ellen *requirálván* a' Tiszteket, a' Bestercezi *Articulus* szerént *exequáltassék exclusis omnibus juridicis remediis* a' *poena*; ha pedig a' Tisztek ki nem akarnak menni, hanem halogatják, az olyan Tiszteken Deákok által azon *poenát*, mellyet a' leveleket ki nem adó személyeken kellene *exequálni*, rajtok *exequálják*. Annak-felelte azon Vármegyének, a' hol a' *productio* lézen, két fő Bírája és hat Táblai *Assessor* eleibe *szükség producálni*; hogy - ha pedig valami nagy ákadályok miatt hat

Tábla fiai jelen nem lehetnének, leg-
alább négy Tábla *Assessor* bizonyoson je-
len legyen.

TITULUS DUODECIMUS.

Donatiókról.

ARTICVLVS I.

A' melly józágot két 's három vagy több
femélyek *impetráltak* volna, az elsőbb Ex Art.
adomány álljon meg, *juxta illud: Qui pri-* An. 1663.
or est tempore, potior est jure, et nemo plus
juris in alium transferre potest, quam quod
habet. El-lévén adva egyfzer valamelly jó-
zág a' *Fiscustól*, a' nintsent a' *Fiscus*, sem
adhatta, az *impetráló* fél-is el-nem vehet-
te; hogyha pedig az első, *Donatarius* ellen,
maganak *vendicálta* valaki az olyan józág-
got *contra vim Donationis prioris et Contra-*
ditionis, az első *Donatarius* procedáljon az
olyan *Donatariusok* ellen, a' *brevis Articulus*
szerént, és *peremptoriè adjudicáltásék*
az elsőnek, végső *executióba*-is vétésék.
Hogyha pediglen két, három, 's több *Do-*
natariusok találkoznak valamelly józágnak
impetratiójában, *praetensiója* volna az olyan
józághoz valamellyiknek, nem *suffragálván*
a' *praetensio*, ez-iránt az első *Donatarius*
lévén helyes, a' *praetendens* az ő *praetensiója*

ferént keressé *suis modis* a' Donatariustól, ha *extra Dominium* vólt, a' *Donatio* előtt, meg-kívántatván mindazonáltal az, hogy *intra anni revolutionem* a' *statutio* meg- légyen a' *Donatiók* mellett a' *Decretum* ferént.

ARTICVLVS II.

Ex Art. An. 1668. VÉgeztük azt-is, hogy ha mi olly' dolgok löttének, úgy-mint olly' *Privilegiumok*, vagy egyéb *Collatiók*, kik a' régi Nemesi szabadságnak, *Decretumnak*, és *ab olim* bevett 's *approbáltatott ususoknak* ellene látnának lenni; *invalidáltassanak* mind Székelységen, 's mind más helyeken-is *vigore hujus Articuli*.

ARTICVLVS III.

1663. HA kik vólnának ollyak, vagy lettenek vólna, vagy lennének ez-után-is, kik idegen Nemzet által kértek 's *sollicitáltak* *Donatiót*, kérnének és *sollicitálnának*-is, az ollyan *Donatióknak* semmi helyek ne légyen *penitus corruáltassanak*, *cassáltassanak*, és *annihiláltassanak*; az ollyan *femélyeket* a' meg-bántódott felek keres-hetsék, és *poenája* légyen *amissio capitis et omnium bonorum*, melly légyen egészen a' meg-bántódott féle, és *convincáltatván*, végső *executióba*-is vétettefsék, vagy vétet-

hes-

hésék, a' meg-bántódott felek pediglen ha vagy keresni nem mernék, vagy egyéb-aránt kedveznének; *circumveniálván* érette őket, vagy alkalmatlanoknak találtnának lenni a' keresésre, *eo facto*; hogy *imponè* ne láttassék el-menni az ilyen személy rendkívül való tselekedete mellől, az *Articulus* szerént, melly arról íratatik, a' *Fiscalis Director*-is kereshesse; A' fenyegetzőkről-is mind a' kik ellen eddig meg-lött, mind ezután a' kik ellen lenne, azok ellen is hasonló *Articulus* *observáltassék*.

ARTICVLVS IV.

SZeme előtt viselvén a' Nemes Ország Nāgodnak az Ország dolgaiban való fok fá-^{Ex. Art.} ratságát, foglalatosságát, mostani félelmes^{An. 1663.} bajos útját, és életének majd mint-egy kockáztatását, a' Fő Vezér előtt való meg-ígért kegyelmességének, e' szegény nyomorúlt Hazának meg könnyebbítendő dolgaiban való fel-tölt szándékát, járúlván ehhez, hogy néhai Bartsai Ákos Fejedelemségének alkalmatosságával e' szegény Hazára *imponáltatott* volt öt-fáz ezer Tallér Summának, két fáz ezer Tallérát Nagysāgod Fejedelemségében *Portához* való hűségéért azon hatalmas Nemzet el-erzedte; Hogy azért Nāgodhoz való háladatozságunkat meg - mütathassuk a' Nāgod

kí-

kívánságának *annuáltunk*, és Fogaras Várát *cum suis pertinentiis* Kegyelmes Afzönyunknak a' Méltóságos Bornemiza Annának ö Nágának, ö Nāga Gyermekeinek nyóltzvan ezer forintban *inscribáltuk*, azon szabadsággal együtt, a' mint az előtt vólt: a' Fogaras földi Nemesség-is tartozék fólgálni a' Várhoz, vagy a' hová parantsölják. Hadba való küldetések vagy nem, álljon az ö Nagyságok *dispositiójában*.

Azon Fogaras Várát hozzá tartozó Falukkal és *portiókkal* együtt *inscriptióban* birván mostani Kégl. Afzönyunk, a' melly Faluk és *portiók*, azon Várhoz tartozandók, *Ex. Art. Art. 1664.* más kezénél vólnának, és ö Nāga kezéhez akarná váltani, azokat-is a' *Donatariusoktól* annyi summán, a' mennyiben *inscribáltattak* az elébbi Fejedelmektől; nem *obstálván*, ha fintén kötelezték légyen-is a' *successor* Fejedelmeket, hogyha magoknak ki-nem váltják, tehát a' *successor* Fejedelmek nagyobb summán válthassák-ki; mindazonáltal csak annyi summán válthassák-ki ö Nāga, a' mennyi sumnában *inscribáltattak* az elébbi Fejedelmektől a' *Donatariusoknak*, és annyival fellyebb *inscribáltassék* ö Nágának és szerelmes Gyermekeinek, a' mennyivel azokat ki-váltja, *communi voto concludáltuk*. Ezt pedig *precisè* csak Fogaras földéről értjük.

ARTICVLVS V.

MOSTANI Kegyelmes Afzönyunk birvánt hozzá való Falukkal és *portiókkal* együtt Balásfalvát-is, a' véreket-is *contentálván* ö Nagysága azon józágból; hogy azért Nagyságod mostani Kegyelmes Afzönyunknak azon józágról költ *emptionalis* és *fassionalis* leveleire *consensust* adjon, egész Országúl *concludáltuk*. Ha kik pedig még azon józághoz *praetensiójokat* tartanak, *servatis de jure servandis* útjok engedtetett Törvény szerént való keresésekre.

1664.

ARTICVLVS VI.

SOK ízben meg-tapasztaltuk Nágodnak a' szegény Hazához való kegyes Atyai indulatját, úgy mostan-is szintén el-közelgetvén az Ország Adaja bé-küldésének *terminus*sa, melly adónak lévén az Ország *computus*sa szerént két ezer Tallér híjja, szegénységinket annak *suppleálás*ára semmiképen nem kényszeríttethetjük, ennekelötte reájok vetett adót-is nagy bajoskodással *exigálhatván* rajtok: Mellyhezképest meg-találván Nágodat alázatos *instántiánkkal* egész Országúl, azon két ezer Tallérbéli *defectus*nak *suppleálás*a felöl, Nágod - is kegyelmésen *resolválta* magát, és azon két ezer Tallért meg-adni *Porta contentatió*jára

Ex Art.
An. 1668.

ke-

kegyelmesen ígéri. Melly Nāgod Fejedelmi kegyelmességéért mi-is haládatofságunkat akarván mutatni, noha *in Anno 1664.* Segesvári *Articulus*inkban Balásfalvát, a' mint a' mi Kēgls Afzonyunk a' vérektől meg-vette vólt, azon *fajsióra* való *consensus* adásra-is *authoritást* adtunk vólt Nāgodnak, mostan-is újlag ezen két ezer Talléroknek ki-adásáért, és e' hazához fok ízben tött Kēgls indulatjáért, Kēgls Afzonyunknak a' Méltóságos Bornemiza Anna Afzonymnak ö Nagyságának, magának és két ágon lévő maradékinak 's *legatariussinak*-is, hogy Nagyságod újabban adhassa, *donálhassa jure perpetuo*, Nagyságodat egész Országúl *authoráljuk*, és ö Nāgát Kēgls Afzonyunkat, 's két ágon lévő maradékit 's *legatariussit*-is, Balásfalvának *pertinentia*ival együtt való birodalmában meg-hagyni és maradni *affecuráljuk: Insuper* Fogaras földén a' Porombáki jószágból három egész falukat *pertientia*ival, úgy-mint: Felső Porombákat, Szavátát, és felső Vízt tíz ezer magyar forintban, Kegyelmes Afzonyunknak ö Nagyságának, hasonlóképen két ágon lévő maradékinak és *legatariussinak* - is egész Országúl *inscribálunk*.

ARTICVLVS VII.

MEg - tekintvén a' mi Kēgls Urunk ö Nagysága, Hazájához, 's Fejedelméhez

hez való hűséges szolgálóját Tekint. Nemzetes Lofontzi Bánfi Diénes Atyánkfiának, Doboka Vármegye fő Ispánjának 's ő Nagysága egyik belső Tanácsának, azonban e mostani rajtunk forgott védelemben, csak-nem minden jószáginak Várad el-vételével el-vezéfit; mellyre nézve ő Nagysága kegyelmességéből *conferálta* volt ő kegyelmének Gyalu Várad hozzá való jószággival 25000. forint *inscriptióban*, járúlván ehez a' mi *consensusunk*-is egész Országúl, nem *obstálván* eziránt azon dologban a' *Fiscalis* jószágokról írt *Articulus*. Azonban mint akkor, úgy most is e' szegény Hazának fok rendbéli adózási nem apadván, sőt napról-napra áradván, melly miá ő Nagysága fizetett hadaira és több Országos költségére és szükségére nézve semmi adó fel-nem vétethetvén, maga fogyatkozásával-is kéntelenítettett ő Nāga betsületes hívétől pénzt fel-venni, hogy azon szükségekre nézve is a' Fényes Porta *contentatiójára* fel-vetett adóhoz, a' Haza védelemeztetésével ne kelletnék nyúlni: melly szükségekre nézve ő Nāga meg-írt Bánfi Diénes Atyánkfiától *levált* tíz ezer forintokat. Mi-is azért egész Országúl, három Nemzetül, azon summa pénzt Ország szükségére ki-adott pénznek ísmérünk lenni, és *acceptálunk*-is. Így a' meg-írt Gyalu

Várát jószágival Ő Kegyelmének, *successori-*
nak, és *legatarius*inak a' mi Kégl's Urunk Ő
Nāga Kégl's *consensus*ából *inscribálunk* 35000.
forintban ezen *Articulusunkban*, utólbik
Donatiójának tenora szerént.

ARTICVLVS VIII.

MEg-tekíntvén a' mi Kégl's Urunk Ő Nā-
ga Teleki Mihály Kövári fő Kapitány
Atyánkfiának, e' Hazához és Ő Nágához va-
ló hűséges főlgálatját; Kövár vidékin Kö-
zép Szólnok Vármegyében Szelnitze és
Dragavilma nevű falukat, vizont Kégl's
A főnyunknak miképen *inscribáltuk* volt
Fogaraft hozzá való jószágival együtt. E-
zeknek mind el-adására és *recuperálására*
authoritást engedvén Ő Nāga, mellyre néz-
ve Kegyelmes A főnyunk Ő Nāga és Op-
ra Kertzesora, és felső Árpás nevű falu-
kat *inscribálván* meg-írt Teleki Mihály
Atyánkfiának, mellyekre a' mi Kegyelmes
Urunk Ő Nāga *consensusa*-is *accedált*: mel-
lyekben való Kegyelmes Urunk 's A fő-
nyunk Ő Nágának *collatióját* mi-is Országúl
confirmáltuk ezen *Articulusunkban*; nem
obstálván ezek ellen a' *Fiscalis* jószágoknak
recuperálásokról írott *Articulus*; hanem
meg-írt Teleki Mihály Atyánkfia maga,
successori, és *legatariusi* *Donatiójoknak tenor-*
ok szerént birhassák.

ARTICVLVS IX.

UGyan Teleki Mihály Atyánkfiának mind eddig mutatott, 's mind ennekutánna mutatandó hűséges és hasznos szolgálóját meg tekintvén, a' Kis Selyki *Fiscus* számára *cedálandó Dézmat vita durante* a' mi Kegyelmes Urunk ö Nága ö Kegyelmeinek *conferálta*: mellyben mi is Országúl ö Kegyelmet *vigore praesentis Articuli confirmáltuk.*

ARTICVLVS X.

I Fjabbik Rákóczi György Fejedelem idejében, mikor tudnillik a' *Fiscalis* jószágok Ex Art. An. 1667. *connumeráltattak* volna, Nemzetes Borfai Nagy Tamás Atyánkfia *supplicatiójában* jelti, hogy két faluját Fejérvármegyében, úgy-mint VVladházát és Nyírmezőt akkor *Fiscalisoknak connumeráltak* volna: fenn hagyván azért ezt a' *remediumot*, hogy ha kik igazságokban akkor meg fogyatkoztak volna, *novum cum gratia* mellett *procedálhatnak*, mellyetis meg-írt Atyánkfia elkövetvén, azon Falukat à *Fiscalitate* felzabadított, mellyekről újabb *Donatiót*-is írtott vólt, a' mint *declarálja* *supplicatiójában*. Azonban a' Lengyel Orzági sirlalmas hadi *expeditio* *interveniálván*, maga is porgány rabságába esvén, oda fok eztendőt

töltött, ez Hazára-is az alatt fok vezedelmes állapotok következtenek, mellyben egyéb javaival levelei-is el-veztenek. Meltó tekintetünk lévén azért eziránt való meg-találására, a' Nāgod kegyelmes *consensus*-is *accedálván*, azon *specificált* két Falut, *à Fiscalitate in perpetuum* fel-izabadítjuk, a' fellyebb meg-irt *ratiókra* nézve, *vigore praesentis Articuli*.

ARTICVLVS XI.

MEg-tekintvén Al-Pestefi Balog Máthé Atyánkfiának-is e' fzegény Haza kö-
Ex Art.
Art. 1664 zönséges főlgálatjában való fok rendbéli fáradozását, reménlvén hogy ezután is ezen Haza főlgálatjától, a' fükség úgy kívánván, nem vonogatja magát, erre való tekintetünköl, Torda Varmegyében Felső Orofiban lévő *Portiójának*, Görgény Szent Imrehi Nemes Udvarházának és ahoz biratott malomnak; Vízont Hunyad Varmegyében Pap Almás nevü *Fiscalis* falujának *dominiumában* meg-maradni Nagysāgod kegyelmes *consensus*-is *accedálván* e' dologból, végeztük, hogy *Donatiójának tenora* fzerént birhassa *pacificè*, nem *praejudicálván* a' *Fiscalis* jószágokról írott *Articulus*, mellynek erejével el-se vétessék meg-irt Atyánkfiától, *communi voto concludáltuk*.

ARTICVLVS XII.

SÁr-Pataki Márton Atyánkfiának fö Kö-^{Ex Art.}
 vetségre hatalmas Császárhoz való me-^{An. 1663}
 netelit méltó tekintetbe vévén a' mi Ke-
 gyelmes Urunk ö Nāga, 's remélnvén, a'
 fűkség úgy kívánván, ennekutánna-is Ha-
 za főlgálatjára - is kézségét, Alsó Orofzi
 Torda Vármegyei *Fiscalis* portióját, a' mint
 a' mi Kegyelmes Urunk ö Nagysága *con-*
ferálta ö Kegyelmének, nem *praejudicálván*,
 a' *Fiscalis* jószágoknak *recuperálásáról* való
Articulus, mi-is egész Országúl ö Kegyel-
 mét, azon *jussig* benne *confirmáljuk*.

ARTICVLVS XIII.

BALó Lázló Atyánkfiának-is meg-tekint.
 vén a' mi Kegyelmes Urunk ö Nagy ^{Ex Art.}
 sága, e' fzegény Haza közönséges főlgá-^{An. 1664}
 latjában való fok rendbéli főlgálatját,
 Preszáka nevü *Fiscalis* Falujának *Domini-*
umában meg-maradni, Nagyságod kegyel-
 mes *consensusa* - is *accedálván* e' dologból,
 végeztük; úgy-hogy *Donatiójának tenora*
 szerént birhassa *pacificè*, nem *praejudicál-*
 ván a' *Fiscalis* jószágokról írott *Articulus*.

ARTICVLVS XIV.

VÉgeztetett Országúl, hogy a' *Fiscalis*-
 kon kívül, valamelly *bonumok* és józá-^{Ex Art.}
 gok, *per Notam*, avagy *Defectum*, aut *vir-*^{An. 1659}
 tute

tute Articulorum qualitercunque Fiscusra devolváttatnak, azokat a' Fejedelmek magoknál ne tarthassák, se feleségeknek, se gyermekeknek ne conferálhassák; hanem más bene merita personának defacto el-adni tartozzanak. Eddig valók, salvo juris processu kezeknél maradván.

ARTICVLVS XV.

Ex Art. An. 1665. A' *Fiscalis Regestrum*nak az utóljára írott, Kegyelmes Urunk, hogy a' melly jószágok *per Contractum et Notam* deventáltak *Fiscus* kezébe, azon falukat, portiókat, akkor - is minthogy *Fiscalis*ok közzé nem írattak, *Fiscalis*oknak nem értették; úgy mostan - is nem értjük, hanem az előbbi *Articulus*ok szerént *jure perpetuo* el-adattathatnak, sőt ha még vólnának - is többek *Fiscus* kezénél el-adattathatnak, *ut supra jure perpetuo* végeztük.

TITULUS DECIMUS.

TERTIUS.

Cáptalanokról.

ARTICVLVS I.

A' Cáptalanok *requiráltatván Mandatum*mal, a' leveleknek fel-keresését és kiírását *sub poena Articulari* ne procrastinálják;

ják; mivel afféle kéfedelmes halogatás miatt fok fogyatkozás fokott lenni fokaknak dolgokban. A' *Liber Regiusok*-is ennekutanna bé-adassanak a' Cápitanokba: hogy ha kiknek jövendőben valami dolgokbéli akadályok *interveniatna*, fükséges levelekhez hozzá juthassanak annak módja szerént.

TITULUS DECIMUS.

QUARTUS.

Commissáriusok járásáról.

ARTICVLVS I.

KEgyelmes Urunk, az Orzágtól rendel-^{Ex Art.} terett és ki - küldetett *Commissariusok*^{An. 1668.} ellen, némelly helyeken, többi között Aranyas Széken - is nem régen fok fámú fegyveres népet költötenek-fel bizonyos kemélyek, kik-is mind fenyegetözésekkel mind fegyverkezésekkel, *obviálták* dolgokban azon *Commissarius* Atyáncfiait: melly e' Hazában hallatlan dolog, Végez-
tük azért, hogy az Orzágtól ki-küldendő *Commissariusok* ellen ha ki illy' formán tselekezik, és vagy fegyverkeznek, vagy fenyegetöznek, azon *poenán convinctas-
fék*, mint a' ki *finalis sententiának legitima executióját impediálja*; holott ha mel-
lyik

lyik fél bántódását *praetendál*ja, az ilyen dologban egy fegyvernek ki - vonásával, vagy mutatásával *obviál*hatja *per viam repulsionis* (ha ki azzal akar élni) az *executiót*.

TITULUS DECIMUS- QUINTUS.

Adótság meg-vételéről.

ARTICVLVS I.

Hallatnak és vannak ilyen dolgok - is, hogy az *Ecclesiáknak* és *privata personáknak* - is e' mostani fel - háborodott időkben, 's az előtt - is vévén - fel jövokat, és pénzeket, *sub spe futurae restitutionis* némelyek, (noha némelyek részéről erős *Reversalisok* és *Obligatoriak* - is *extálnak*) ha kéri, még törvényre igazítják, úgy *procrastinál*ják dolgokat, puzta köfállal és díbdáb ezközökkel, akarván *contentatiót* tenni; Végeztük az ilyenekről, hogy *literis vel humanis comprobálván* és *verificálván* az adótságot, hogyha az olyan adós *ad simplicem requisitionem* meg - adja, jó; *alioquin* az olyan helybéli Tíztek, a' hol *comperiáltatik* a' *Debitor*, *defacto contentálják* a' *Creditort de rebus mobilibus, illis verò non sufficientibus etiam de rebus im-*
mobi-

mobilibus; ha az-is nem lenne, magát-is a' *Debitor* meg - foghassák: és ha *medio tempore interest* adtak volna-is - meg, a' derék summába ne tudják; és ha a' Tízteken múlték-el, hogy nem *extorqueálnák, toties quoties, in poena Articulari convinctassanak*, és a' *Director* *exequáltassa-is* rajtok azon *poenát* ezen *Articulusunknak* erejével, minden *remediumokat* ebből ki-kötvén. Ha pedig a' *Debitorok* *deficiáltak* volna, azokra szálljon az adótság, kikre a' *Debitor*nak javai szállottanak; és valamint a' külső Nemesség 's egyéb rendek - is adótságokat ez *Articulusunk* *vigorával* *extorqueálják* a' városi rendeken; úgy azok-is meg vehesfék a' Nemési és más állapotbéli rendeken ez *Articulusunknak* *vigorával*: ha ki pedig kötés és kezes levele szerént akar *procedálni*, *arbitriumában* hagyatik a' *Creditor*nak.

TITULUS DECIMUS S E X T U S.

A r e s t u m r ó l.

ARTICVLVS I.

Mivel az *Arestum*nak alkalmatosságával fokban e' Hazában meg - karosítottak, *Ex Art. nagy confusio* lévén az *Arestum*nak és *Poten* An. 1667.

tiáknak dolgából közöttünk; hogy azért mindenek közt meg-légyen vilagoítva az *Arestum* 's a' *Potentia*, Nāgod Kegyelmesége - is *accedálván declarálni* fűkségnek ítéltük: A' *Potentia* azért az; midőn valaki sem Bírakat, sem egyéb Tízteket nem *requirál* valamelly embernek meg-fogása, vagy valamelly marhájának, vagy javainak el-vétele felől; hanem maga tulajdon erejével *authoritásával* meg-fog valakit, vagy javait el-vézi és foglalja; az ilyen nem *Arestum*. Ellenben az *Arestum* az, midőn valaki valamelly városnak, vagy falunak és helynek *requirálván* valakit személyében, vagy javaiban meg-tart, mellyből - is fok alkalmatlanság fokozott ki-jöni, az *arestáltató* vagy *arestáló*, és az *arestáltatott* személyek között, mellyből-is gyakorta búsulások, sőt károk-is következnek mindenik félre. Melly-is hogy ezután *aboleáltásék*, az *arestálás* dolgában ilyen mód *observáltásék*, úgymint: Nemes embert *non nisi in flagranti crimine* tartóztatásnak-meg akárki *instantiájára*-is, a' kinek Nemessége világosan *constál* a' Tíztek előtt a' *Decretum* szerént; hogy ha pediglen olly igen isméretlen személy volna, kinek Nemessége senki előtt-is bizonyosan nem *constálna*, annak meg-fogásában a' mi törvény-

vénytelenség esik, annak büntetése szálljon az *Arrestátorára*, az ide alább meg-írt mód szerént. Paraszt embert gyanóra-is szabad legyen meg-fogatni, az elébbeni *Articulusok* szerént; hogyha pedig valaki nem gyanóra, hanem másképen tartóztatna - meg, valamelly paraszt embert a' Tisztek ereje által, 's a' törvény szerént Nap - fényre jöne az *arrestátot*t személynek igazsága, nem a' Bíró, a' ki más kényszerítéséből tartóztatta - meg, hanem az *arrestátó* személy *convincáltasék* minden *poenán*, valamit az ideig az *arrestálón* kerehetett volna a' meg - bántódott fél. Hasonló *processus observáltasék* annak a' Nemes embernek *arrestálásában* - is, a' ki tellyességgel isméretlen lévén valamelly helyben, úgy találna esni *arrestum* alá, nem tudván senki az ott valók között Nemesfévét. Az-is meg-eshetnék, hogy valamelly értetlen ember *arrestáltathatna* valakit, annak-ntánna oda hagyná perit 's amaz *arrestátot*t személy méltatlan szenvedne a' meg-fogató miatt: azért az ilyen *Casusban* fíntén úgy *poenákat* felelhessen hozzá az *arrestátot*t személy, a' Törvény-tévök-is ítéljék-meg, mintha jelen volna az az *arrestátó* ember: adjon *sententiát* - is ki az *arrestátot*t embernek a' törvény - tévő, mellyel valahol találtathatik az, a' ki

ötet árestálta vólt, annak a' helynek Tíz-
 tei tartozzanak *executiót* tenni a' *sententiá-*
 nak *continentiája* szerént.

ARTICVLVS II.

Vannak affelett fok tsalárd adófok - is,
 kiket ha a' *Creditor* meg-perel és ha
 meg-nyér-is, de a' *sententiával* *executiót*
 ellene vagy nem tehetnek, avagy tenni
 nem akarnak némellyek; Azért végeztük,
 hogy valakik törvénnel *convincálják* az
 adófokat, arról költ *sententiával* teheffe-
 nek *executiót* rajta, tudnillik, a' *convictus-*
 on, valahol találtatik. Mind a' fellyebb
 meg - írt *Casusokban* pedig tellyesféggel
abscindáltassanak a' *remediumok*. Lévén ez
 a' fokás-is a' *Regius funduson* lévő Váro-
 fokon és Falukon, hogy némellyek meg-
 fogatván valamelly embereket, törvényire
 rá nem mennek, és így a' fogoly fok ide-
 ig a' fogságban nyomorog, sőt meg-is hal
 a' fogságban; Végeztük azért Nagyságod
 kegyelmes tetzéséből, hogy ha kik fog-
 lyokat tartatnak-meg, *ad quindenam* men-
 nyenek reá, ha elébb nem-is; egyébaránt
 botsáttságok - el a' fogoly; hogyha pedig
 maga a' ki meg-fogtatta, reá nem érkez-
 hetnék; mindazonáltal levele által tudó-
 síthatná, vagy egyébaránt-is a' Tízteket
 annak módja szerént arról, hogy tovább-
 is

is tartsák-meg a' foglyot újabban, mivel rá akar menni, *in tali Casu post quindenam*, nyóltzad napig újabban tartsa - meg a' Tízt; de akkor osztán végképen igazódjék-el dolga, tovább fémmiképen ne tartsásék; hanem vagy *convincálta*sásék, vagy el-botsáttásék.

TITULUS DECIMUS
SEPTIMUS.

Kornis Gáspár Uram dolga Kemény
Jánosné Fejedelem Afzónnyal

ARTICVLVS I.

Nagyságos Kornis Gáspár Atyánkfia jelenté, az el - múlt napokban Néhai Méltóságos Kemény János Fejedelem ö Nāga *Relictája* bizonyos adótságát *praetendálván* lenni Néhai Kornis Ferentz meg-írt Kornis Gáspár Atyánkfia édes Attyánál, mellynek meg-fizetése szállott volna fiára: melly adótságának meg - vételében nem ez Haza törvényivel, hanem Magyar Orzági törvény szerént *procedált* ö Nāga, és az ott való törvény szerént bizonyos rész jószágát el-is foglaltatta ö Kegyelmének; noha Erdélyi emberek vóltak, mind Néhai Kemény János Fejedelem ö Nāga, 's mind Néhai Kornis Ferentz Uram, szoros *Arti-*

*culus*fa-is lévén e' Hazának a' rabok adós-
 ságinak meg-vételéről. Mivel azért közön-
 séges szabadlágúknak meg-bántódása lát-
 fizik lenni abban, hogy Erdélyi emberek
 között, és Erdélyi dolog felől, nem en-
 nek a' Hazának *competens* Bírāja előtt lött
 peri és annak *decisió*ja, semmit nem tud-
 ván annak a' törvénynek Bírāja abban -is,
 ezekre a' bóldogtalan állapotokra nézve,
 minémü erős *Articulus*okat és rövid *pro-*
*cessus*t írt a' Nemes Ország, a' rabok és
 azoknak adóságoik felől: annakokáért a'
 mi Kegyelmes Urunk ö Nāga kegyelme-
 sen ígervén, hogy Méltóságos levelével
requirálná meg-írt Kemény János Fejede-
 lem ö Nāga *Relictáját*; hasonlóképen mi-
 is Országul, ö Nāgát illendő engedelmes-
 féggel írt levelünkkel, azon el foglalt jó-
 szág vizsza adásáról meg - találnók; úgy
 mindazonáltal, hogy ha ö Nāga még-is
 nem *restituálja*, *Articulus*ba íratnék, melly-
 nek *vigorával* Erdélyi birodalomban lévő
 jószágából ö Nāgának annyi erő jószága
 foglaltassék-el. Végeztük azért, hogy ha
 a' meg írt Fejedelem Afzony ö Nāga, a'
 Nāgod Méltóságos *requisitió*jára, 's mind
 pedig a' mi *Instantián*kra, azon el-foglalt
 jószágot Kornis Gáspár Atyánkfiának nem
restituálja; tehát ezen *Articulus*unknak ere-
 jével,

jével, a' meg-írt Fejedelem Afzonymnak az Erdélyi birodalomban annyi erő jószágát Kornis Gáspár Atyánkfia el-foglaltathassa. A' Méltóságos Fejedelem Afzony, hogy ha akarja keresni *in foro competenti* az adótságért itt Erdélyben Kornis Gáspár Atyánkfiát, álljon az ő Nagysága szabadságában.

COMPILATÆ CON-
STITUTIONES REGNI TRANSILVA-
NIAE, ET PARTIUM HUNGA-
RIAE EIDEM ANNEXARUM
PARS QUINTA.
DE EDICTIS ET TRIBUTIS.

Némelly Articularis és Homagialis
poenáról.

EDICTVM I.

MIvel az 1653. esztendőbéli
Constitutióban Part. 5. Edict. 30 expressa poena nintsen; Végeztetett,
Ex Art. An. 1654. hogy a' kik ez ellen *impingálnának*, két-
ház forinton *convincáltassanak*, mint az
egyéb *Constitutióknak* nem *observálói* fok-
tak *convincáltatni*: a' több *Articulusokban*
és *Edictumokban* is a' hol *expressa* nintsen,
két-ház forint legyen a' *poena*.

EDICTVM II.

AZ Országnek *Decretumában* vagyon írás
Ex Art. An. 1656 felöle, hogy a' perlekedésekben lett
birságokból, a' pereseknek mennyi részek

légyen; mindazonáltal némelly Bírák az-
 zal *abutálván*, az olyan birságokat csak
 magoknak tartják, még a' *homagiumnak*
poenáját - is, melly csak a' perest illetné,
 melly miatt a' peres csak hijában fírad;
 Végeztetett azért, hogy minden Széke-
 ken, Városokon, és Vármegyéken, a' *Cau-*
sansoknak causájokból emergálandó poenák-
ból rata portiójok a' Decretum tartása fe-
rént kinek-kinek ki-adattafsék.

K O L O ' s v á r r ó l.

E D I C T V M III.

Végeztetett, hogy a' Kolosvári dolgok-
 ról, 's állapotokról, úgy-mint Hadna-
 gyoknak és *Assessoroknak* válaftásáról, 's
 az ott való *Praesidium* lovainak tartásáról
 való helyeknek *modalitássáról emanálta-*
 tott *Articulusok* mostan - is *in vigore* ha-
 gyassanak; sőt ha ez-után azon Kolosvári-
 ak még-is *opponálnák* magokat, méltó *poe-*
na decernáltafsék ellenek.

E D I C T V M IV.

HA melly hó pénzes Katonák Kolosvá-
 ri fő Kapitány Atyánkfia tizti alól el-
 főktenek vagy el-főknének, valahol talál-
 tatnak, azon Kapitány Atyánkfia *requisitió-*
jára sub poena Articulari, exclusis omnibus ju-

ridicis remediis exequenda, mindenütt tartozzanak meg-fogni, és kézbe adni: kiknek-is méltó büntetések azon Kapitány Atyánkfia *dispositiójára* hagytuk.

E D I C T V M V.

AZ *Approbata Constitutióban* Boros Jenő-ről írott *Edictumok observá/tassanak* a' Kolosvári lakosoktól.

Szamos-Ujvárról.

E D I C T V M VI.

NEM kevés hafnát látván az Országnek abból ki-jöni, ha a' Szamos-Ujvári jószágban lévő Puskásoknak meg-engedtetnék *Geivára telepedések*: mivel fizetetlen szolgák léznek; utánok pedig a' szükségnek idején nem kell postálkodni, azon helyben is kéz *praesidiumok* léznek: Végeztetett azért Nāgod kegyelmes *consensus*ából, hogy telepedjenek oda, és Nagysāgod adjon új *Privilegiumot* nekik; vagy ha vólna *Privilegiumok*, méltóztassék Nagysāgod *confirmálni*.

Kövár Vidékiről.

E D I C T V M VII.

HA kik Kövár Vidéki *Fiscalis* jószágot bírnak, és onnét afféle *Fiscalis* jobbágyokat, magok ős jószágokba szállítottanak, vagy

vagy telepítettek, ö. magok és nem más
elébbeni *Possessor*, az olyanok e' jövő kö-
zelbik Pünkösöd napjáig vízfűzta szállítassá-
nak; vagy ha ezután-is azt tselekednék,
az *Articularis poenán convinctatassanak: ex-
cipiátatván*, ha kik udvartéli főlgaságra,
vagy Mólnárságra, és egyéb hasonló hí-
vatalra hozattanak, vagy hozatnának-el
efféle jobbágyokat.

D É S R Ő L.

E D I C T V M VIII.

Mivel Dés mező Város lévén nem bátor-
ságos oda való telepedések, és ott va- *Ex Art.
An 1665*
ló lakások, több lakosival együtt azon
helynek; kihez képest hogy bátorságofab-
bak lehessenek oda való telepedésekben,
és ott való lakásokban, végeztetett, hogy
jó erős palánkkal környül vétessék: és a'
közel valók *sub poena violationis Articuli*,
úgy-mint Belső Szólnok egészen, Doboka-
is ekképen, Kolosvár - megyének-is köze-
lebb való része, 's Belzterczei Atyánkfiái-
is kötelesek legyenek, ilyen közönséges
Haza javára nézendő dologban illendő fe-
gitséggel lenni.

E D I C T V M IX.

DÉsi Atyánkfiái mellett való *instántiánk-* *Ex Art.
An. 1667.*
ra, hogy Nagyságod kegyelmes *resolu-*
L tioja

tiója szerént arra lépett, hogy ez-után *privatim* Gyűlésekre *Regalissal* ne hívattassanak, *gratuitus laboroktól immunisok* legyenek; ahozképest végeztetett, hogy ezután a' Vármegyével azon dologból - is mindenkor egyet értsenek Nemes emberek lévén.

Bánfi - Hunyadról.

EDICTVM X.

Ex Art. An. 1665. A' Bánfi-Hunyadiak noha jobbágyság alatt vannak; de mivel-hogy *Regalissal* hívatatnak (*Oppidum* lévén) a' *Diaetára*, fok terhelésük - is vagyon, méltónak ítéltetett, hogy mint a' több mező városok, úgy ök-is a' nyomnak fel-vételével és követésével ne tartozzanak; mások-is hasonlóképen az ő nyomoknak fel-vételével ne *aggraváltassanak*.

Abrug Bányáról.

EDICTVM XI.

1655. A' Brug Bányán *civilis fundust* bíró Nemesiség dologából - is végeztetett, hogy házok nem *exempta*, azzal hogy magok földjeikben Nemesek, ne vonhassák - ki magokat a' városhoz való *contributióból*; hanem tartozzanak *contribuálni* a' *civilis fundusokról*: több adóval nem terhelvén

a' Városi rend ezeket-is mint magokat; hasonlóképen a' közönséges jóra nézendő dologban is tartozzanak egyenlő terhet *supportálni* a' Városi renddel.

Szék Városáról.

EDICTVM XII.

Szék Városában *resideáló*, 's *resideálni* akaró Nemes Atyáncfiainak *instantiájokból* Ex Art. An. 1664. értjük: hogy azon Városnak lakosi abban a' helyben való lakásokat, 's megtelepedéseket nem akarnák; *concludáltak* azért, hogy ha oda *confugiált* Nemes Atyáncfiat megbántanák, háborítanak, és köztök nem *patiálnák*, *eò factò privilegiumokat amittálják*: ha pedig ezen sem tanúlnának, *in amissione universorum bonorum suorum convincáttassanak*, és *vigore praesentis Articuli, exclus omnibus iudicis remediis, irremissibiliter* rajtok *exequáltassék*: mellynek két része Ország számára, harmad része pedig a' megbántódott felekre az *Executorokkal* együtt fordítassék.

Vásárokról és Sokadalmokról.

EDICTVM XIII.

Minden sokadalmokban a' Hazafiainak leg-első *prerogativája* légyen az adás-Ex Art. An. 1655.ban és vevésben, és ha valaki a' Hazafiai

közzül, akárki - is az *emptorok* vagy *venditorok* közzül abban meg-háborítana. olykor midön külsöknek meg - engedtetett az adás és vétés, *in poena Articulari convictátsák.*

E D I C T V M XIV.

Minden Városokon és Vásáros helyeken e' Hazában szabados légyen akármit is vásárolni, mind szegénységeinknek, mind más rendbélieknek-is, akkor mikor azon Városbélieknek, vagy Vásáros helybélieknek szabados adni és venni: mellytől ne - is tilalmaztassanak szegénységink 's mások-is, femmi szin és *praetextus* alatt a' Városbéliektől és Vásáros helybéliektől, *sub poena Articulari.*

E D I C T V M XV.

Ex Art. An. 1668. **L**Évén meg - bántódásunk ebben-is, mind magunknak 's mind szegénysegeinknek, hogy fokadalmok alkalmatosságával, vasat 's egyebet-is épen magok számára el foglalván a' Városbéliek, külső embereknek nem engednének vásárolni; hanem magok a' fokadalmok, 's vásárok idején a' bézedett marhát, 's azután-is, majd kétfézer árán adják-el magunknak és szegénységeinknek: Azért, hogy ezután afféle dolgoktól *supersedeáljanak*, és mindeneknek min-

denekben, minden fokadalmas és vásáros helyeken szabados vévést és adást engedjenek, *sub poena Articulari* végeztetett.

E D I C T V M XVI.

Minden helyekre Ország Gyűlése alatt, a' máves emberek, mindenféle míveket, és egyéb rendek-is akármi el-adandó marhájakat szabadon bé-vihetik, árúlhatják, senki őket *impediálni* nem mérézvelvén.

G y ű l é s e k r ö l.

E D I C T V M XVII.

Midőn *Generalis* Gyűlések *celebrá*tnak, a' *Statusok*nak külön-külön az ő ren-^{Ex Art. An. 1666.}dek szerént a' mint az alkalmatóság és hely-is engedi, a' régi jó *usus* szerént, egy-egy bizonyos útrza rendeltsék a' állás októól; hogy eziránt-is jobb alkalmatóságok lehesse egymásközött való dolgoknak *consultatio*jára, és azoknak *peragát*ására.

E D I C T V M XVIII.

Mivel némelly Atyánkfiak a' mi Kegyelmes Urunk parantsolatjával és az Or-^{Ex Art. An. 1663.}szág dolgaival-is nem gondolván, a' Gyűlésekre el-nem jönnek, vagy a' kik el-jönnek-is, meg-mútatják magokat, és azonban nem hogy végig, de még félig sem várják

ják a' Gyülést; történt 's eddig-is hallatott az fokaktól az ilyenképen magokat *abstractóktól*, hogy azzal kárhoztattak, hogy ök nem végezték. Hogy azért minden ember féljen, és Ura parantsolatjának engedelmés légyen, Ország javára nézendő közönséges Gyülésekből magát el-ne vonja, ne-is *crimináltassunk* azzal, hogy ök nem végezték; *decernáltuk*, hogy ennek-utánna a' *Praesidens* Urak a' *Catalogust* el-olvasítván, valakik jelen nem léznek a' hivatalosokban a' Gyülés bé-állásakor, el-bomlásakorig, és a' *Catalogus*nak el-olvasásakor *absenseknek comperiáltatnak* lenni, az olyanokon *irremissibiliter exequáltassák sine personarum respectu* a' 200. forint *poenát*; ha pedig a' *Praesidens* Urak, az olyan magokat *absentálókon*, a' meg-írt *poenát* nem *exequáltatnák*, vagy *condonálnák*, *eò factó* a' *Fiscalis Directorok*, *comperta rei veritate* a' *Praesidens* Urakon *exequáltassák* azon *declarált poenát* a' fellyebb meg-írt mód szerént: fenn maradván mindazonáltal a' *Praesidens* Uraknak *authoritások* ennyiben, hogy az Ország Fejedelme búsitása nélkül, ha kiktől *requiráltatnak*, 's méltónak ítél-lik el-botsáttatásokat, el-botsáthatják.

Szentegyház Erdejéről.

E D I C T V M XIX.

Vannak Háromfzéken 's egyéb helyeken is a' Székelységen olly' darab erdők, Ex Art. An. 1655. mellyek Szentegyház erdejének hívattanak, mellyeknek mind gondvifelése mind jövedelmének *erogálása* eddig a' falubéliek *dispositiójában* állott; mostan pedig ez *authoritást* az Egyházi rendek magoknak akarván *vendicálni*, végeztetett, hogy e' dologból eddig *observáltatott usus* tartassék meg, és abból való *proventus* Templom épülettire *convertáltassék*.

Puskáfokról.

E D I C T V M XX.

Hogy Nagyságod a' Haza szolgálatjára bizonyos számú jó Puskáfokról, Ex Art. An. 1657. *provideál*, ebbéli tselekedeteit is Nagyságodnak több Haza javára nézendő dolgokkal együvé számlálván, alázatosan meg szolgáljuk, *approbáljuk* is, hogy Nagyságod két *házat Nobilitáthasson* a' *Fiscalis* jószágokból: úgy hogy maradékjok is, a' Fejedelemnek és a' Hazának azon állapotban szolgáljanak, tartozván azokat a' Puskáfságra megtanítani; kik is az Országnek, Fejedelemmel együtt, hittel légyenek kötelesek.

E D I C T V M XXI.

Ex Art. An. 1668 **A'** *Fiscalis* jószágokból *Nobilitá*tatott Pus-
kásokról írt Maros Vásárhelyi 30. *Ar-
ticulust*, minden rézeiben *confirmáljuk cum
hac declaratione*: hogyha hól talátnak
közülök olyanok, a' kik mind *Nobilita-
tió*jokkor írt *conditió*jok ellen tselekedte-
nek; mind pedig más fínes mesterségek-
kel akarják a' *Fiscust* és az Országot *defrau-
dálni*, azon helyeknek fő Tízteitől (jól
meg - vi'sgálván mindazonáltal dólgozat)
vizza viteffenek a' jobbagyságra.

Commissariusokról.

E D I C T V M XXII.

Ex Art. An. 1664 **E**Z Országban idegen követeket hordozó
és késérő *Comissariusok*, hogy azon kö-
veteket Várakba és Városokba bé-ne fál-
lítsanak (úgy mindazonáltal, hogy a' kö-
vetekre illendő *provisio* legyen) végeztük.

Örízésről.

E D I C T V M XXIII.

Ex Art. An. 1655 **N**Oha mind éjjel smind nappal az öri-
zések, hogy mindenütt meg légyenek
*sub poena flor. 12. toties quoties negligálnák,
exigendorum decernáltuk* volt, mindazonál-
tal hogy a' nappali örízések olly' szorgal-

matosképen és büntetés alatt meg-kíván-
tassanak, szükségesnek nem ítéltük: Végez-
tük azért; hogy e' részben az *Articulus tol-
laltassék*, és a' hól a' nappali örzést nem
continuálják-is, *poena* ne légyen.

N y o m r ó l.

EDICTVM XXIV.

A' Nyom követésről és el-lopott vagy
nyúzott marháknak meg-fizetéséről
írott előbbeni *Articulusok* tartassanak-meg
illyenképen. Hogy ha valamelly Falukon
vagy Városokon kívül száll-meg valaki, és
marhája el-vez, tartozzék a' káros ember-
rel együtt az a' Falu vagy Város a' nyo-
mot fel-venni, és ha azon határból a' nyo-
mot ki-nem vihetik, vagy ha azon határ-
ba nyúzva taláztatik az el-vezett marha,
esküdjék reá a' káros ember, el-vezett mar-
hájának nyomára vagy meg-nyúzott mar-
hájára, így tartozzanak azon helynek la-
kosi a' káros embert *contentálni*, a' lotrot
pedig ha ki-adhatják, a' fizetéstől *absolvál-
tatnak*: hogy ha pedig arról a' határról,
a' hól el-vezett a' marha, a' nyom által vi-
tettetik, ez iránt-is fizetni ne tartozza-
nak; hanem a' melly Falunak határára ál-
tal adatik, azon Falubéliek, vagy Városbé-
liek-is *requiráltatván*, tartozzanak ugyan

ki-menni, és a' káros emberrel a' nyomot követni; és ha a' Falujukba vagy Városokba vitetik-bé a' nyom, azon mód szerént büntetteffenek; de ha a' Falun vagy Városon kívül téveztetik-el a' nyom, netartozzanak semmivel-is: annak-felette, hogy ha az ilyen Faluknak, vagy Városoknak határán nyúzva találtatik az olyan marha, esküdjék - meg azon helybéli Bíró heted magával, hogy nem közzülök való tselekedte; mellyet ha *posthabeálnak*, fizessenek a' fellyebb *specificált* mód szerént: efféle dolognak el-igazítására és *executiójára* a' Vicé Ispánt minden helyeken egy forinttal, a' Fő Bírókat húzonnégyszáz pénzzel vihessek - ki a' régi *usus* szerént; más rendbéli *multát* a' Tisztek ne *extorqueáljanak*. A' puízta *Praediumok* e' *specificált Articulusban* nem értetnek, mivel olyan helyen nintsen ki fizessen; a' nyom mindazonáltal vitessék által, ha el-nem vész. A' melly helyek eddig nyomot fel-nem vettek, ezután is tartozzanak fel-venni; úgy hogy azok marhájok nyomokat sem tartoznak mások fel-venni.

E D I C T V M XXV.

Végeztetett, hogy a' melly *Oppidumok* és helyek ennek előtte nyom fel vétellel nem terhelteffenek, ennek-utánna is ne terhelteffenek; mellyeket keressenek-ki

Istenefen azon helybéli Tíztek, a' hol ilyen helyek vannak, úgy vegyék igazításba; de a' melly helyek ennek-előtte nem tartoztanak fel-venni, ezután-is ne tartozzanak; ezt pedig úgy értjük, hogy ha melly helyek más helybéli efféle nyomot nem szoktanak fel-venni, imezek se tartozzanak amazok marháinak nyomát fel-venni.

E D I C T V M XXVI.

FÉjérvár-megyében Tótfaludi, Sárdi, Kis-faludi, Nyírmezei, Vladházi, és Moroz-nai falubéli lakosok, hogy eddig a' nyom fel vétel dolgából egyet nem érttettek; végeztük, hogy *à modo deinceps* éljenek a' nyom fel-vételről, a' lopott marhákról írott *Articulusok*nak *continentiájok* szerént. Kik ha azokhoz nem tartanak magokat, a' Tíztek *sub poena Articulationi superinde expressa*, reá kényszerítsék őket, meg-is büntetésük kedvezés nélkül az *Articulusok* rendtartása szerént.

Productióról.

E D I C T V M XXVII.

AB Anno 1657. a' melly *Fiscalis* jószágok a' *Fiscustól* másoknak *conferáltattak*, azokról *producálják* a' *Possessorok* *Donatiájokat*

jokat alkalmatos időben akkorra, mikor a' Nagyságod kegyelmes tetzése *accedál*, a' Tanáts Urak, fő Tíztek és Tábla-fiai *convocáltatván* egy bizonyos helyre, és ott *revideáltatának*, mellyek maradhatnak meg, és mellyek nem: addig pedig *productióra* senki ne kényszerítessék, és meg ne károsíttassék; a' melly jószágok pedig nem *Fiscalisok*, ide nem értetnek. Ha kik az el-múlt időkben *Fiscalis* jószágokat *impetráltanak*, 's nem tsak úgy írátták *Donatió*jokat, hogy *depositâ integrè inscriptionali summâ*, hanem némelleyek *vita durante*, némelleyek még maradékokra-is *irredemptibiliter*: végeztük, hogy afféle *Donatiók*-is *producáltatának* a' fellyebb *specificált* alkalmatossággal; sőt ha kik egy *fundust impetrálván* a' *Fiscustól*, annak fíne alatt többet-is *apprehendáltanak* volna; vizont máfoktól-is olyanoktól vették volna *quoquomodo* jószágokat és *Fiscalis* örökségeket, kiknek nem adhatóí vóltanak, azokat-is tartozzanak *producálni*, ugyan azon mód szerént: mellyek - is véteffenek igazításba *modò supra declarató*.

M É R T É K R Ő I.

E D I C T V M XXVIII.

Exc Art. An. 1667. N Yilván való kárunkat látván a' Vékának és Ejtelnék nem egyenlő vóltok miatt, melo

mellyekből-is nagy *confusio* vagyon az Országban; Azért *concludáltuk*, hogy mindenütt az Országban mérefsék az Ejtél és Véka a' Kolosvári Ejtélhez és Vékához: hogy eziránt való *confusio*-is minden helyeken ez Országban *tolláltassék*; mellyre a' Tíztek mindenütt szorgalmatoson reá vigyázzanak *sub poena Articulari*; ide nem értvén Máramarost.

Csík - Szeredáról.

E D I C T V M XXIX.

Csík Szeredai Csizmadiák mívekkel azon Tartományt elégségesképen el - nem Ex Art. An. 1655. tarthatják; azért másfunnan-is azonféle míves emberek szabadon bé-mehessenek, és míveket *exerceálhassák*, mind ott, 's mind más közel való falukban.

I g e n r ő l.

E D I C T V M XXX.

Mivel az Igeni vásár a' Fejérvári vásárnak akadályára és *praejudiciumára* va- Ex Art. An. 1666. & 1669. gyon; az elébbeni *Articulus* szerént *tolláltatik*: melly ellen ha *impingálnának* az Igeniek, *toties quoties*, a' Vármegye Tíztei *exequálják* az *Articularis poenát* rajtok. A' Fejérvári vásár pedig ilyen formán lé-

gyen, hogy Gyüléseknek idején, vásár-napokon, és a' Fejedelmeknek-is ott léteben; tíz óráig ne légyen szabados a' Fejérvári lakosoknak semmit-is venniék és bé-fedniek, sem ben a' városban; sem pedig kin a' mezön, hanem az Udvariak és az Udvarhoz jött fő Rendek, 's azok Szolgainak számokra légyen szabados vásárlani; tíz óra után pedig szabadítsa-fel a' vásár Bíró mindeneknek a' vásárt: hogy így sem az el-adandó marha árán fellyül elne adatassék, sem pediglen a' vévök megne szüküljenek.

Szomszéd Országokkal való dolgokról.

EDICTVM XXXI.

MInémű sok károkat szenvedjenek a' Szathmár-Vármegyebéliektől, annak szomszédságában lévő Atyánkfiai panaszokból *Ex Art. An. 1656* értjük, holott a' régi határ halmokat elhányván, csak nem régen-is új határ halmokat *erigált*anak, Hazánk határinak kissebbitésére; kik felől *concludáltuk* a' Nagyságod kegyelmes *resolutiójából*, hogy az újlag *erigált* határ halmokat megne engedjék a' Vármegyék, és azoknak a' Tisztái; de azonban a' régieket se bolygassák, míglen annak idejében mind két Orzágnak

Constitutioi fzerént, per Commissarios delegatos igazításba nem vétetnek a' meták.

Hódołtságon lévő Falus Bírókról.

EDICTVM XXXII.

A' Hódołtságon ha Török jár, tartozzék a' Falus Bíró falus feleivel a' közelbik végbéli Tízteknek minden kéfedelem nélkül hírré adni: mellyet ha el-múlatna az olyan Falus Bíró, a' hol a' Török vagy Ármás járna, 's még - is tudtára nem adná a' közelbik végbéli Tízteknek, méltó 's illendő büntetéssel hogy meg - büntetessék, közönségesen végeztük.

Ex Art.
An. 1667

Adózásért lett zálagofításról.

EDICTVM XXXIII.

HA ki a' Nemesség közzül, e' kételenségből reánk vetett summát meg-nem adhatná, vagy adni nem akarná, ad-ja-meg más érette, 's azt a' jószágot, a' mellyről meg-nem adta, foglalja-el, 's birja zálagúl, míglen a' mostani szükségre rá adandó pénze a' Debitor által le-nem tétetik: Mellyet ha kézbe a' Nemes ember a' Creditor kívánsága fzerént botsátani nem akar-na, a' Tíztek brachiummal-is kézbe botsátani tartozzanak; melly ellen-is ha resistál-

Ex Art.
An. 1658

na, annyi jószágához való igazságát örökösön el-vezeffe: a' *haeres* pedig mikor a' pénznek szerét teheti, tartozzék a' *Creditor absque ullo juridico processu ad simplicem admonitionem* leválni, és az el-foglalt jószágot a' *haeres*nek *restituálni*: mellyet ha a' *Creditor* tselekedni nem akarna, *requirálván* a' *haeres* azon Vármegyének vagy Széknek Tízteit, tartozzanak *simpliciter* a' *haeres*nek maga jószágát *restituálni*; a' *Creditor* pedig pénzét-is *amittálja*.

E D I C T V M XXXIV.

Mivel mostani rendkívül való *Contributi*ónk, ez Haza meg-maradására nézendő; azért valakik vagy *inscriptiós* vagy zálagos jószágot birnak, a' mit most *extraordinariè* kelletik a' *Possessor*nak fizetni, *tempore redemptionis* a' *Capitalis* summával *refundáltassék*: ide nem értvén, a' kik rab-ságból való szabadulásokért kényszerítették el-zálagosítani jószágokat.

Békés Vármegyéről.

E D I C T V M XXXV.

A' *Partiumbéli* Atyánkfiai jelentik, hogy a' Békés Vármegyei Nemesek, és egyéb rend nem akarna fizetni a' tőlünk Országúl fel-vetett rendkívül való adózásokban; végeztetett azért, hogy Békés Vármegye

elej-

eleitől fogván a' *Partium*hoz lévén *incorporá*ltatva, ha ez illyen rendkívül reánk Országúl fel-vetett summába nem *contribuál*nának, akármelley *fin* és *praetextus* alatt-is, Nemességektől kell meg-válnick: ha ki mellyet közzülök jobbágnak kér-meg, Országúl azért minket ne búsítsanak; mert mi óltalmazni nem akarjuk ez ellen őket semmi időben.

P é n z r ö l.

E D I C T V M XXXVI.

Hogy a' Császár garasfa, és a' Lengyel Országban újonnan vert fustákat-is, a' ^{Ex Art.} mellyek jó ortokkal együtt Leopoldufok- ^{An 1664.} nak neveztetnek, kik eddig bé-hozattanak ez Országba, végeztünk, hogy az Országban minden rendektől, az ö *valorok* fzerént elvéteffenek *sub poena flor. 200.* ha kiket igaz kamarán kelvén meg-érnek rajta, hogy elnem vennék, *irremissibiliter exequáltasék* rajtok a' *poena*: mellynek két része Ország számára a' helyeknek Tízteitől, és, ha a' dolog úgy hozta, *Director* neve alatt is *exequáltatván* fordítottasék és *szolgáltatásékbé*, harmad része a' panaszló féle legyen az *executorokkal* együtt; de mivel a' Lengyel Orzági négy pólturás, és tíz pólturás új fustákok hibások, valakik ezután bé-hoz-

M z á k,

zák, tölök el-vétefsék a' harmintzadofok által, vagy a' melly helybe bé-hozatik, annak a' helynek Tíztei által, és *Fiscus* számára adafsék; hasonlóképen ha kik az öt pénzes garast e' hazából ki-vinnék, 200. forint *poena exequáltafsék* rajtok, pénzek is el-vétefsék; hogyha a' harmintzadofok vagy valamely helynek Tíztei el-múlatják az erre való vigyázást, *in poena Articulari convincáltassanak*: melly is *irremissibiliter exequáltafsék* a' *Director* által.

Aranyról és Tallérről.

E D I C T V M XXXVII.

L Átván abból való kárunkat és fogyatkozásunkat, hogy a' Tallért és Aranyat *valorán* fellyül kezdették váltani; végeztetett, hvgy senki az öreg Tallért két forintnál, az Aranyat négynél, az Orozlányos Tallért száz nyóltzvan pénznél, fellyebb el-váltani ne mérészelje; holott az is rendkívül való árra: külömben tselekedőtől vétefsék-el, és fordittafsék az Ország számára: mellyre azon helynek Tíztei *sub poena Articulari* tartozzanak vigyázni; melyet ha el-múlatnak, a' *Director exequálja* rajtok.

Ex Art.
An. 1664.

Puzta Szent Miklósról.

E D I C T V M XXXVIII.

Noha elébbeni Fejedelmek idejében, Mikola Sigmond Atyánkfiának Kolosvármegyében lévő Puzta Szent Miklós nevű örökös Falu helye határán, néha a' lovakat hatalmasúl a' *Possessor*nak Nemesi szabadsága meg-bántódásával és sok kárával a' Kolosváratt *quartélyozó* Katonák füvelték; de fokzori alázatos *instantiá*ját és örökös jufsát látván ifjabbik bódlog emlekezetü Rákóczi György Fejedelem *in Anno 1653. jam evoluto, remittálta* vólt meg-írt Mikola Sigmond Atyánkfiának *in perpetuum*, mellyet előttünk *exhibeált testimonialissá*ból világoson láttunk; még-is mi gondolatjokból a' Kolosváratt lévő *Praefidiariusok*, elébbeni *sopiáltatott* törvénytelen *ususra* tzelozván, újabban-is hatalmasúl reá hajtották vólt ménesseket. Mellyről való panaszát hallván Mikola 'Sigmond Atyánkfiának, és közönséges Nemesi szabadságnak meg-bántódását látván abban, hogy igaz úton birt józága valakitől, és egyéb java el-vétesék 's *praejudiciumára* hatalmasúl birattassék: erre való tekintetünkből jó *consideratió*ba-is vévén a' dolgot, Nagyságod *Consensusa* is *suffragálván*, végeztük; hogy meg-írt Mikola Sigmond Atyánkfia

se más senki a' *Regnicolák* között semmi jószágában és javaiban meg ne károsítsák senkitől törvény nélkül, *sub poena perennalis aestimationis talium bonorum*; hanem a' *verus* és *legitimus Possessor* meg-bántódás nélkül bírhasssa maga *propriumát*.

Székely-hídról.

EDICTVM XXXIX.

Ex Art. An. 1665. Mivel Székely híd el-rontása, Török, és Római Császárok békeféségének egyik *punctuma* volt, annak a' két *Monárcának* *impositiójából* kellett el - rontani, nem csak magunknak, hanem az egész Magyar Nemzetnek el - felejthetetlen kárára: Végeztük azért, hogy Székely-hídnak el-rontásáért Bóldvai Márton Atyánkfia, annál inkább Náságod Méltóságos fésémelye, sem most, sem jövendőben, *successor-is* ne *crimináltasék*; mert ezt kételenségből tselékedtük.

A d ó r ó l.

EDICTVM XL.

Ex Art. An. 1664. Mivel némellyek az Országnek fok rendbéli fel - vetett adóit mind eddig-is meg nem adták, vakmerőképen el-múlaták, ezután-is ha meg-nem adnák, vagy meg-adni nem akarnák, az Országnek nyil-
ván

ván való *defraudálására*; Végeztetett azért, hogy valakik a' reájok vetett adót még meg-nem adták, és meg-nem adnák, sem jószágokról le-nem tették, *comperta rei veritate* az olyanok, *sine respectu et discretionem personarum*, akármelly helybéli Tisztek által, az adót meg-nem adókról írt *Articulusunkban specificált poenával* meg-büntetessenek, józága pedig el-vétetessék, 's a' ki le-tézi, vagy le-tette érette, adassék annak, és birhassa az *Articulusban determinált* idő alatt a' ki-váltáig: a' melly józá-gért mások tötték-le, azon józágra esendő adót le-nem tévén csak *simpliciter* vették vissza, az-is *restituáltassék* annak, a' ki az adót le-tette érette, és birhassa a' ki-váltásnak idejéig az *Articulus* szerént: ennek pedig *exequálására*, minden helybéli Tisztek *sub amissione officii et poena violationis Articulorum* tartozzanak ki-menni, és a' fellyebb meg-írt mód szerént *executiót-is impendálni*, és így a' józágot-is kezébe adni annak, a' ki az adót le-tette, vagy azután le-tenné, *exclusis omnibus iudicis remediis, vigore saltem praesentis Articuli.*

E D I C T V M XLI.

NOha Vajda-Hunyadnak és Háczoknak minden lakosi, a' józágos Nemes emberek kivül, *ab antiquo Privilegiummal* éltenek; mindazonáltal csak kapu szán

után adózni ne kényszerítessenek, *ultrò* magokat *offerálják*, 's arra kötik, hogy a' mint mások, úgy ök-is *capitatim* egy-egy *Imperialis* Tallért, nem tsak most, hanem ennekutánna-is, a' mint a' Nemes Ország rendeléséből kapu szám kívül adózó egy-egy ember fog adni, a' szerént kézek léznek *contribuálni*. Mi-is azért a' magok kívánságok szerént *annuálunk*, és a' Maros-Vásárhelyi ellenek írott *Articulust*, ezen *Articulusunknak* erejével *annihiláljuk*.

E D I C T V M XLII.

Ex Art.
Anq. 1665

MÉltó *consideratióba* vétetvén Medgyes Széknek el-puáztúlt állapotja, 's Barcza, Sink, és Köhalom Székeknek épebb állapotja; Végeztetett azért, hogy a' *defalcált* négy ház kapu számból, valamenyi kapu szám rendeltetett a' meg-írt Székekhez, igazán fel-czirkálván, kötelesek legyenek Medgyes Széki Atyánkfiai közibe adózni, *seorsim et sigillatim sub poena violationis Articuli*.

E D I C T V M XLIII.

An. 1665

ENnek - előtte való időkben az Ország rendelte vólt, a' Tordai, Colosi, Széki, és Vízaknai Aknákat *Porta contentatió*jára, mellyről való *dispositiót*-is magunkra vetünk vólt; de látjuk hogy semminéműházon-vétel többire ki-nem jött magunk szá-
má-

mára, az Aknáknak romlott 's puftúlt állapotjokra, 's mind pedig egyéb alkalmatlanságokra nézve: minek okáért Nāgodat alázatosan találtuk meg felöle, hogy vegye a' maga kegyelmes *dispositió*ja alá, 's *annuatim* bizonyos számú Tallérokat Nāgod rendelne az Ország adájába adatni belöle. Abbéli *instantiánkat* meg tekintvén, 's e' meg-írt Aknákat maga *dispositió*ja alá vévén, ígére Nāgod *annuatim* az adóba húsz ezer Tallérokat adatni, olly' kegyelmes séggel, hogy az Aknák épülvén, az Ország 's a' *proventus* nevedvén, Nāgod az Ország szükségére való húsz ezer Tallérokon fellyül-is kegyelmességét fogja mutatni, melly Nagyságod kegyelmességét alázatosan meg-főlgáljuk; mi-is azért Nagyságodnak kezébe bocsátjuk a' meg-írt Aknákat, *Portus*sal együtt, mind az Aknákon lévő sókkal; a' *Portus*ra addig le-fállított sókat egészen *reserválván* Ország szükségére, Nagyságod-is ezután le-fállítandó sókat helyben tartván az eddig le-fállított sóknak el-keelésének idejéig: Ezen *Articulusunk*nak nem *praejudicálván* az elébbeni *Articulusunk*; úgy mindazonáltal, hogy a' Haza-fiainak az *Articulusok* férent, a' sóval való kereskedés szabad legyen, meg adván az árrát, melly az idegeneknek-is meg-engedtetik.

E D I C T V M XLIV.

Ex Art. An. 1667 Végeztük, hogy ennek - utánna valakiken kétfedelmeztetik a' *Porta contentatió*jára való adónak meg-indítása, az Országnek ez-iránt való súlyos büntetését el-nem kerülik; a' *Partium*béli jószágokon, mellyek már *Fiscalis*oknak irattattak, szolgálatjokért, 's dézmájokért való adójokat és jövedelmeket, a' Fogarasi *Articulus* szerént exigálják.

Az 1667. Eftendöbéli Maros- Vásárhelyi Gyűlésünkben az Adóról írt 39-dik *Articulus*t szükségesnek ítéltük, a' Fogarasi 1666. eftendöbéli 18 - dik *Articulus*nak *continentiájával* együtt, ennek-utánna fel-vetendő adónak könnyebben való fel-vetésének okáért, ez *Articulus*unkba bé - íratnunk: mellyek ekképen következnek.

E D I C T V M XLV.

Ex Art. An. 1667 Mivel Isten után e' Hazának meg-maradása áll a' *Porta* kedve keresésében, a' melly-is fundáltatott az adóban: mellyre nézve senkinek sem kedvezvén e' Hazában, kelletett adót mostan fel vetnünk ez alább meg-írt mód szerént. Kapu szám után vetettünk egy Kapura 15. Tallért: Fejérvármegyében vagyon kapu szám a' pétsétes *Regestum* szerént *Portae*, 355. *Colon.* 5.

Róvatlan Falu vagy on: *numero* 2. Koslár és Gáltö, *Perf.* 11.

Egyházhelyi Nemefség Ráczokkal együtt, *Perf.* 465.

Ugyan Fejérvár - megyében vagy on Kapu fám, a'mellyekről a'Szebeni Urak *percipiálják* az adót, *Port. n.* 64. *Col.* 5.

Küköllö Vármegyében vagy on Kapu fám, *num.* 218. *Col.* 4.

Róvatlan Falu, 6. *Perf.* *num.* 35.

Egyházi Nemefség, *Perf.* *num.* 50.

Torda Vármegyében vagy on Kapu fám, *num.* 152. *Col.* 2.

Róvatlan Faluk, 6. *Perf.* *num.* 71.

Egyházhely az O és Uj Tordaiakkal, *Perf.* *num.* 167.

Kolosvármegyében vagy on az Alsó és Felső járásban, ki - hódoltság alatt nintsen, Kapu fám, *Port. num.* 96. *Col.* 7.

Egyházhelyi *residentiás* Nemefség, *Perf.* *num.* 18.

Hunyad Vármegyében vagy on Kapu fám, *Port.* 160.

Róvatlan Falu, *num.* 12. *Perf.* *num.* 70.

Egyházhelyi Nemefség, *Perf.* *num.* 516.

Vajda-Hunyadon, *Perf.* *num.* 50.

Háczok Városán, *Perf.* *num.* 33.

Zaránd Vármegyében vagy on, *Portae num.* 62.

Róvatlan Falu, 1. *Personae num.* 4.
 Doboka Vármegyében vagy az alsó járásban, a' mint a' Tiszteknek a' Kapu fám-ról való *Regestumokból* ki-tetfzik.

Port. num. 47. *Col.* 2.

Egyház helyi Nemesiség, *Pers. num.* 28.
 Belső Szólnok Vármegyében, vagy az Kapu fám után, azzal együtt, kit Apafi Istvánné Afzonymnak *sustentatiojára relaxált* a' mi Kegyelmes Urunk ö Nagysága; *idest: Port. num.* 3. *Col.* 3.
 azzal együtt téfzen, *Portas num.* 82.
Col. 5.

Róvatlan Falu, 2. *Pers. num.* 23.

Egyházi Nemesiség, *Pers. num.* 126.

Nemes Puskásfok, *Pers. num.* 50.

A' Róvatlan Faluk és Városok, Puskásfok, minden *Fiscalis* Várakhoz való Drabontok, kik Kapu fám után nem *contribuálnak*, és lakos Só-vágók-is; *capitatim* adgyanak, *Tall num.* - 1.

Egyházi Nemesek-is minden helyeken, Tordán is azokkal együtt, kik a' Városiakban meg-nemesedtek, ide értvén a' Nemes *residentiás* főlgákat-is, kik nem hódoltság alatt laknak, Ráczokkal és Puskásfokkal együtt, kik Kapu fám után nem *contribuálnak*, *capitatim* adgyanak, *Tall.* - 1.

Máramaros Vármegyéből *in univcrsum* adgyanak, Tall. - 4500.

Egész Fogaras földé adgyon, Tall. 2000.

Az Oláh Papok adgyanak, Tall. 500.

Mellynek 100. Tallérát az Oláh Esperestek adgyák - meg, a' többit a' köz Papok

Abrug Bánya adgyon, Tall. - 100.

Vizakna adgyon, Tall. - 200.

Az egész Székelység adgyon, Tall. - 5000.

A' Görögök adgyanak, Tall. - 2000.

Ilyen *qualificatió*val, hogy a' melly lakos Görögök Nagyfágod tárházában bizonyos fámú adót *adminisztrálnak*, azok tsak öt-öt Tallért adgyanak ez Ország adájában, a' többit adgyák - meg a' másféle kereskedő Görögök, kit-is egymás közt fel-fzedvén *adminisztrálnák* azon adót, a' *specificálandó terminusra Praefectus* Atyánkfia kezébe. *sub amissione omnium bonorum eorumdem.*

Maros-Vásárhely lévén 31. Kapu Tall. 465.

Kézdi-Vásárhely, - - Tall. - 100.

Udvarhely Várofa közönségesen, Tall. 35.

Bereczk, - - Tall. - 30.

Illyefalva, - - Tall. - 20.

Szepfi Szent György, - Tall. - 10.

Csík-Szereda, - - Tall. - 15.

Fejérvári Városi rend *capitatim*, Tall. 1.

A' Törtsvári Harmintzados adgyon, Tall. 20.

A' Veres Tornyi,	-	Tall.	-	15.
Zajkányi,	-	Tall.	-	10.
Váradgyai,	-	Tall.	-	5.
Máramarosi, Défi,	-	Tall.	-	10.
Befterczei,	-	Tall.	-	3.
Tordai Kamara Ispán,		Tall.	-	5.
Vízaknai Kamara Ispán,		Tall.	-	10.
Kolosi,	-	Tall.	-	5.
Széki,	-	Tall.	-	5.
Sófalvi Kamara Ispán,		Tall.	-	2.
Défi Kamara Ispán,	-	Tall.	-	2.
Défi Számtartó és Máglás,		<i>numero</i>	egyet-	
			egyet.	

Másutt való Számtartók, két-két Tall.
Fiscalis Udvarbirák mindenütt, két-két Tall.
fiscalis Számtartók mindenütt egyet-

egyet adjanak.

A' fő Dézmások, kiknek borok jár, Tall. 3.
 A' kiknek borok nem jár, egy-egy Tallert.
 Vicé Dézmások egy-egy Tallért.

Liptsei György és Alvinczi István, Tall. 100.

A' Körös Bányai Harmintzados, Tall. 5.

A' melly Mólnárok szabad renden valók,
 és nem Kapu zárn után valók, *capit-*
tatim, - Tall. - 1.

Portusi Számtartó Liptsei György, és
Inspector rendelt fizetésekén fellyül, min-
 den Hajóktól a' melly Tallér *honorariumot*
 vettek és véznek, azt egészen fordítottuk

Porta contentatiójára; erre fámot tartván a' Harmintzados, *toties quoties* mennyi Hájó mégyen alá, mellyről igaz fámot adván *Praefectus* Atyánkfiának igazán, megírt *Portusi* Tíztek *sub amissione honorum et officii adminisztrálják* ö kegyelmek kezébe Ország fükségére. *Praefectus* Atyánkfia *adminisztrálja* oda, hová a'több *Porta contentatiójára* való adót *adminisztrálják*.

Vajda-Hunyad adgyon, - Tall. 75.

Háczok adgyon. " - Tall. 52.

E D I C T V M XLVI.

Noha fzemünkkel látjuk, a' hódoltság alatt lévő fzegénységeken való fokféle *exactiókat*; de még - is ez - iránt nekik - is nem kedvezhetünk, mivel külömben e' ránk vetett nagy adózásra el-nem érkezhettünk; hanem a' hódoltság alatt lévő kapukra-is Kapu fám után vetettünk felenyit, mint azokra, kik nem hódolnak, úgy-mint: *flor. 16.*

Róvatlan Falukra-is *capitatim* adjanak, *flor. 1. den. 60.* Zilah Kapu fám után vagyon, magok ugyan adózzanak Kapu fám után: a' kik pedig másfunnan Kapu fám után való adózó emberek, mostani háborúságos időben oda telepedtek, az ollyanok adózzanak, úgy-mint a' Róvatlan falubéliek *capitatim.*

Egyházhelyi Nemes emberek, *capitativim*
fél Tallért.

Bihar Vármegyei Nemes és Hajdú Városok
capitativim - - Tall. 1.

Kis marja adgyon, - Tall. 100.

Tsarnóháza adgyon, - Flor. 100.

Váradi jószág Baródsággal Élesdi jószág, Potsai jószág, Székelyhídi jószág, Péri jószág, Egrespataki jószág, Belényes vidéki jószág egészen, Vas-hámori, Réz Bányai, Ecsedi fölök miveltetésére rendeltetett jószág, és a' Potsai jószág: a' melly Belényes vidékén van; Vásárhelyi, Püspöki, Tsatári, Bihar és fölös mindennemű jövedelmekkel, bor, búza dézmájokkal, fölgálatjokért való adásokkal, malmokkal és egyéb akármilyen nével nevezendő házon vételekkel; Debreczeni Búza, Árpa, Bárány dézmákkal, nem *obstálván*, ha mit azok közzül a' mi kegyelmes Urunk ö Nāga valakinek *conferált* volna-is a' Székelyhídi marjorság fölönök termésén kívül, mellyet Nāgod magának *reservált*, a' Nāgod kegyelmességéből, az oda ki való vámok, harmintzadok jövedelmével, rendeltük Ország számára *percipiált* tani; hogy azzal-is a' fegénységnek nagy tereh-viselése könnyebbíttesék.

Kolos, Doboka, Belső Szólnok Vármegyéknek hódoltság alatt való része, Kapu

Éám után adgyon fél ennyit, úgy-mint:
 - - - Flor. - 16.

Bánfi-Hunyad adgyon, Flor. - 100.

Nagy-Almás és Egeres mostan kezdvén épülni, ez egy éztendőben az adózástól *eximáltak*.

Akna mind Városi, 's mind Só-vágó rendek *capitatim* adjanak annyit, mint egy Rováson való ember, *fl. 3. d. 20.*

Désen egyházhelyi Nemesek, mivel már mind meg-nemesedtek, és a' Só-vágók, *capitatim* adjanak, *Tall. 1.*

Oda nem értjük azon Atyánkfiait; kik hazájokból ki-*szorultak*, és mostan oda akarnak telepedni.

E D I C T V M XLVII.

BETHLEN János Atyánkfiának, Kis-Búnon lévő két Rótt emberét *relaxáltak*, mivel *finalis sententiája extál* azon helynek *modálitássáról*.

Vízont a' hét Bírák jószágában a' *commemmeratiókor*, *per errorem* két Kapuval többet írtanak vólt-fel, mellyet - is ki-hagy-tunk.

Perceptorokról.

E D I C T V M XLVIII.

A' kik az adóról való *Quietantiákat* el-veztették, a' *Generale Regestumok* meg-Ex Arte An. 1664

vagyon, azokból új *Quietantia* adásfék, mellyből meg-látzik ki mit adott, 's mikor, az - is ki nem *contribuált*; kiktől ha *requiráltatnak*, a' *Generale Regestumot conserváló* személyek tartozzanak igaz *Quietantiát* adni; hogy ha pedig a' *Generale Regestumban* sem találtatik, bé - vehető bizonyosságokkal, vagy ha az sem lenne, hittel a' *Perceptorok*, avagy az adó *adminisztráló* felek igazítsák magokat.

E D I C T V M XLIX.

Ex Art. An. 1667 **V**Alamiképen a' Szász *Natió*n lévő Atyánk-fiai *annuatim* derekas számadással tartoznak az adónak *exigálásáról* és *adminisztrálásáról*; úgy a' Vármegyéken és egyéb helyeken is mindenféle *Perceptorok* számadással tartozzanak.

E D I C T V M L.

An. 1667 **A'** Vármegyéken és Székeken *Perceptor*-ságra illendő embert, ha kit azon Vármegye és Szék *denominál* 's nem akarná fel-venni, *eo facto flor. 200. exequáltasfék* rajta, azon helynek *Tifzei* által.

E D I C T V M LI.

Ex Art. An. 1664 **H**ogy Nāgodnak kegyelmes tekintetilevén, alázatos *instantiánkra Articulosba* engedte íratnunk, hogy a' melly számadó *Perceptorok* meg-halván, vagy *penitus deficiál*.

ciálván *Resmobileseket*, a' kik ezekhez ver-
tek, a' fel fzedett adót-is azzal együtt akár
kik idegenek *praetendálván* azt az olyanok-
nak maradott józága, fizessen meg abból a'
verus Successor, kik fám adásra kényszerít-
tetnek, *consideratióba* vévén, hogy *Resmobi-*
leseket az idegenek a' *verus Successorok*nak
tartozzanak ki-adni: mellyhez képest vé-
geztük, hogy az ilyen *bonumokat* az ide-
genek a' *verus Successorok*nak, *ad requisitio-*
nem ipsorum sub poena dupli, halogatás
nélkül ki-adják, *alioquin* azon Székeknek
Tíztei által, *vigore praesentis Articuli ex-*
clusis omnibus juridicis remediis cum poe-
na praespecificata exequálják rajtok.

Conclusio.

Os itaque qui Regnum nostrum
Transilvaniae et Partes Hun-
gariae eidem subjectas, non mi-
nus legibus et Consuetudinibus
approbatis, quam armis defen-
dere regere et gubernare intendimus, accep-
to tali Articulorum Compilatorum compendio,
instantiis ac votis Dominorum Statuum et Or-
dinum clementer admissis et benevolè exau-
ditis; Quia opusculum illud, Universosque

Titulos et Articulos in eodem contentos, Patriis legibus, Decretis, Constitutionibus, Consuetudinibusque approbatis, Consentaneos, proficuos, imò justos et honestos esse videamus; Eam ob Causam idem et omnia in eodem conscripta, quoad omnes Titulos et Articulos, ratos, gratos, et acceptos habentes acceptavimus, approbavimus et ratificavimus, ac praefatis Dominis Regnicolis pro statutis et legibus valitura et valituros confirmavimus; Prout acceptamus, approbamus, et confirmamus; harum nostrarum literarum vigore et testimonio mediante. Datum in Civitate nostra ALBA JULIA, die quarta Mensis Martii, ultima scilicet die Congregationis. ANNO DOMINI Millesimo Sexcentesimo Sexagesimo Nono.

